

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1971 | ΑΡΙΘ. 1-2

ΜΗΝΥΜΑ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 1970

Ἀδελφοί μου,

Αἶνοι καὶ δοξολογίαι ὁλοκλήρου στρατιᾶς ἀγγέλων ἀνεπέμποντο εἰς τὰ περίχωρα τῆς Βηθλεὲμ ἐμπρὸς εἰς τὰ κατὰπληκτα ὅμματα τῶν ἀκάκων ποιμένων τῆς περιοχῆς. Ὑμνοῦν καὶ ἐδοξολογοῦν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι τὸν Θεόν, διότι νέον, πρωτοφανές καὶ ἀνεπανάληπτον δεῖγμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ εἶχεν ἐκδηλωθῇ ἐκεῖ πλησίον, μέσα εἰς μίαν ταπεινὴν φάτνην.

Ἐνῶ, δηλαδή, ἡ ἀνθρωπότης ὁλόκληρος καὶ ἕνας ἕκαστος ἄνθρωπος χωριστὰ ὠδηγοῦντο βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς εἰς τὸν ὄλεθρον, αἴφνης ἐπενέβη Αὐτὸς Οὗτος ὁ Παντοδύναμος, ἀπεσόβησε τὴν καταστροφὴν καὶ κυριολεκτικῶς ἥλλαξε τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας. Διότι δὲν ἀπέτρεψεν ἀπλῶς τὸν ἐπικείμενον ὄλεθρον, ἀλλ' ἐλθὼν αὐτοπροσώπως εἰς τὸν κόσμον, ὡς ὁμοιοπαθὴς μὲ ἡμᾶς ἄνθρωπος, ἐνέπνευσε νέαν ζωὴν καὶ ἐχάρισεν εἰς ἡμᾶς, τοὺς ἀποστάτας καὶ πλανωμένους, Σωτηρίαν καὶ τῆς «ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης» (Α' Τιμ. δ', 8).

Τοιουτοτρόπως, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ «ὑπογραμμοῦ» τῆς ζωῆς, τὸν ὅποιον μᾶς παρέδωκεν, ἀντὶ τῶν ἀπαισιῶν ἀνθρωπομόρφων τεράτων, τὰ ὅποια ἐκινδύνευε νὰ προβάλλωνται πανταχοῦ ὡς πρότυπα πρὸς μίμησιν, διεπλάσθησαν αἱ ὑπέροχοι μορφαὶ τῶν Ἀγίων καὶ ἐδημιουργήθησαν ὅλοι γενικῶς οἱ ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ τοῦ Χριστιανικοῦ μας πολιτισμοῦ.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἀνθρωπότης, μὲ μίαν εἰς ἕκτασιν καὶ ἑντασιν ἄνευ προηγουμένου νέαν ἀποστασίαν, κινδυνεύει νὰ χάσῃ τελείως τὸν πνευματικὸν της προσανατολισμὸν καὶ τὴν ψυχικὴν της ἰσορροπίαν. Ἐντεῦθεν παραπαίει καὶ πάλιν ἡ ἀνθρωπότης πνευματικῶς, ἀλλὰ τώρα εἰς βαθμὸν ἀσυγκρίτως χειρότερον παρ' ὅ,τι εἰς τὴν πρὸ Χριστοῦ ἐποχὴν, ἡμεῖς δὲ γευόμεθα τὰ πικρὰ ὕδατα τῆς Μερρᾶς τῆς ἀποστασίας.

Ἡμῖς μόνον αἰῶνος κυριαρχίας τῆς ἡρεσας, διὰ νὰ συσσωρεύσῃ τόσα ὕλικά καὶ ἠθικά ἐρείπια, νὰ κάμῃ νὰ ἐκχειλίσῃ τόσον ἀφθονα ὁ πόνος καὶ συντελέσῃ ὥστε νὰ μᾶς

πλημμυρίσουν τόσα αἵματα καὶ δάκρυα, εἰς βαθμὸν νὰ κινδυνεύωμεν νὰ καταποντισθῶμεν. Ὡς ἐπιστέγασμα δὲ τῶν καρπῶν τῆς ἀποστασίας, ἦλθεν ἡ συνεχῶς ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας ἐπικρεμαμένη ἀπειλὴ τῆς ὁλοσχεροῦς καταστροφῆς καὶ τοῦ τελείου ἀφανισμοῦ μας καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀπειλῆς ἐντεινομένη πανανθρωπίνῃ ἀγωνία.

Ἄλλ' ἡ Σωτηρία ὑπάρχει. Τὴν ὑπαρξίν τῆς μᾶς τὴν ὑπενθυμίζει ἡ Φάτνη τῆς Βη-Βηθλεέμ. Τὸ εἶπεν ὁ ἄγγελος εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ποιμένας· τὸ ἐπαναλαμβάνει σήμερα καὶ εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα: «Ἴδού εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην... ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ» (Λουκ. β', 10). Ὁ ἴδιος ὁ ἄγγελος, συνεπικουρούμενος ἀπὸ τὴν ἀψευδῆ μαρτυρίαν τῆς σχεδὸν δισηχλιοῦς χριστιανικῆς ἱστορίας, μᾶς διαβεβαιώνει, ὅτι ἐκεῖ εἰς τὴν Φάτνην ἔχει ἔκτοτε ἀνατείνει ἡ ἄδυτος ἐλπίς μας· ὅτι ἡ ἀπειρος καὶ ἀνεξάντλητος ἀγάπη τοῦ Θεοῦ θὰ μᾶς εὐσπλαγχνισθῇ καὶ πάλιν· ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἀφίσῃ νὰ χαθῶμεν τελειωτικῶς. Τὴν ἐλπίδα τῆς Φάτνης τὴν ἐπικυρώνει αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, μὲ ἓνα συλλογισμόν ἀδιάσειστον: Ἀφοῦ λέγει, ὁ Θεὸς πρὸς χάριν μας δὲν ἐφείσθη καὶ αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ Του, «πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ὑμῖν χαρίζεται;» (Ρωμ. η', 32).

Ὁ Θεὸς ὅμως, σεβόμενος τὴν ἐλευθερίαν μας, μᾶς ἀφίνει τὰ ἄτακτα καὶ ἀπειθάρχητα παιδιὰ Του, νὰ δοκιμάσωμεν μέχρι τρυγὸς τὴν ἐξαντλητικὴν καὶ ἄκαρπον περιπλάνησιν «ἐν γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνύδρῳ» τῆς ἀποστασίας καὶ τῆς ἀπιστίας. Μᾶς ἀφίνει νὰ δοκιμάσωμεν καὶ νὰ δοκιμασθῶμεν, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει. Κουρασμένους τώρα καὶ ἐξηντλημένους, μὲ τὴν πικρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῆς ἀπογοητεύσεως εἰς τὰ χεῖλη μας, ὁ ἀνεξίκακος καὶ στοργικὸς Πατέρας μας εἶναι ἕτοιμος νὰ μᾶς βοηθήσῃ, διὰ νὰ ἐπανεύρωμεν τὸν δρόμον τῆς ἐπιστροφῆς. Μὲ τὴν πατρικὴν Του βοήθειαν, θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν χαμένην πατρίδα μας

καὶ τὰ θερμὰ δάκρυα τῆς μετανοίας μας θὰ γίνουν ἡ πηγὴ τοῦ δροσισμοῦ τῆς φλογιζομένης ἀπὸ τὸν πόνον καὶ τὴν ἀγωνίαν καρδιάς μας.

Ἡ ἐορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος μας οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἀποτελῇ μῆνυμα χαρᾶς καὶ ἐλπίδος. Σήμερα ὅμως ἰδιαιτέρως, πρὸ τοῦ διανοιγομένου ἐνώπιόν μας καὶ ἐντὸς μας πνευματικοῦ χάους καὶ τῆς ἐπαπειλουμένης πανανθρωπίνης καταστροφῆς, τὸ μῆνυμα τῆς Φάτνης, τὸ μῆνυμα τῆς ἀνεξάντλητου καὶ ἀνεξερευνήτου θείας Ἀγάπης, εἶναι ἡ μόνη ἐλπιδοφόρος ἀκτίς. «Ὅσοι τὸ πιστεύομεν, ὅχι μόνον ἂς τὸ ἐμπεδώσωμεν μέσα μας, ἀλλ' ἂς τὸ μεταδώσωμεν καὶ εἰς ὅσους εἴτε δὲν τὸ γνωρίζουν, εἴτε ἀμφιβάλλουν ἢ ἀκόμη καὶ ἀρνοῦνται. Ἀς τοὺς βοηθήσωμεν νὰ ἀντιληφθοῦν, ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον μῆνυμα, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπαναφέρῃ τὴν γαλήνην εἰς τὰς τρικυμισμένας καὶ κουρασμένας ψυχὰς μας· αὐτὸ θὰ δημιουργήσῃ τὴν ἀδελφωσύνην μεταξὺ ὅλων μας, αὐτὸ θὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ εἰς μὲν τὴν γῆν αὐτὴν τὴν εἰρήνην, εἰς δὲ τὴν αἰωνιότητα τὸ μέλλον μας.

Ἀδελφοί μου,

«Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε». Μὲ πίστιν δὲ καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ ἀμέτρητον ἔλεος καὶ τὴν ἀνεξάντλητον εὐσπλαγχνίαν τοῦ Κυρίου μας, ἂς βροντοφωνήσωμεν πρὸς πιστοὺς καὶ ἀπίστους: «Ἀσατε τῷ Κυρίῳ πᾶσα ἡ γῆ καὶ ἐν εὐφροσύνῃ ἀνυμνήσατε λαοί». «Ἡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ» (Τίτ. γ', 4). Εἰς ὅλους ὅσοι στρέφουν τὰ μάτια των πρὸς τὴν Φάτνην, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γίνεται ὁλοφάνερη.

Ἐν ὀνόματι αὐτῆς τῆς ἀγάπης, εὐχομαι ὅπως ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης μᾶς ἀξιώσῃ, ἵνα ἡ καρδιά μας ἐκχειλίξῃ πάντοτε ἀπὸ ἀγάπην, διὰ νὰ γεύεται ἀπὸ τώρα τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν, τὴν ὁποῖαν θὰ ἀπολαμβάνωμεν εἰς τοὺς οὐρανούς.

Εὐχέτης ὑμῶν πρὸς Κύριον

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

ΜΗΝΥΜΑ ΕΠΙ ΤΩ ΝΕΩ ΕΤΕΙ 1971

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

Ἀδελφοὶ Ἕλληνες,

Οἱ μεγάλοι καὶ δημιουργικοὶ λαοὶ κινουῦνται συνεχῶς πρὸς τὰ ἔμπροσ, πρὸς τὴν πρόοδον. Καὶ πρὸς τὰ ἔμπροσ, «τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι», πρέπει νὰ κινούμεθα καὶ ἡμεῖς, οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες. Εἰς εὐκαιρίας ὅπως ὅπως ἡ ἀνατολὴ τοῦ Νέου Ἑτους καὶ εἰς ἐπετείους ὅπως ἡ ἐφετεινὴ, ἀποτελεῖ ἐκπλήρωσιν χρέους ὀφειλομένου καὶ ἐθνικὴν ὄντως ἐπιταγὴν, ἀκριβῶς διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς προόδου τοῦ Ἑθνους, ἡ ἔστω καὶ βραχεῖα ἀναδρομὴ εἰς τὸ παρελθόν. Διότι ἐφέτος, κατὰ τὸ 1971, συμπληροῦνται τὰ πρῶτα ἑκατὸν πενήντα χρόνια ἀπὸ τῆς ἐθνοσωτηρίου Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ πρώτου πυρῆνος τῆς Νέας Ἑλλάδος. Ἐπομένως, ὅχι ἡ Πρωτοχρονιά, ἀλλ' αὕτῃ ἡ μεγάλη ἐπέτειος μᾶς καλεῖ νὰ ἀναπολήσωμεν πρὸς στιγμὴν τὰς ἡρωϊκὰς ἐκείνας ἡμέρας καὶ νὰ συναντήσωμεν ὅλοι μας τὰς ἱεράς ἐκείνας μορφάς, χάρις εἰς τὰς ὁποίας συνετελέσθη τὸ θαῦμα τῆς νεκραναστάσεως τοῦ Γένους μας καὶ χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἀναπνέομεν ὅλοι τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθέρας πατρίδος.

Ὅτε ὁ θρυλικὸς Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, εἰς τὸν ἱστορικὸν Ναὸν τῆς Μονῆς τῆς Ἀγίας Λαύρας, μὲ τρέμοντα χέρια, ἀλλὰ μὲ τὴν ψυχὴν φλογιζομένην ἀπὸ τὴν πίστιν, ἠυλόγει τὸ ἱερὸν Λάβαρον τοῦ Ἀγῶνος «γιά τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστι τὴν ἀγία, καὶ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερίαν», τὰ πάντα, ὅλοι οἱ ὑπολογίσιμοι παράγοντες ἦσαν ἐναντίον τῶν γενναίων προγόνων μας. Τὰ πάντα ἐφώναζαν, ὅτι οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρχίσουν ἓνα ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἑκατὸν τοῖς ἑκατὸν ἐξησφαλισμένην τὴν ἀποτυχίαν. Διότι αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, αἱ ἀνεξάντλητοι πηγαὶ τοῦ ἀπεράντου πλούτου τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ὁ

πολυάριθμος στρατός της, ἡ τεραστία εἰς ὄγκον καὶ δύναμιν πυρὸς ἀρμάδα της, οἱ πανίσχυροι σύμμαχοί της καὶ φίλοι της ἦσαν ἐναντίον μας. Ἐνῷ δὲ τὰ πάντα ἦσαν ἐναντίον μας, τίποτε δὲν ἦτο ὑπὲρ ἡμῶν: Ἡ ψυχολογία, τὴν ὁποίαν ἡ μακρὰ δουλεία εἶχε δημιουργήσει εἰς τὴν ψυχὴν τῆς μεγάλης μάζης τοῦ λαοῦ μας καὶ ἡ ἔλλειψις οἰασδὴποτε, ἔστω καὶ στοιχειώδους κρατικῆς ἢ κεντρικῆς ὁργανώσεως ἦσαν παράγοντες στρεφόμενοι ἐναντίον μας. Ἐξηρχόμεθα ν' ἀντιμετωπίσωμεν τοὺς πολεμικοὺς κολοσσούς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης χωρὶς τακτικὸν στρατόν, μὲ ὀλίγας μόνον χιλιάδας ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἐστεροῦντο συστηματικῆς στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἠρχίσαμεν τὸν Ἀγῶνα χωρὶς οἰκονομικοὺς πόρους, χωρὶς ἰσχυροὺς φίλους, χωρὶς ἀρχηγούς, τοὺς ὁποίους νὰ παρεδέχοντο καὶ νὰ ἀνεγνώριζαν ὅλοι, χωρὶς ὅπλα καὶ χωρὶς πολεμοφόδια. Τὸ μόνον ἐφόδιόν μας ἦτο ἡ πίστις μας εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὴν Ὑπέρμαχον Στρατηγὸν καὶ εἰς τοὺς Ἀγίους τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ μόνη δὲ συγκεκριμένη δύναμις, τὴν ὁποίαν ἐκείνην τὴν ἐποχὴν διεθέταμεν, ἦτο ἡ Ἐκκλησία μας, οἱ κληρικοὶ μας, οἱ Ἀρχιερεῖς μας, οἱ ἱερεῖς μας, οἱ καλόγηροί μας. Ἡ πίστις μας, λοιπόν, καὶ ἡ Ἐκκλησία μας ἦσαν τὰ μόνον ἐφόδια μας. Μὲ αὐτὰ ὅμως καὶ μόνον ὀπλισμένοι οἱ ὀλίγοι ἡρωϊκοὶ πρόγονοί μας ἐξεκίνησαν διὰ τὸν μέγαν καὶ ἱερὸν ἀλλ' ἀνισὸν καὶ ἑνδοξὸν Ἀγῶνα.

Εἶπα οἱ κληρικοὶ μας, οἱ καλόγηροί μας... Πόσα δὲν προσέφεραν ὅχι μόνον κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν καὶ πρὸ αὐτῆς, ἀλλὰ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μαύρης δουλείας τοῦ Γένους μας.

Οἱ κληρικοὶ μας... Οἱ ἐξ αὐτῶν ἀπαίδευτοι, οἱ κατέχοντες τὰ ὀλίγα «κολυβογράμματα» ἐγνώριζαν ἐν τούτοις νὰ ἐκτιμοῦν τὴν παι-

δείαν καὶ μαζὺ μὲ τὸν θησαυρὸν τῆς πίστεώς μας, ὡς «πολύτιμον μαργαρίτην», νὰ τὴν διατηροῦν «σὺν τὴν σπίθα κρυμμένη στὴ στήλη» καὶ τὰ ὀλίγα νάματά της, τὰ ὁποῖα κατεῖχαν, νὰ τὰ μεταλαμπαδεύουν μὲ τὸ «Κρυφὸ Σχολεῖο» τῶν μοναστηριῶν μας καὶ τῶν ναῶν μας. Οἱ ἄλλοι πάλιν, οἱ εὐπαίδευτοι κληρικοὶ μας, μὲ τὰς ἀρτίως λειτουργούσας Σχολὰς τοῦ ὑποδούλου Ἑλληνισμοῦ, μὲ τὰ τυπογραφεῖα καὶ τὰ ποικίλα καὶ ἄφθονα συγγράμματά των, ἀπέβησαν οἱ ἱεροφάνται ὅχι μόνον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς κλασσικῆς καὶ τῆς καθόλου παιδείας. Τοιουτοτρόπως οἱ κληρικοὶ αὐτοί, διατρέχοντες ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν ὑπόδουλον πατρίδα, διεσκόρπιζαν ἀφθόνης τὸ εὐεργετικὸν φῶς τῆς γνώσεως ὅσον καὶ ὅπου τοὺς ἦτο δυνατόν, ἐκτοπίζοντες δι' αὐτοῦ τὸ σκότος τῆς ἀμαθείας ἀπὸ τὰς ψυχὰς τῶν ὑποδούλων καὶ συντηροῦντες ἀπαραμείωτον τὴν ὑπερηφάνειάν των καὶ τὴν καύχησιν διὰ τὴν εὐγενῆ ἐθνικὴν μας καταγωγὴν καὶ τὴν ἀπαράμιλλον ἐθνικὴν μας κληρονομίαν καὶ ἱστορίαν.

Εἶπα οἱ κληρικοὶ μας... Πτωχοὶ καὶ πάμπτωχοι καὶ αὐτοί, γνωρίζοντες ὅμως ὅτι «μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν» (Πράξ. κ', 35), ἐθυσίαζαν καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἐπιούσιον ἄρτον τῶν συνήθως πολυαρίθμων παιδιῶν των, διὰ νὰ ἐπιχέουν «ἔλαιον καὶ οἶνον» ἐπὶ τὰς πληγὰς τοῦ καταδυναστευομένου ποιμνίου των, πρωτοστανοῦντες αὐτοὶ εἰς τὴν πρὸς χάριν του ἀνέγερσιν ὑπερόχων κοινωφελῶν ἰδρυμάτων καὶ καταστημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλουν διπλοῦν τίτλον τιμῆς διὰ τὸν πολιτισμὸν μας, τὸν ὁποῖον καίτοι ὑπόδουλοι, προσεπαθοῦμεν νὰ διατηρήσωμεν.

Εἶπα οἱ κληρικοὶ μας... Ραγιάδες καὶ αὐτοί, ἀλλ' ἀδούλωτοι ἔναντι τῶν τυράννων πνευματικῶς, ἐγνώριζαν νὰ ὀρθώνουν τὸ ἀνάστημά των κατὰ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς καταπίεσεως τῶν πιστῶν των· καὶ ὅχι μόνον δετήρουν τὸ αἶσθημα τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πνευματικῶν τέκνων των, ἀλλὰ καὶ ἐξησφάλιζαν ἀπὸ τὸν κατακτητικὴν προνόμια ὑπὲρ αὐτῶν.

Εἶπα οἱ κληρικοὶ μας... Εὐλογοῦντες καὶ ἀγιάζοντες τὸ ποίμνιον των διὰ τῆς Χάριτος

τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῶν εὐλογιῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐν ὀνόματι τοῦ Ἁρχοντος τῆς Εἰρήνης, εἰς ὥρας κρίσιμους διὰ τὴν πίστιν μας καὶ τὸ Ἔθνος μας, ἐγνώριζαν νὰ ὑψώνουν ὡς πολεμικὸν λάβαρον τὸν Σταυρὸν, τιθέμενοι ἀκόμη καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐπαναστατημένων συμπατριωτῶν μας καὶ πληρώνοντες μὲ τὸ αἷμά των τὴν ἀφοσίωσιν των εἰς τὴν πίστιν μας καὶ τὴν πατρίδα μας.

Εἴκοσι περίπου ἔτη πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, ὁ καλόγηρος Σαμουὴλ εἰς τὸ ἡρωικὸν καὶ ἀκατάβλητον Σοῦλι ἔγινεν ὀλοκαύτωμα. Ὁ παπᾶ - Θύμιος, ὁ Βλαχάβας, πέντε ἔτη μετὰ τὴν θυσίαν τοῦ Σαμουήλ, ἐν μέσῳ φρικτῶν πόνων παρέδιδεν τὸ πνεῦμα εἰς τὰς ὀρδὰς τοῦ θηριώδους Ἀλῆ-Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων. Μὲ τὸ σχοινὶ τῆς ἀγχόνης ἐπλήρωσε τὴν σημαντικὴν εἰς τὴν προπαρασκευὴν τοῦ Ἀγῶνος συμβολὴν τοῦ ὁ ἐθνομάρτυς Πατριάρχης, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ε'. Μὲ μαρτυρικὸν ἐπίσης θάνατον καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν μὲ αὐτὸν ἡμέραν, ἦτοι τῇ 10ῃ Ἀπριλίου 1821, ἀπέθνησκον οἱ Μητροπολίται Ἐφέσου Διονύσιος καὶ Ἀγχιάλου Εὐγένιος, ὡς καὶ ὁ καθ' ὁδὸν ἐκπνεύσας Νικομηδείας Ἀθανάσιος.

Ὁμοίως, ὀλίγας ἡμέρας ἀργότερον, τῇ 4ῃ Μαΐου τοῦ 1821 ἀπηγχονίσθησαν ἡ ἐφορευθήσαν καὶ οἱ Μητροπολίται Δέρκων Γρηγόριος, Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος, Τυρνόβου Ἰωαννίκιος καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ. Ὁμοίως εὖρον μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἀνδριανουπόλει ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ὁ Ζ', ὁκτὼ ἄλλοι κληρικοί, ἐν Κύπρῳ ὁ Κύπρου Κυπριανός, ἐν Ἑλλάδι δὲ ὁ Σαλῶνων Ἡσαίας, διὰ νὰ μὴ ἀναφέρω τὸ ἄλλο ὀλοκαύτωμα τοῦ Μεσολογγίου, τὸν Ρωγῶν Ἰωσήφ, ὡς καὶ τὸν Ἀθανάσιον Διακόν, Παπαφλέσσαν καὶ ἄλλους.

Εἶπα οἱ κληρικοὶ μας... Μικροὶ αὐτοὶ καὶ πολλάκις ἀσήμενοι, περιέκλεισαν εἰς τὰ φλογερὰ των στήθη καὶ διεφύλαξαν ἀλώβητον ὅ,τι μέγα καὶ ὑψηλὸν ἔχει τὸ Ἔθνος μας καὶ ἡ Ἐκκλησία μας.

Ἀλλὰ τί πρῶτον καὶ τί ὕστερον. Ἄν ἐπέζησαμεν ὡς Ἔθνος, ἂν διετηρήσαμεν τὸν ἐθνισμὸν μας καὶ τὴν γλῶσσάν μας, ἂν διε-

ΤΑ ΝΙΚΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙ ΤΗΣ 150ΕΤΗΡΙΑΙ ΤΗΣ ΕΘΝΕΓΕΡΣΙΑΣ ΤΟΥ 1821

1. Μετ' απόφασιν τῆς ἐποπτευούσης τὰ Ἐκκλησιαστικά Περιοδικὰ Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ καὶ Κοζάνης κ. Διονυσίου καὶ ὁμοφώνῳ διαβουλευσεί ἀξιοτίμων Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τὸ διεθνoὺς κύρους καὶ προβολῆς ἐπιστημονικὸν Περιοδικὸν «Θεολογία» τοῦ ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς ἀρξάμενου ἔτους 1971 ἀφιερωθῆσεται εἰς τὸν ἀρξάμενον μέγαν ἑορτασμὸν τοῦ ἐνδόξου Ἐθνικοῦ Ἰωβηλαίου τῆς 150ῆς Ἐτηρίδος ἀπὸ τῆς εὐλογημένης ἡμέρας τῆς θαυμαστῆς Ἐθνεγερσίας τοῦ 1821.

2. Διὰ τῆς θαυμαστῆς ταύτης Ἐθνεγερσίας τοῦ 1821 ἐπετεύχθη, θεῖα συνάρσει καὶ εὐδοκίᾳ, ἡ πολυπόθητος Ἐλευθερία τῆς ἐπὶ αἰῶνας δουλωθείσης πεφιλημένης, ὅσον καὶ ἐνδόξου Πατρίδος ἡμῶν. Ἡμεῖς οἱ ἐπίγονοι τῶν ἡρώων ἀγωνιστῶν τοῦ 1821 ἀπολαμβάνομεν σήμερον τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς τῶν νικητηρίων κατόπιν δυσπεριγράπτων θυσιῶν ἐκείνων, οἵτινες διὰ τοῦ αἵματός των ἐπότισαν τὸ καλλίκαρπον δένδρον τῆς Ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, ἥτις ἔκτοτε συνεχῶς ἀναπτυσσομένη καὶ εὐχόμενος, ὅσον καὶ γλυκυτάτους καρποὺς παράγουσα, ἐπὶ παντὸς πεδίου ἐκπολιτιστικοῦ καὶ ἰδεολογικοῦ, κατέλαβε τὴν ἐμπρέ-

σώτη ἀπὸ τὰς σφαγὰς καὶ τὴν ἐπὶ αἰῶνας συστηματικῶς ὑπὸ τοῦ Κατακτητοῦ ἐφαρμοσθεῖσαν ἐναντίον μας γενοκτονίαν, ἓνα μικρὸν ἔστω «κατάλειμμα», διὰ νὰ δύναται τοῦτο κατὰ τὸ 1821 νὰ ἐξεγερθῇ κατὰ τοῦ τυράννου πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ καὶ ἀνάκτησιν τῆς πολιτικῆς του ἐλευθερίας, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν ἱερόν κληρὸν τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὰ «ματωμένα ράσα» τῶν ἀπερίττων καὶ ἀπλοϊκῶν λευιτῶν μας ἦσαν ἡ ἀσπίς τοῦ Γένους μας, καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῶν τεσσάρων αἰώνων τῆς ὀθωμανικῆς δεσποτείας.

«Ἔτος ἐλευθερίας» ἀνεκυρύχθη ἐπισήμως τὸ 1971 καὶ ὡς «ἔτος ἐλευθερίας», μὲ ἐκδηλώσεις τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς ἅπαντας τοὺς συντελεστάς τῆς ἐλευθερίας μας καλούμεθα ἅπαντες νὰ τὸ ἐορτάσωμεν, ἐκδηλοῦντες οὕτω μὲ τὴν πλήρη ἐσωτερικὴν συμμετοχὴν μας τὴν βαθυτάτην πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην μας. Ἀκόμη περισσότερον: τὸ λαμπρὸν παράδειγμα τῶν προγόνων μας, ἃς ἀποτελέσῃ πηγὴν ἐμπνεύσεων διὰ τὴν συμβολὴν ἐκάστου ἐξ ἡμῶν εἰς τὴν δημιουργικὴν πρόοδον τοῦ Ἑθνους μας. Τέλος, ἡ κατὰ τὸν ἱερόν

Ἀγῶνα κατίσχυσις τοῦ ἀκαταμαχῆτου ὅπλου τῆς πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως τῶν πατέρων μας εἰς τὸν Θεόν, ἃς ἐγχαράξῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀνεξίτηλον δίδαγμα περὶ τῆς ἀξίας τῶν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους καὶ διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον μας, ὡς καὶ διὰ τὴν προκοπὴν μας τόσον ὡς ἀτόμων ὅσον καὶ ὡς ὁλόκλητος ἐμπερικλείει ἡ Ἐκκλησία μας. Αὐτοὶ καὶ πάλιν οἱ θησαυροὶ ὅχι μόνον θὰ μᾶς περισώσουν ἀπὸ τὸ πνευματικὸν χάος, εἰς τὸ ὁποῖον μαζὶ μὲ τὴν ὑπόλοιπον ἀνθρωπότητα στροβιλιζόμεθα, ἀλλὰ καὶ θὰ μᾶς ἐξασφαλίσουν τὴν ἀνοδικὴν μας πορείαν πρὸς τὰ ἐμπρός. Αὐτοὶ θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ συνεχίσωμεν τὴν δημιουργίαν τῆς Νέας Ἑλλάδος, τοῦ τρίτου Ἑλληνικοῦ Πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποῖου οἱ πρόγονοί μας τοῦ 1821 ἔθεσαν τὰ θεμέλια. Ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία, «ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε» (Γαλ. ε', 1) εἶναι τὸ ἀρραγὲς θεμέλιον καὶ ἡ ἀσφαλὴς ἀφετηρία καὶ τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς καὶ πάσης ἄλλης ἐλευθερίας. Τὸ 1821 μᾶς τὸ ἀπέδειξε περιτράνω.

Εὐχέτης ὑμῶν πρὸς Κύριον
† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

πουσαν θέσιν μεταξὺ πάντων τῶν λαῶν τῆς γῆς. Ἀναδεχομένη δὲ ὅ,τι ἄριστον τῆς ἀνθρωπίνης προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐδημιουργήθη, ἀναμεταδίδει καὶ αὕτη εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι ἄριστον ἐκ τῆς θαυμαστῆς προγονικῆς κληρονομίας ἐκτῆσατο, πρὸς μὀρφωσιν τοῦ καλοῦ-ἀγαθοῦ ἀνθρώπου· ὅ,τι ἄριστον τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας καὶ Τέχνης δημιούργημα καὶ ἅμα ὅ,τι θεῖον καὶ ὑψιστον ἐκ τῆς χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας διὰ τῆς Ἑλληνικῆς Πατερικῆς διδαχῆς ἐκαρπώθη πρὸς ὀρθὴν ἐρμηνείαν τῆς θείας ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως καὶ πρὸς ἀναγέννησιν τοῦ ἔσω κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, παντὸς ἀνθρώπου, πέραν πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἢ ὁμολογιακῆς τοποθετήσεως ἐκάστου.

3. Τὸ ὑψιστον ἀγαθόν, ὁ Θεός· ἡ ὑψίστη ἀρετὴ, ἡ Ἀγάπη, καὶ ἡ ὑψίστη ἀλήθεια, ἡ συγκρατοῦσα τὸν κόσμον, ἡτοι ἡ Δικαιοσύνη, διετυπώθησαν μετὰ μεγαλοφυοῦς φιλοσοφικῆς ἀκριβολογίας ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων. Ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς περιεχόμενον τῶν ὑψίστων τούτων ἀγαθῶν, ἀρετῶν καὶ ἀληθειῶν ἀπεκαλύφθη διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους σάρκα λαβόντος, τοῦ προαιωνίου Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' αἱ ἀλήθειαι αὗται ἐχρηζον ἐρμηνείας πρὸς κατανόησιν καὶ ἀποδοχὴν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, παντὸς ἀνθρώπου, τολμῶ νὰ εἶπω καὶ μὴ χριστιανοῦ ἢ καὶ ἀπίστου ἢ ὀλιγοπίστου. Διότι ἀναφέρονται εἰς τὸν ἄνθρωπον γενικῶς, ὡς πνευματικὸς πνευματικὸν ὄν. Καὶ ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία τῶν ὑψίστων τούτων ἀληθειῶν πάλιν ὑπὸ Ἑλλήνων Διδασκάλων ἐπετεύχθη καὶ διεκηρύχθη. Οἰκουμενικαὶ σύνοδοι, θερμουργοὶ τῇ πίστει Ἕλληνες Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι, συνεχίσταται τῆς ἱερᾶς Κυριακῆς καὶ Ἀποστολικῆς Παραδόσεως διετύπωσαν τὸ περιεχόμενον τῶν ὑψίστων τούτων ἀληθειῶν κατὰ θεόπνευστον τῇ ἀληθείᾳ τρόπον καὶ πλεῖστοι τούτων ἐπεσφράγισαν διὰ τοῦ μαρτυρίου καὶ τῆς ἀθλήσεως τὴν πεποίθησίν των ἐπὶ τὰς ἁς ἡρμήνευσαν ὑψίστας ἀληθείας.

4. Πάντες οὗτοι οἱ Ἕλληνες συνεισήνεγκον, θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς, κατὰ στάδια χρονικά, ὡς ἡ θεία Πρόνοια

ἐβούλετο, εἰς τὴν ἐποικοδομὴν τοῦ Οἴκου τοῦ Θεοῦ, ἡτοι τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία λοιπόν, τὸ θεῖον τοῦτο τῆς θείας βουλῆς οἰκοδόμημα, τὸ διδάξαν «ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις τὴν πολυποίκιλον σοφίαν τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσ. 3,10)· ἡ Ἐκκλησία, δι' ἧς «ἀληθῶς εἶδον, καὶ ἔμαθον, καὶ κατεσφίσθησαν σοφίαν, ἣν οὐκ ᾔδεισαν, αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις» (Τίτ. Βόστρων, παρὰ Β. Ε.Π. 19, 110, 5)· ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἐν τῷ κόσμῳ βιοῦσα, ἀλλ' ἐν οὐρανοῖς πολιτευομένη, ἀπέβη δι' ἡμᾶς ἡ θάλπουσα τὰ τέκνα τῆς Μήτηρ, ἡ γαλουχοῦσα τροφὸς καὶ τιτθὶς τῶν ἐν στερήσεσι καὶ ἀσθενείαις περιπεσόντων τέκνων τῆς. Ἡ Ἐκκλησία κατέστη δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἡ σώτειρα καὶ ἀσφαλὴς Κιβωτὸς πάντοτε μὲν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν καιροῖς χαλεποῖς, διωγμῶν, θυελλῶν καὶ καταιγίδων. Ἡ Ἐκκλησία ἡ Ἑλληνικὴ καὶ Ὁρθόδοξος καθ' ὅλην τὴν μακράϊωνα ἀτιμωτικὴν δουλείαν τῶν Ἑλλήνων ἀπέβη ἡ ἐθναρχοῦσα προστάτις, συμπαραστάτις καὶ βοηθὸς τοῦ καταπιεζομένου Γένους ἡμῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἡ Ἑλληνικὴ πρώτη ἐμύησεν, ἠυλόγησεν, ἐνέπνευσε καὶ ἐνεθάρρυνε τοὺς γενναίους Ἀγωνιστὰς τοῦ 1821. Τέλος ἡ Ἐκκλησία, πρώτη ἔσπεψε τὰς κεφαλὰς τῶν ἡρώων Ἐλευθερωτῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ συνεπορεύθη μετὰ τοῦ Ἑλληνορθόδοξου πληρώματός τῆς, ἐν παντὶ καὶ πάντοτε τὰς τύχας αὐτοῦ συμμεριζομένη. Ἡ Ἐκκλησία παρακολουθεῖ ἔκτοτε συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως τὰς ἀριστείας καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τῶν πιστῶν μελῶν αὐτῆς, ποδηγετοῦσα ἡμᾶς καὶ ὀρθοτομοῦσα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ ὑποδεικνύουσα «ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος» (Φιλιπ. 4,8). Πάντα δὲ ταῦτα πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν καὶ πρὸς διαφύλαξιν τῶν ἱερῶν καὶ ὁσίων τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν Ἐθνους καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς.

5. Ἐκ πάντων τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία καὶ Ἐθνος, Πίστις καὶ Πατρίς, Ὁρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμὸς συνηνώθησαν εἰς συζυγίαν ἀδιαχώριστον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀδυνατοῦν οἱ ξένοι νὰ ἐννοήσουν. π

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Παναγιώτατε, καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχᾳ, τῆς ἡμῶν μετριότητος ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, κύριε Ἀθηνᾶ γόρα, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπάζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γεννηθέντος ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου πεφώτισται τὰ σύμπαντα· ἐπέλαμψε γὰρ ἐφ' ἅπαντας τὸ φῶς τῆς θεότητος, ὅφ' οὗ καὶ

κατανασθέντες ἐν ὑπακοῇ ἐνωτίζονται τοῦ χαρὰν αὐτοῖς μεγάλην εὐαγγελισαμένου.

Ταύτης τῆς χαρᾶς μέτοχοι καὶ ἄγγελοι ἀξιωθέντες γενέσθαι, αἰεὶ μὲν, ἰδιαζόντως δ' ἐν ταῖς πανσέπτοις ταύταις ἡμέραις, ἐπιστηρίζομεν ἀλλήλους ταῖς τε εὐχαῖς καὶ ταῖς προσευχαῖς.

Ὅθεν καὶ γὰρ τοῦ Κυρίου ὑπὲρ Ὑμῶν θεομῶς δεόμενος καὶ τὴν Αὐτοῦ ἄκραν φιλοφροσύνην καὶ ἀπέραντον εὐσπλαγχνίαν καθικετεύων, ἐκ καρδίας εὐχομαι, ὅπως ὁ μὴ ἐκ μέτρου διδὼς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ποιήσῃ Ὑμᾶς ἐνδυναμοῦσθαι πάντοτε ἐν Αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος Αὐτοῦ εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ Εὐαγγελίου ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ, συνέχῃ

Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀποτελεῖ τοῦτο, ὡς συνεχὲς βίωμα, ἱστορικὴν πραγματικότητα. Ἐκ τοῦτου ἀκριβῶς παρ' ἡμῖν Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος ἔχουσι κοινὰς τὰς τύχας καὶ συμβαδίζουσι μεταδίδουσαι καὶ αἱ δύο αὗται δυνάμεις ἀμοιβαίως διὰ περιχωρήσεως ἑκατέρα τῇ ἐτέρᾳ τὰ ἀγαθὰ των. Πάσχει τὸ Ἔθνος, συμπάσχει καὶ ἡ Ἐκκλησία. Δοξάζεται ἡ Ἑλλάς, καυχᾶται καὶ ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰ τρόπαια τῶν τέκνων της. Ἀγωνίζεται ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ὁ Ἕλλην, συνακολουθεῖ αὐτῷ καὶ ἡ Ἐκκλησία.

6. Διὰ τοῦτο λοιπὸν χαίρει καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ συγχαίρει ἐπὶ τῷ μεγάλῳ Ἑορτασμῷ τῆς 150ῆς Ἑτηρίδος ἀπὸ τῆς ἐνδόξου ἐποχῆς τοῦ 1821, καθ' ἣν ὁ Ἕλλην - Δαβὶδ κατενίκησε τὸν τρομερὸν ἀντίπαλόν του Γολιάθ, ἀνεγείρας οὕτω μέγα τρόπαιον, δυσθεωρήτου μεγαλείου καὶ δόξης. Συνεορτάζει λοιπὸν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μετὰ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ τῶν Πανελλήνων ὅπουδῆποτε γῆς, διὰ τὸ ἐνδοξὸν καὶ ἀνεπανάληπτον καὶ μοναδικὸν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἡρωϊκὸν τοῦτο ἐπίτευγμα τοῦ 1821. Ἐπιθυμεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία ν' ἀποδώσῃ τὴν ὀφειλομένην τιμὴν εἰς τοὺς πρωταγω-

νιστὰς τῆς Ἐλευθερίας καὶ Ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἔθνους τῶν Ἑλλήνων. Ὑμνεῖ δὲ καὶ δοξάζει τὸν μεγαλοδύναμον διὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπ' Αὐτοῦ δύναμιν εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς προγόνους ἡμῶν, πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ ἀτιμωτικοῦ ζυγοῦ.

7. Διὰ τῆς συμμετοχῆς της εἰς τὸν μέγαν τοῦτον Πανηγυρισμὸν ἡ Ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία θέλει νὰ ὑπομνήσῃ συγχρόνως εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐπιγόνους, ὅτι πέραν τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων πρὸς ἀπότισιν φόρου τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν γενεάν τῶν ἡρώων τοῦ 1821, ὀφείλομεν ἐν εἰρήνῃ, ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἐν ἀγάπῃ νὰ ἐργαζώμεθα ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τοῦ ἱστορικοῦ χώρου, ποὺ μᾶς ἐκληρονόμησαν οἱ ἐνδοξοὶ Προπάτορες ἡμῶν. Ὀφείλομεν, ὅχι μόνον νὰ μεγαλαυχώμεν ἐπὶ πατραγαθία, ἀλλὰ καὶ νὰ συντονίζωμεν ἀκαμάτως ἀπάσας τὰς δυνάμεις ἡμῶν ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους, ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως καὶ διαφυλάξεως τῆς χαρισθείσης εἰς ἡμᾶς Ἐλευθερίας καὶ Ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου, ἑτοιμοὶ διὰ πᾶσαν θυσίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Κ Ω Ν . Γ . Μ Π Ο Ν Η Σ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

δὲ καὶ θάλλῃ ἐν ὑγιείᾳ τὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς βουλῆς Αὐτοῦ ὄργανον, πῆλινον ἡμῶν σκεῦος, εἰς ἔτη πολλά, ἵν' ὡς οἶον τ' ἐπὶ πλεῖστον τῆς χαρᾶς ἀπολαύητε τοῦ θεᾶσθαι τὰ Ὑμέτερα ἐν Χριστῷ ἔκγονα κύκλῳ τῆς τραπέζης τοῦ δι' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος, ἵνα τροφή ἡμῶν πρὸς ζωὴν χρηματίσῃ.

Δεήθητε δὲ καὶ Ὑμεῖς ὑπὲρ ἡμῶν ἀδελφοὶ καὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι παροικούσης συνεκλεκτῆς, ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Δεήθητε ὑπὲρ τῆς εὐσταθείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως.

Συναγωνίσασθε δ' ἡμῖν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου καὶ ἀποτροπῆς παντὸς δεινοῦ τοῦ οἰουδήποτε λαοῦ ἐπερχομένου διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

Δέξασθε τὸν παρ' ἡμῶν τῶν ταπεινῶν ἅγιον ἀσπασμὸν ἀγάπης καὶ ἀσπάσασθε ἐξ ἡμῶν τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἧς ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις Ὑμᾶς προέστησε, τόν τε ἱερόν κλῆρον καὶ τὸν θεόλεκτον αὐτῆς λαόν.

Πεποίθησιν δ' ἔχετε, Παναγιώτατε καὶ Θεϊότατε Δέσποτα, ὅτι διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας θειοτάτης Παναγιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ὁ Ἀθηνῶν ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ, πρόεδρος
18.12.1970

Ὅμοια Γράμματα ἀπεστάλησαν καὶ πρὸς πάντας τοὺς λοιποὺς Προκαθημένους τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Β'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Ἀριθ. Πρωτ. 216/Ι.

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, λίαν ἡμῖν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἀδελφε καὶ συλλειτουργε τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἱερώνυμε, τὴν Ὑμετέραν φίλην Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Εὐφραίνεται Ἱερουσαλήμ ὅτι δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ αὐτῆς καὶ πανηγυρίζουσι πάντες οἱ ἀγαπῶντες αὐτήν, ὅτι ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἐν Βηθλεὲμ τῇ πόλει Δαβὶδ, ἐτέχθη Σωτὴρ.

Ἡ κοινωνία τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἐπὶ τῇ εὐσήμενίᾳ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Ἑορτῇ, εἶναι κοινωνία πνευματικὴ, σκοπὸν ἔχουσα τὸν συντονισμόν μεταξὺ Ἐκκλησιῶν ἐργαζομένων τὴν αἰὶ ἀναγέννησιν τοῦ Χριστεπωνούμενου Πληρώματος. Ἡ κοινωνία αὕτη ἐμπεριέχει πνευματικῶς τὴν ἐνσάρκωσιν ὅλων τῶν ἐκ τοῦ σαρκωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ πηγαζόντων ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀξιών.

Ὁ σημερινὸς κόσμος καὶ δὴ ὁ Χριστιανικὸς διανύει τὰς κρισιμωτέρας στιγμὰς λόγῳ τῆς ἀπουσίας τοῦ Χριστιανικοῦ Φωτός, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις ἐξασφαλίζει τὴν ἰσορροπίαν τῶν ψυχῶν καὶ καθοδηγεῖ τοὺς «ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους» εἰς τὸν πνευματικὸν Παράδεισον.

Σκοπὸς τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ θεμελίωσις τοῦ βασιλείου τῆς ἀγάπης, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ κόσμος ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτοῦ, θὰ θρηνήσῃ τὸν δυστυχῆ αὐτοῦ προορισμὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ κοιλάδι τῶν κλαυθμῶν.

Συγκοινωνοῦντες μετὰ τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος ἐπὶ τῇ χαρμοσύνῳ ταύτῃ ἑορτῇ, ἐπιποθοῦμεν ὅπως, διὰ μέσον τῶν προσευχῶν ἡμῶν, συντελέσωμεν, βοηθείᾳ τῆς Θείας Χάριτος καὶ τοῦ ἀνατέλλοντος ἐκ τῆς Φάτνης τῆς Βηθλεὲμ Φωτός, εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν μέρει καὶ γενικῶς ὅλου τοῦ κόσμου.

Σὺν τοῖς ἄνω, κατασπαζόμενοι Αὐτήν καὶ αὐθις φιλήματι ἁγίῳ ἐν Χριστῷ τεχθέντι διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς.

Τῆς Ὑμετέρας φίλης Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Ἀντιοχείας ΗΛΙΑΣ VI

Ἐν Δαμασκῷ, Χριστούγεννα 1970.

Γ'

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἀριθ. 00665

12 Δεκεμβρίου 1970

Σ ό φ ι α

Π ρ ό ς

Τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα

Ἱε ρ ώ ν υ μ ο ν

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος

Ἀ θ ή ν α ς

Μακαριώτατε,

Περιπτυσσόμενοι Ὑμᾶς μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης συγχαίρομεν ἐγκαρδίως ἐπ' εὐκαιρία τῆς φωταγοῦς ἐορτῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ἀναγγελθείσης παρὰ τοῦ οὐρανίου ἀγγέλου:

«Ἰδὸν εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σωτήρ, ὃς ἔστι Χριστὸς Κύριος» (Λουκ. β', 10-11).

Εὐχόμεθα πρὸς τὴν Ὑμετέραν λίαν ἀγαπητὴν Μακαριότητα, τὴν ἀγίαν Ἱεραρχίαν Σας καὶ τὸ εὐσεβὲς ποίμνιόν Σας αἷσιον καὶ εὐτυχὲς τὸ Νέον Ἔτος 1971, εἰρηρικόν, πλούσιον καὶ εὐλογημένον παρὰ Θεοῦ.

Ἰκετεύομεν τὸν Πανοικτίρμονα Θεὸν ὅστις εἰρηνοποιεῖ «τὴν σύμπασαν ἐν ὑψίστῳ» (Ἰωβ κ', 2) καὶ ὅστις τοσοῦτον ἠγάπησεν τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκε ἵνα ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον (Ἰω. γ', 13-15), ὅπως θελήσῃ νὰ βοηθήσῃ πάντας τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπους νὰ καταρτίζωνται, νὰ παρακαλῶνται, νὰ ζῶσι ἐν χαρᾷ, τὸ αὐτὸ νὰ φρονῶσι, νὰ εἰρηνεύωσι (Β' Κορ. ιγ, 11).

Ἐπικαλούμενοι τὰς ἀγίας προσευχὰς Σας διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀδελφὸς ἀφωσιωμένος ἐν Κυρίῳ.

† ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Πατριάρχης Βουλγαρίας

Δ'

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΙΝΑΙΟΥ

ΙΕΡΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΜΟΝΗ

ΤΟΥ ΘΕΟΒΑΔΙΣΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΙΝΑ

Ἀριθ. 116.

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Πορευομένη ἡ ἀνθρωπότης μέσῳ νυκτὸς ζοφώδους ἐπλανήθη εἰς κρημνοὺς ἀνηλίου καὶ εἰς τρίβους βεβορβορωμένους καὶ ὑπὸ τοῦ συναισθήματος τῆς αὐτοσυντηρήσεως κινουμένη ἐζήτει εὐρεῖν σανίδα λυτρωμοῦ καὶ μίτον Ἀριάδνειον ἵνα μὴ ἀπολεσθῇ ἐντελῶς, ἀγωνιζομένη δὲ τοῦ ἐπιτυχεῖν διέξοδον ἤκουσεν ὁ οὐρανὸς φωνὰς ἀποφυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ οἰμωγᾶς: Ποῦ πορεύομαι καὶ πόθεν ἤξει ἡ βοήθεια;

Τῶν φωνῶν τούτων, ὁ ἐν οὐρανῷ Πατὴρ οἰκῶν ἀκούων, εὐσπλαγχνισθεὶς ἐξαπέστειλεν τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, ὃς ὡς ἥλιος δικαιοσύνης, κατηύγασεν διὰ τοῦ φωτός, τῆς Θείας Αὐτοῦ διδασκαλίας τὴν πεπλανημένην ἀνθρωπότητα, καὶ δι' αὐτῆς ἔδειξε πῶς δεῖ πορεύεσθαι καὶ πῶς διάγειν ἵνα ἔχῃ διὰ παντός τὸ Φῶς τὸ ἀληθινὸν καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ ρενομένη σωθῇ.

Τοῦ γεγονότος τούτου μνείαν ποιοῦμενοι κατὰ τὰς ἐπερχομένας ἡμέρας, πεπληρώται ἡ καρδιά ἡμῶν ἀνεκλαλήτου ἀγαλλιάσεως, οὐ μόνον διότι ἠξιώθημεν τοῦ θείου βαπτίσματος καὶ ἐλάβομεν ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ λύτρωσιν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου ἔσχομεν καὶ οὕτω μείζονα προκαλεῖ ἡ σάρκωσις τοῦ Θεοῦ Λόγου παραμυθίαν, ὅτι Αὐτός ἐστιν ἡ πηγὴ τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ὡς καὶ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἡ εἰρήνη.

Τούτου ἔνεκα ἰκετεύομεν τὸν ἐκ Παρθένου σαρκωθέντα Θεόν, ὡς ἐστι μεγάλης βουλής Ἀγγελος, ἵνα ἐξαποστείλῃ ἡμῖν καὶ τῷ κόσμῳ παντὶ τὴν ἀνωθεν εἰρήνην, τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν καὶ ἐγκαθιδρυθῇ οὕτως ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν μετὰ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν τῆς γῆς, ἥτις ὡς ξένη πρὸς

“ Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Α , ,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πᾶς εὐσεβὴς Χριστιανός, ἐπιθυμῶν νὰ παρακολουθῇ τὴν ζωὴν καὶ δράσιν τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου, δύναται ν' ἀποκτήσῃ ἄριστον Ὁδηγόν, ἐγγραφόμενος συνδρομητῆς εἰς τὸ Ἐπίσημον Δημοσιογραφικὸν Ὅργανον τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Μετὰ τοῦ Περιδικοῦ τούτου θὰ λαμβάνῃ συγχρόνως καὶ τὸ Περιδικὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ».

Εἰς τὸ Περιδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δημοσιεύονται κύρια ἄρθρα ἐπὶ σπουδαίων ἐπικαίρων ζητημάτων. Ἐπίσης ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι καὶ Διατάγματα, Γνωμοδοτήσεις, Ἐγκύκλιοι καὶ Ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὁμοίως Εἰρηνικά Γράμματα ἐπισήμων ἐκκλησιαστικῶν Ἡγερῶν, Ἐόρτια Γράμματα, σπουδαῖα ἄρθρα Ποιμαντικά, Δογματικά, Πατερικά, Ἀπολογητικά, Φιλοσοφικά, Ἱστορικά, Ἠθικοκοινωνικά, Παιδαγωγικά, ἔτι δὲ εἰδικώτερα ἄρθρα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Χριστιανικὴν Τέχνην καὶ Ἐπιγραφικὴν, ὡς καὶ Ἐποικοδομητικὰ ἄρθρα Ψυχολογικά, ἀναφερόμενα εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς Ποιμαντικῆς Θεολογίας καὶ τῆς Λειτουργικῆς καὶ ἄρθρα σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν ἐξωτερικὴν καὶ ἐσωτερικὴν Ἱεραποστολήν. Σὺν ἐπὶ τούτοις δημοσιεύονται ἄρθρα Ἀγιογραφικά καὶ Ἑρμηνευτικά εἰς πάντα τὰ βιβλία τῶν Ἀγίων Γραφῶν, ὡς καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀναπτύσσονται ἐπὶ Ὁρθοδόξου βάσεως αἱ σχέσεις τῆς Ἑλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας ἡμῶν μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν καὶ παρέχονται ἡ λ ε γ μ έ ν α ι εἰδήσεις ἐπὶ τῆς ὅλης Οἰκουμενικῆς Κινήσεως.

Τέλος, καταχωροῦνται ἐν τοῖς Χρονικοῖς εἰδήσεις, ἀναφερόμεναι πρωτίστως εἰς τὴν ὅλην ζωὴν καὶ δράσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ὡς καὶ εἰς πάντα τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα, ἡγουμένου τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὡς πνευματικῆς κορυφῆς τῆς ὅλης Ὁρθοδοξίας. Παρακολουθοῦνται ταῦτα ἐν τῇ κυρίᾳ Αὐτῶν ζωῇ καὶ δράσει καὶ παρέχονται εἰδήσεις περὶ τε τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ περὶ πασῶν τῶν ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἥτοι περὶ τῶν λοιπῶν σεπτῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Ρωσσίας, Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας, Γεωργίας, ὡς καὶ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ τῶν λοιπῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας, Φιλανδίας, καθὼς καὶ τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν καὶ Μητροπόλεων, τῶν ἐξαρτωμένων ἐκ τοῦ σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἥτοι τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, τῆς Δωδεκανήσου, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Αὐστραλίας, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων, τῶν Μητροπόλεων Γαλλίας καὶ Κάτω Χωρῶν, Γερμανίας, Αὐστρίας, Ἰταλίας καὶ Ἑλβετίας, ὡς καὶ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀπω Ἀνατολῆς, ἥτοι Κορέας καὶ Ἰαπωνίας. Μεγάλην βαρύτητα ἐπίσης ἀποδίδει εἰς τὰς εἰδήσεις περὶ τῶν Προχαλκηδονίων λεγομένων Ἐκκλησιῶν (Κοπτικῆς, Ἀρμενικῆς, Αἰθιοπικῆς, Ἰακωβιτικῆς, Μαλαμπάρ), ὡς

ἐργαῖσμονος καὶ πλεονεξίαν καὶ οἰωνδήποτε ὕλικῶν ἀξιώσεων, ἀποβήσεται λύτρωσις πάντων τὴν οἰκουμένην οἰκούντων, καὶ ἐλεύσεται εὐλογία διαρκῆς καὶ εὐτυχία αἰώνιος.

Ἀτενίζοντες οὖν πρὸς τὸ μέγα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου γεγονὸς μετὰ τοιούτων σκέψεων καὶ αἰσθημάτων, γράφομεν τὴν παροῦσαν ἐόρτιον ἡμῶν ἐπιστολήν, καὶ ἀποστέλλομεν αὐτὴν ταπεινῶς πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα εὐχόμενοι ὅπως ὁ γεννηθεὶς Σωτὴρ καταξιώσῃ Αὐτὴν, τοῦτο μὲν ἰδεῖν τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πόθους Αὐτῆς πραγματοποιουμένους, τοῦτο δὲ χάριση τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χάριτός του ὑγείᾳ καὶ πανευφρόδυνον.

Κ' ἐπὶ τούτοις κατασπαζόμενοι ἀδελφικῶς τὴν Ὑψηλὴν Αὐτῆς Κορυφὴν καὶ νῦν καὶ τὴν Πανίερον δεξιὰν Αὐτῆς διατελοῦμεν

Τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ταπεινὸς ἐν Χῳ ἀδελφὸς καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ὁ Σιναιὸν ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

καὶ τέκνα εὐπειθῇ καὶ πειθήνια

ἢ Ἱερὰ τῶν Πατέρων Σύναξις

Ὁ Δικαῖος Ἀρχιμ. Νίκανδρος

Σκενοφύλαξ Ἀρχιμ. Διονόσιος

Οἰκονόμος Ἀρχιμ. Νεόφυτος

Σιναιον 1970, Δεκεμβρίου 12

Η Ε Π Ι Σ Κ Ε Ψ Ι Σ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΑΓΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑΣ Κ. ΔΩΡΟΘΕΟΥ

ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ (14—26.11.1970)

1. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Τσεχοσλοβακίας εἶναι «μικρόν» μέν, ἀλλ' ἐκλεκτὸν καὶ πιστὸν ποιῶν, ὑπομεῖναι χάριν τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως πολλοὺς πειρασμούς.

Τῆς ἀγίας Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας σήμερον προκάθεται ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωρόθεος, ἀνὴρ πλήρης χάριτος καὶ Πνεύματος Ἁγίου, ἄξιος ἱεουργὸς τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης.

Ὁ ἐκλεκτὸς οὗτος ἱεράρχης τῆς συγχρόνου Ὁρθοδοξίας ἔχει πολλάκις μέχρι τώρα ἐπισκεφθῇ τὴν Ἑλλάδα, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας εἴτε εἰς τὰς ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξους Διασκέψεις, εἴτε εἰς τὸν ἑορτασμὸν τῆς χιλιετηρίδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους, εἴτε εἰς τὸν κατὰ τὸ 1965 πανηγυρισμὸν τῆς μνήμης τῶν ἁγίων καὶ ἰσαποστόλων ἀδελφῶν Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου, τῶν φωτιστῶν τῶν Σλάβων.

Μετὰ τὴν κατὰ τὸ 1965 ἐπίσκεψιν, ἡ κατάστασις τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας ἐχειροτέρευσε ἀισθητῶς, λόγῳ τῆς κατὰ περιφρόνη-

σιν τῶν ἀρχῶν τοῦ οἰκουμενισμοῦ βιαιᾶς ἐπιθέσεως τῶν Οὐνιτῶν ἐναντίον τῆς. Τὰ διατρέξαντα τότε, καὶ τοὺς ἀγῶνάς του, ὁ Μακαριώτατος κ. Δωρόθεος ἐξέθεσε διὰ μακρῶν ἐν Σόφίᾳ κατὰ Μάιον τοῦ 1969, παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρα καὶ τῶν λοιπῶν Μακαριωτάτων Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων, ἐδημοσίευσε δὲ εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 16 τεῦχος τοῦ ἔτους ἐκείνου ἡ «Ἐκκλησία» (βλ. σ. 348-350).

2. Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Σύνοδος ἐκτιμῶντες τοὺς ἀγῶνας τοῦ τούτου, ἀπηύθυναν κατὰ Ἀπρίλιον π. ἔτους, εἰς αὐτὸν πρόσκλησιν, ὅπως ἐπισκεφθῇ ἐπισήμως τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ὡς ξένος αὐτῆς.

Ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος, ἀπήντησεν ἀμέσως, ὅτι αἰσθάνεται εὐτυχὴς ἐκ τῆς προσγινομένης τιμῆς, καὶ ὅτι ἤλπιζε νὰ ἔλθῃ περὶ τὸ φθινόπωρον, ἀργότερον δὲ καθώρισεν, ὅτι θὰ κατήρχετο εἰς Ἑλλάδα τῇ 15 Νοεμβρίου 1970, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Μιχαήλ τοῦ Κυρίλλου καὶ ὑπὸ τοῦ πρωτοσυγκέλλου του, αἰδεσιμολογιωτάτου μιτροφόρου πρωτοπρεσβυτέρου κ. Γεωργίου Νόβακ.

**

καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων.

Πᾶν θέμα, ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν καθόλου θρησκευτικὴν διαφώτισιν καὶ τὴν θεολογικὴν γνῶσιν, ἀναφέρεται ἐπικαίρως ἐν τῷ Περιοδικῷ τῆς «Ἐκκλησίας». Αἱ Πανορθόδοξοι καὶ αἱ Διαχριστιανικαὶ Συνλεύσεις καὶ τὰ Θεολογικὰ Συνέδρια ἐλκύουν τὸ ἐνδιαφέρον εἰδικῶν συνεργατῶν διὰ τὴν διαφώτισιν καὶ ἐποικοδομὴν τῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Τὸ Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» σχολιάζει ὅλως ἀντικειμενικῶς ἀπὸ ὀρθοδόξου χριστιανικῆς σκοπιᾶς τὰ ἐκάστοτε ἐπικαίρα ἐκκλησιαστικά, κοινωνικά καὶ ἄλλα γεγονότα πρὸς διευκόλυνσιν τῶν ἀναγνωστῶν του εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν καὶ ἀξιολόγησιν αὐτῶν. Τέλος, ἡλεγμένα καὶ ἔγκυροι βιβλιοκρισίαι καὶ ἐπικάιρος βιβλιογραφικὴ ἐνημερότης κλείουν τὸν κύκλον τοῦ πλουσιωτάτου περιεχομένου τοῦ Ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας μας «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

3. Πράγματι τὴν 14ην Νοεμβρίου, μετὰ μεσημβρίαν, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν: Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεωργίου, ἀντιπροέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, προέδρου τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανοῦ, Κίτρους κ. Βαρνάβα, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὀρίσθῃ ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ὡς ξεναγός, Νικαίας κ. Γεωργίου, Συνεδικῶν Συνόδων καὶ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Νικοδόμου, μέλους τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ, καὶ τοῦ παν. ἀρχιμ. κ. Βαρθολομαίου Κατσούρη, Ἀρχιγραμματεῦντος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Τιμοθέου Σακκά, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὀρίσθῃ ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ὡς ὁ ἐπίσημος μεταφραστής, καὶ ἄλλων κληρικῶν, ὑπεδέχετο μετ' ἀπεριγράπτου χαρᾶς τοὺς ἐκ Τσεχοσλοβακίας ἀδελφούς εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ «Ἑλληνικοῦ» καὶ συνόδευσε τούτους μέχρι τοῦ ξενοδοχείου των, εἰς ὃ κατέλυσαν.

4. Τὸ ἐσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ ἐπεσκέφθη τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν. Κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν, ἣ ὁποία παρετάθη ἐπὶ μακρόν, ἐδημιουργήθη θερμότης, ἀδελφικὴ ὄντως ἀτμόσφαιρα.

* *

5. Τὴν ἐπομένην, Κυριακὴν, 15ην Νοεμβρίου, ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας ἐλειτούργησεν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν πλαισιούμενος ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανοῦ, Κίτρους κ. Βαρνάβα, τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Μιχάλοφτσε κ. Κυτίλλου, τοῦ Θεοφ. Ἐπισκόπου Εὐρίπου κ. Βασιλείου κ. ἁ. κληρικῶν, τῆς θ. λειτουργίας γενομένης εἰς τὴν ἐλληνικὴν, σλαβωνικὴν, καὶ τσεχοσλοβακικὴν, τῶν ξένων εἰπόντων καὶ ἀνὰ μίαν ἑκαστος ἐκφώνησιν ἐλληνιστί.

Περὶ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας, μετὰ δηλ. τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν, λεχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ π. Γεωργίου Νοβὰκ τσεχιστί, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος, ἐκ τῆς Ὑραίας Πύλης, προσεφώνησε τὸν Μακ. Μητροπολίτην Πράγας, κατέχοντα τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον, διὰ τῶν ἐξῆς:

«Μακαριώτατε,

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κλῆρος καὶ λαὸς, σὰς ὑποδέχονται μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας, μὲ τὴν καρδίαν γεμάτην ἀπὸ αἰσθήματα ἀδελφικῆς ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ συμπαθείας καὶ θαυμασμοῦ. Εἰς τὸ πρόσωπόν σας καὶ εἰς τὰ πρόσωπα τῆς σεβασμίας συνοδείας σας ὑποδεχόμεθα τὸν ἐκπρόσωπον μιᾶς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὀρθόδοξου τσεχοσλοβακικοῦ λαοῦ, ἐνὸς λαοῦ ἡρωικοῦ καὶ ἐπὶ ἔνδεκα ὁλοκλήρους αἰῶνας ταλαιπωρουμένου. Ταλαιπωρουμένου, ἵνα διασώσῃ ὅχι μόνον τὴν ἐθνικὴν του ὑπόστασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν του. Διὰ τοῦτο καὶ σὰς συμπαθοῦμεν, συμπάσχομεν μαζί σας, ἀλλὰ καὶ σὰς θαυμάζομεν. Ἐγνωρίσαμεν καὶ ἡμεῖς παρομοίας περιπετειάς καὶ ἐδοκιμάσαμεν τὴν πικρίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν αἱ δοκιμασίαι, ὅταν μάλιστα προέρχονται ἐξ ἀδελφῶν. Ἐντεῦθεν καὶ συμπάσχομεν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ πείρας ἔχομεν διαπιστώσει ὁποῖα ψυχικαὶ δυνάμεις ἀπαιτοῦνται καὶ οἷος ἡρωϊσμός ἐστὶν ἀπαραίτητος, ἵνα ἐπὶ χίλια καὶ πλέον ἔτη, ἐπὶ ἔνδεκα ὁλοκλήρους αἰῶνας, παραμένῃτε σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων σας, εἰς τὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν σὰς παρέδωκαν δύο φλογεροὶ Ἕλληνες Χριστιανοί, οἱ Θεσσαλονικεῖς ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος. Ἐντεῦθεν καὶ σὰς θαυμάζομεν.

Δὲν ἐπισκέπτεσθε οὔτε τὴν Χώραν μας, οὔτε τὴν Ἐκκλησίαν μας διὰ πρώτην φοράν. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς χθὲς μόλις ἔρχεσθε τὸ πρῶτον ὡς ἀποκλειστικοὶ προσκεκλημένοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῶν ἐν Ἑλλάδι ὁμοδόξων ἀδελφῶν σας. Θὰ συναντήσετε πανταχοῦ τὰ ἴδια πάντοτε αἰσθήματα ἀγάπης, συμπαθείας, θαυμασμοῦ.

Διεφυλάξατε ἀμόλυντον καὶ ἀκεραίαν τὴν πολυτιμον παρακαταθήκην, τὴν ὁποίαν σὰς παρέδωκαν οἱ δύο Ἕλληνες ἱεραπόστολοι. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ δεσμοί, οἵτινες συνδέουν τὴν Ἐκκλησίαν μας πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς ὁποίας τόσον ἐπαξίως προῖστασθε, εἶναι ὅλως ἰδιαίτεροι. Ἀλλ' ἡ παροῦσα ἐπίσκεψίς σας θὰ ἐνισχύῃ τοὺς δεσμοὺς αὐτοὺς ἀκόμη περισσότερον. Θὰ σὰς δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαπιστώσῃτε ὁ ἴδιος, μετὰ τῆς ἐκλεκτῆς συνοδείας σας, πόσον σὰς ἀγαπῶμεν, μέχοι ποίου βαθμοῦ σὰς τιμῶμεν, πόσον σὰς θαυμάζομεν. Θὰ ἀντιληφθῇτε πόσον εἴμεθα ἐν Κυρίῳ ὑπερήφανοι διὰ σὰς, διὰ σὰς ὡς Προκαθήμενον μιᾶς ἡρωικῆς καὶ πιστῆς Ἐκκλησίας, καὶ διὰ τὸν ἀφωσιωμένον εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν λαὸν σας.

Δὲν ἀποκρύπτομεν, ὅτι ὄντες ὑπερήφανοι δι' ὑμᾶς, τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀδελφούς μας, κινδυνεύομεν νὰ θεωρηθῶμεν αὐτοεπαυνόμενοι. Συγχωρήσατέ μας ὅμως τοῦτο. Αἰσθανόμεθα τὴν θνητάτην καὶ ἀφωσιωμένην εἰς ὅτι οἱ δύο φωτίζονται τῆς τῆς παρέδωκαν, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συγκαλύψωμεν τὰ αἰσθήματά μας.

Ἐνα μόνον νὰ παρακαλοῦμεν τὸν κοινὸν Πατέρα, καὶ Πατέρα πάντων τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ κοινοῦ καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς: Νὰ καταξιώσῃ καὶ ἡμᾶς πάντας, τὴν παρακαταθήκην τῆς πίστεώς μας νὰ παραδώσωμεν εἰς τὰ τέκνα μας καὶ αὐτὰ εἰς τὰ τέκνα των καὶ τὰ τέκνα τῶν τέκνων των ἀκεραίαν καὶ ἀμόλυντον. Ἡ δὲ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ νὰ συγκλονίσῃ τὰς καρδίας πάντων, ὥστε οἱ πάντες, καὶ ἰδίως οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύοντες, νὰ ἐνωθῶμεν εἰς τὴν μίαν καὶ ἀληθινὴν πίστιν, ἐπὶ τὸν ἕνα καὶ μοναδικὸν ποιμένα, τὸν κοινὸν Κύριον καὶ Σωτῆρα πάντων, τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν».

Εἰς ταῦτα ἀντιφωνῶν ὁ Μακ. Πράγας κ. Δωρόθεος εἶπε:

«Μακαριώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφε καὶ Προθιεράρχα, Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν κύριε Ἰερώνυμε,

Ἡ εὐτυχὴς αὐτὴ περίστασις δίδει εἰς ἡμᾶς, τὴν Ὀρθόδοξον δηλ. Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχοσλοβακίας, τὴν εὐκαιρίαν, τὴν ὁποίαν ἄλλωστε τόσον ἐπεζητοῦμεν, νὰ δώσωμεν μαρτυρίαν τῆς πρὸς Ὑμᾶς καὶ τὴν ὕψ' Ὑμῶν γαλουχομένην Ὀρθόδοξον Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἡμετέρας ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ἐπιτρέψατέ μοι δὲ νὰ Σὰς εὐχαριστήσω ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν ἡμῖν ἐξαιρετικὴν ταύτην εὐκαιρίαν, νὰ προσκυνήσωμεν τὰ ἱερὰ παλλὰδια τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ ἀναπέμφωμεν ἀπὸ κοινοῦ τὰς προσευχὰς ἡμῶν εἰς τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἀναπαύεται ἡ ἀποστολικὴ ἐδλογία τοῦ Μεγάλου διδασκάλου τῶν Ἐθνῶν, τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου.

Ζῶμεν εἰς κρίσιμωτάτην ἐποχὴν. Ἡ ἀνθρωπότης, ἐπειδὴ ἐδοκίμασε τὴν φοικὴν τοῦ πολέμου, ἀγωνίζεται μὲ ὅλας τῆς τὰς δυνάμεις νὰ ὑπερνικήσῃ πᾶν ὅτι θὰ

ώδηγει εἰς πόλεμον καὶ νὰ δημιουργήσῃ τοὺς καταλλήλους ὁρους διὰ τὴν εἰρηνικὴν οἰκοδόμησιν τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας τῆς.

Ἡμεῖς δέ, οἱ πιστοί, προσπαθοῦμεν νὰ ζῶμεν βίον «ἡρεμον καὶ ἡσύχιον ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι», ὅχι μόνον διὰ νὰ οἰκοδομήσωμεν τὴν ἐπίγειον εὐτυχίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς ἡμῶν.

Δευτέρα ὑποχρέωσίς μας: Ἡμεῖς καὶ ἐκ τῶν ἄλλων Ὁμολογιῶν τινες ἐφθάσαμεν εἰς τὰς πρωτοφανεῖς διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος οἰκουμενικὰς τάσεις, δι' ὧν ζητοῦμεν νὰ δημιουργήσωμεν Χριστιανικὴν ἀδελφосύνην, προσεγγίζοντες ἀλλήλους ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐνώπιον τῆς μεγάλης ταύτης ἠθικῆς εὐθύνης ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν συνείδησις προωθεῖ ὅσον δύναται περισσότερον καὶ εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τῆς ὅλης ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τὸ θέμα τῆς πλήρους καὶ ὑπ' οὐδενὸς σκιαζομένης Πανορθόδοξον ἐνότητος. Αὕτη θεμελιούται ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπης καὶ τῆς ἀφοσίωσης εἰς τὴν θεῖαν καὶ αἰωνίαν Αὐτοῦ ἀλήθειαν — τῆς ἐνότητος ἀναζωπυρουμένης ὑπὸ

αἰσθήματος τῆς ἀδελφосύνης καὶ ὑπὸ τῆς προθυμίας, νὰ διακονῶμεν ἀλλήλους, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς γνησίας ἀλληλοβοηθείας, — τοῦ πολυτίμου τούτου μαργαρίτου τῆς ἀληθινῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Μόνον διὰ τῆς ἄνευ ὁρων καὶ ἀπεριορίστου ἀφοσίωσης ἡμῶν εἰς τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς τῆς ἀδελφικῆς ἐνότητος ζωῆς, θὰ λάμψῃ ἐνώπιον ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὸ θαυμαστὸν φῶς τῆς ἁγίας Ὁρθοδοξίας, τὸ ὁποῖον θὰ συντελέσῃ ἵνα φανῇ ἡ ὠραιότης καὶ τὸ βάθος τῆς εἰς αὐτὴν κεκρυμμένης θείας ζωῆς καὶ θείας δόξης.

Αἱ κοιναὶ μελέται τῆς Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίας κατὰ τὰς Πανορθόδοξους Διασκέψεις εἰς Ρόδον πρὸς προπαρασκευὴν τῆς μελλούσης Προσυνόδου καὶ τὰ πρῶτα βήματα πρὸς ἐπιτυχίαν κοινῶν ἀποφάσεων ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ Διαλόγου μετὰ τῶν πλησιεστέων πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησιῶν, ἐμψυχώνουν ἡμᾶς διὰ μίαν ἔτι στενωτέραν ἀδελφικὴν Πανορθόδοξον συνεργασίαν καὶ ἐνισχύουν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὴν ἐλπίδα, ὅτι αἱ ἱστορικῶς προσδιορισμέναι προσστάθαι καὶ οἱ πνευματικοὶ πειρασμοὶ τοῦ παρελθόντος, τοῦ Θεοῦ συνεργούντος, θὰ κατανικηθοῦν σὺν τῷ χρόνῳ.

Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἱ. Συνόδου ὑποδέχεται εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν προκαθήμενον τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβαχίας Μακαριώτατον Μητροπολίτην Πράγας κ. Δωρόθεον μετὰ τῆς συνοδείας του.

Αί ἤδη συγκροτηθεῖσαι Διασκέψεις καὶ αἱ θεολογικαὶ ἐπὶ τοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Ὁμολογιῶν Διαλόγου Ἐπιτροπαὶ ἔδειξαν καταφανέστατα, ὅτι εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητον νὰ ἐργασθῶμεν ἀπὸ κοινοῦ διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατόν συντομωτέραν πραγματοποιήσιν αὐτοῦ τοῦ ἔργου. Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ὧν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀπαιτεῖται περισσότερον παντὸς ἄλλου ἀπόλυτος καὶ ἄρρηκτος συμφωνία, ἐλευθέρᾳ καὶ ἀβίαστος ἀνταλλαγῇ γνωμῶν καὶ θεολογικῶν ἀπόψεων, πρὸς ἀκριβῆ ἐπεξεργασίαν καὶ χωρὶς συμβιβασμοὺς διατύπωσιν τοῦ ἐρωτήματος περὶ τοῦ πῶς δέον νὰ διεξαγῇ ὁ Διάλογος. Ἡ διατύπωσις τοῦ ἐρωτήματος τούτου δὲν εἶναι ἐνκόλος, ὃν ὡς παράδειγμα λάβομεν μόνον τὸ θέμα τῶν Ἀγγλικανικῶν Χειροτονιῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ Ἀγγλικανοὶ θεολόγοι διίστανται. Κατὰ τὴν πορείαν τοῦ Διαλόγου φρονῶ, ὅτι θὰ ἀναφρῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ζητήματα.

Μοῦ προξενεῖ ὁμως μεγάλην χαρὰν ἡ συναίσθησις, ὅτι μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ὑπάρχουν στεναὶ σχέσεις. Ἐχομεν τὴν αὐτὴν πίστιν, τὴν Ὁρθόδοξον, ὅπερ καθιστᾷ ἡμᾶς ἀγαπητοὺς καὶ συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ ἐχέγγυον περὶ τοῦ ὅτι μετὰ τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν ἡμῶν θὰ ἀναπτυχθῇ ἔτι μᾶλλον, καὶ θὰ γίνῃ βαθυτέρα καὶ ἀδιάσπαστος, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος.

Ἐχοντες, λοιπόν, τοιαύτην ἐσωτερικὴν ἐνότητα ἐπιτρέπατέ μου, Μακαριώτατε Δέσποτα, νὰ εὐχηθῶ εἰς Ὑμᾶς μὲν ὕψιαν ἀκλόνητον, εἰς δὲ τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαὸν εἰρήνην καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας, προσέθηκε τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε,

Ἐπιτρέπατέ μου, ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ εὐσεβοῦς Ὁρθοδόξου λαοῦ αὐτῆς, νὰ σᾶς πληροφορήσω, ὅτι ἐθεώρησαν πρέπον νὰ Σᾶς ἀπονεύμουν τὸν μεγαλόσταυρον τῶν ἁγίων καὶ ἱσαποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου.

Ἡ ἀπονομὴ εἰς Ὑμᾶς τοῦ παρασήμου τούτου εἶναι δεῖγμα οὐ μόνον τῆς πρὸς ὑμᾶς ἀγάπης ἀλλὰ καὶ τῆς τιμῆς πρὸς τοὺς ἁγίους Κύριλλον καὶ Μεθόδιον, διὰ τὰς πολυτιμοτάτας ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφεραν εἰς τὸν λαὸν μας.

Παρακαλῶ Ὑμᾶς θερμῶς νὰ μὴ ἀρνηθῇτε νὰ δεχθῇτε τὴν ταπεινὴν αὐτὴν ἐκδήλωσιν τῆς μεγάλης ἡμῶν ἀγάπης πρὸς Ὑμᾶς προσωπικῶς καὶ πρὸς ὁλόκληρον τὸν Ὁρθόδοξον εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν».

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος περιέβαλεν ἰδιοχείρως τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἱερώνυμον διὰ τοῦ μεγαλοσταύρου τῶν ἁγίων Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου καὶ κατέληξε:)

«Εὐχαριστῶ Ὑμᾶς ἐξ ὅλης καρδίας διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχοσλοβα-

κίας ἀγάπην Σας καὶ Σᾶς παρακαλῶ: Προσεύχεσθε καὶ δι' ἐμέ.

Ἐκ μέρους τοῦ εὐσεβοῦς Ὁρθοδόξου Τσεχοσλοβακικοῦ λαοῦ μεταφέρω τὰς πλέον ἐγκαρδίους εὐχὰς του πρὸς ἅπαντα τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν.

Εἴθε ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ νὰ σκέπη τὸν εὐλαβῆ κληρὸν καὶ τὸν εὐσεβῆ λαόν τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀμήν».

Συγκεκινημένος ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐκ τῆς μεγάλης τιμῆς καὶ τῶν θερμῶν λόγων τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Πράγας, δευτερολογῶν ἀπήντησε προχείρως, εἰπὼν περίπου τὰ ἀκόλουθα:

«Μακαριώτατε,

Μετὰ πολλῆς τῆς συγκινήσεως ἀποδέχομαι τὴν τιμητικὴν αὐτὴν διάκρισιν, ἡ ὁποία ἀφορᾷ ὄχι τόσον εἰς τὸ ταπεινὸν πρόσωπον μου, ὅσον εἰς τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν καὶ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ὑπὸ τὴν ἐννοίαν ταύτην, δέχομαι εὐχαρίστως τὴν προσγενομένην μοι τιμητικὴν διατήρησιν καὶ ἐκφράζω πρὸς τὴν Ἡμετέραν Μακαριότητα ἐκ μέρους καὶ τοῦ κληρὸν καὶ τοῦ λαοῦ τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὰς πλέον ἐγκαρδίους μου εὐχαριστίας.

Διαβεραιῶ δὲ Ὑμᾶς ἅπαξ ἔτι, ὅτι αἰσθανόμεθα βαθυτάτην ἀγάπην τόσον πρὸς Ὑμᾶς προσωπικῶς ὅσον καὶ πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ὁρθόδοξον λαόν τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ διαβιβάσητε εἰς αὐτὸν ἐκ μέρους πάντων ἡμῶν, καὶ τῶν παρόντων κατὰ τὴν πλήθουσαν ταύτην ἱερὰν σύναξιν, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ὁρθοδόξου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν ἀγάπην μας καὶ τὸν θαυμασμόν μας καὶ τὴν ὑπερηφάνειάν μας διὰ τὴν τόσον ἐνδοξὴν ἱστορίαν Σας, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκλόνητον εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐμμονὴν καὶ ἀφοσιώσιν Σας».

Ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης κ. Δωρόθεος, δευτερολογῶν καὶ οὕτως, λίαν συγκεκινημένος, εἶπεν:

«Ἐγὼ Σᾶς εὐχαριστῶ, ἐξ ὅλης καρδίας καὶ Σᾶς ὑπόσχομαι, ὅτι θὰ διαβιβάσω πρὸς τοὺς πιστοὺς τῆς Πατρίδος μου τὴν ἀγάπην τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὸ ταπεινὸν αὐτὸ δῶρον θὰ Σᾶς ἐνθυμίξῃ πάντοτε καὶ τὴν ἰδικήν μας ἀγάπην πρὸς Ὑμᾶς καὶ πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαόν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἡ ὁποία μὲ παρεκάλεσε νὰ Σᾶς μεταφέρω τὸ ταπεινὸν αὐτὸ δῶρον, μοῦ ἀνέθεσε νὰ ἀναβῇ πρὸς Ὑμᾶς καὶ νὰ εἶπω: Ἄξιός, ἄξιός, ἄξιός».

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Μακαριώτατου Μητροπολίτου Πράγας ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὰς χιλιάδας τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος μετὰ πολλῆς βίας συνεκράτει τὸν ἐνθουσιασμόν του, νὰ ἐκσπάσῃ εἰς ἐνθουσιώδεις ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ζητωκραυγὰς καὶ θυελλώδη χειρο-

χροτήματα, ἐκδηλῶν οὕτω τὴν ἀγάπην του καὶ τὸν θαυμασμόν του πρὸς τὸν ἡρωϊκὸν ἀγωνιστὴν τῆς 'Ορθοδόξου πίστεως καὶ πρὸς τὸν παρ' αὐτοῦ τιμηθέντα πνευματικὸν του πατέρα.

* *

6. Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ παρεκάθησαν εἰς τὸ πρὸς τιμὴν του παρατεθὲν ἐν τῇ 'Ι. Μονῇ Πεντέλης ὑπὸ τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου κ. 'Ιερωνύμου καὶ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου ἐπισήμῳ γεῦμα.

Τοὺς ξένους πρὸ τῆς Μονῆς ὑπεδέχθησαν μετὰ πολλῆς ἐπισημότητος ὁ ἡγούμενος τῆς Μονῆς παν. ἀρχιμ. κ. Θεόκλητος Φεφές καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς βασιλεύοντες λάβαρα.

'Ο Μακαριώτατος κ. Δωρόθεος, ἀφοῦ ἡσπάσθη τοὺς ἀδελφούς, κατηνύθη εἰς τὸ καθολικὸν αὐτῆς, ἐνθα γονυπετήσας καὶ ἐπὶ μακρὸν προσευχήθεις ἡσπάσθη τὴν τιμίαν κάραν τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Μονῆς ἁγίου Τιμοθέου, ἐπισκόπου Εὐρίπου, καὶ τὸ σωζόμενον ἐπιτραχήλιόν του.

'Επειτα, ἀπηύθυνε σύντομον προσλαλιὰν πρὸς τοὺς μοναχοὺς, μακαρίσας αὐτοὺς διὰ τὸ ὅτι ἀρνηθέντες τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀγωνίζονται, ἵνα σωθοῦν, εἰς ἓνα τόπον πλήρη τῆς χάριτος καὶ τῆς εὐλογίας τοῦ ἁγίου Τιμοθέου καὶ ὅλης τῆς ἱερᾶς χορείας τῶν ἀσκητῶν, οἱ ὅποιοι ἡγήσασιν ἐν τῇ Μονῇ καὶ ἡγήσαν αὐτήν.

'Ακολούθως, ὁ Μακαριώτατος ἀνεφέρθη εἰς τὰς σκληρὰς δοκιμασίας τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ καὶ τὰς ἰδικὰς του προσωπικῶς, ζητήσας δὲ ἐν ταπεινώσει τὰς προσευχὰς τῶν πατέρων τῆς Μονῆς, προσέθεσεν: «'Εξ ὧν συνέβησαν ἐμάθομεν νὰ ἔχωμεν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἐλπίζωμεν εἰς τὴν παντοδύναμον βοήθειάν Του». Τέλος, παρεκίνησε τοὺς μοναχοὺς ἵνα μιμηθοῦν τοὺς πρὸ αὐτῶν ἁγίους, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς πλήρους ἀφοσιώσεώς των εἰς τὸν Θεὸν ἐπετέλεσαν ταυτοχρόνως δύο σπουδαιότητας σημασίας ἔργα: 'Εσωζον τὴν ψυχὴν των καὶ ἐκήρυττον τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

'Οτε ὁ Μακαριώτατος ἐπεσφράγισε τοὺς λόγους του διὰ τοῦ «ἀμήν», οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἀκροατῶν του εἶχον ὑγραθῆ ἐκ συγκινήσεως.

'Εν συνεχείᾳ, ἠκολούθησε τὸ γεῦμα εἰς ὃ παρεκάθησαν καὶ ὁ ἐξοχώτατος Ὑπουργὸς 'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Νικ. Σιῶρης, οἱ Θεοφ. Βοηθοὶ 'Επίσκοποι τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου Εὐρίπου κ. Βασίλειος καὶ 'Αχελώου κ. Εὐθύμιος, ὁ παν. ἀρχιγραμματεὺς ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Κατσούρης καὶ ὁ Γραμματεὺς τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου ἐπὶ τῶν Διεκκλ. Σχέσεων παν. ἀρχιμ. κ. Μελέτιος Καλαμαράς, ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καθηγητῆς κ. 'Αθ. Χαστούτης, ὁ Γεν. Διευθυντὴς Θρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου 'Εθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Κων. Κούρκου-

λας, ὁ Πρόεδρος τῆς 'Ενώσεως Συντακτῶν κ. Τρουμπούνης, δημοσιογράφοι κ.ἄ.

Κατὰ τὸ γεῦμα, ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος, προσφωνῶν τοὺς συνδαιτυμόνας, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Δέσποτα,
'Εξοχώτατε κύριε Ὑπουργέ,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
'Αγαπητοὶ πατέρες καὶ ἀδελφοί,

'Η ἐπίσκεψις ἡμῶν αὕτη εἰς 'Ελλάδα, παρ' ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν πρώτην ἡμέραν, ἐδημιούργησεν εἰς ἡμᾶς τόσας ἐντυπώσεις, ὥστε λέγομεν μετ' ἐμπιστοσύνης, ὅτι θὰ ἀφήσῃ τόσον βαθεῖας ρίζας εἰς τὴν ψυχὴν μας, αἱ ὁποῖαι πιστεύομεν ὅτι δὲν θὰ κλονισθοῦν ποτέ.

Εἶθε δὲ νὰ ἱστάμεθα πάντοτε ὁ εἰς παρὰ τὸ πλεονεξον τοῦ ἄλλου καὶ νὰ βοηθῶμεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον.

'Επέρασαν πολλοὶ αἰῶνες, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποίων ἡ ἁγία 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία μας ὑπέστη πολλὰς δοκιμασίας. 'Ο σπόρος ὁμῶς, τὸν ὅποιον ἐσπείραν οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης ἅγιοι Φωτισταί, ἔρριψε τόσον βαθεῖας ρίζας εἰς τὰς ψυχὰς τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ μας, ὥστε ἡμεῖς ἐδέχθημεν τὴν πρόσκλησιν τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς ἁγίας 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος κατὰ πρότον καὶ κύριον λόγον, διὰ νὰ ἔλθωμεν ἐδῶ νὰ σᾶς πληροφορήσωμεν καὶ νὰ διακηρύξωμεν, ὅτι κρατοῦμεν τὴν ἁγίαν 'Ορθόδοξον πίστιν καὶ τὰς παραδόσεις, τὰς ὁποίας παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ ἅγιοι καὶ ἱσαπόστολοι Μεθόδιος καὶ Κύριλλος.

Δὲν ἐρχόμεθα διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν 'Ελλάδα. 'Εχομεν ἔλθει καὶ ἄλλοτε εἰς αὐτὴν τὴν Ἁγίαν Γῆν. 'Οσαῦς ὁμῶς καὶ ἂν ἔλθωμεν, πάντοτε θὰ ἐρχόμεθα μετὰ μεγάλης εὐλαβείας, διότι εἶναι χώρα, τὴν ὁποίαν ἡγήσαν οἱ πόδες καὶ τὰ βήματα τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν μαθητῶν του καὶ ἔκτοτε τὴν κατέστησαν τόπον, τὸν ὅποιον περικυκλοῦσιν οἱ ἅγιοι.

Πολὸν ὀλίγαι εἶναι αἱ 'Εκκλησίαι, εἰς τὸν χώρον τῶν ὁποίων ἐιργάσθησαν τόσον πολλοὶ Ἀπόστολοι, ὅσον εἰς τὸν τῆς 'Ελλάδος. Ἀλλὰ πᾶν ἔθνος αἰσθάνεται ὑπερήφανον, ὅταν εἶναι ὀρθόδοξον καὶ ὅταν ἔχῃ σχέσιν τινὰ πρὸς τινὰ ἐκ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἢ τοὺς μαθητάς των. Οὕτω λοιπὸν καὶ ὁ λαός μας, καὶ ὁ λαὸς τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας καυχῶνται, ὅτι ἴδρυσεν τὴν 'Εκκλησίαν των εἰς Ἀπόστολος. Καὶ πράγματι εἰς τὸν βίον ἐνὸς ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου ἀναγράφεται, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρόνικος ἦτο ὁ Ἀπόστολος τῆς Παιονίας. Καὶ ἡμεῖς αἰσθανόμεθα τὴν ικανοποίησιν καὶ τὴν χαρὰν, ὅτι ἔχομεν σχέσιν πρὸς ἓνα Ἀπόστολον.

'Η 'Εκκλησία τῆς 'Ελλάδος ὁμῶς ἔχει νέφος ὀλόκληρον Ἀποστόλων, οἱ ὅποιοι περιεπάτησαν εἰς τὴν γῆν αὐτὴν καὶ τὴν ἡγήσαν μετὰ τὸν λόγον των καὶ τὰς περιοδείας των.

Δι' αὐτὸ εἶπον, ὅτι εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν ἐπάτησα μετὰ τὴν ψυχὴν γεμάτην δέος καὶ εὐλάβειαν καὶ ὅτι αἱ-

σθάνομαι τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ νὰ διαχέεται ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων χρόνων καὶ νὰ φθάσῃ μέχρι τῶν ἰδικῶν μας καὶ νὰ μὲ πλημμυρίσῃ.

Αὐτὴ ἡ εὐλάβεια καὶ αὐτὴ ἡ χαρὰ ἐπλήρωσεν τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν μου, ὅπως ἰδιαίτερος κατὰ τὴν σημερινὴν πανηγυρικὴν λειτουργίαν, καὶ λόγῳ τῆς συναναστροφῆς μου μετὰ τοῦ Μακ. Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν εὐλαβεστάτων Ἀρχιερέων, οἱ ὁποῖοι ὡς φωστῆρες τοῦ στερεώματος φωτίζουν τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν Λαὸν καὶ τὸν ὁδηγοῦν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐπὶ πλέον, ἡ ἁγία Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει ἓνα ἀπέραντον πλῆθος ἱερῶν, τινὰ τῶν ὁποίων ἡξίωθημεν νὰ προσκνησώμεν. Εἰς αὐτὰ συγκαταριθμεῖται καὶ ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον εὕρισκόμεθα τὴν στιγμὴν ταύτην.

Ἡ καρδιά μου εἶναι στενὴ καὶ δὲν χωρεῖ ὅλην τὴν πνευματικὴν δύναμιν, τὴν ὁποῖαν σήμερον δοκιμάζω. Ὅμως, ὅπως ὁ ἅγιος προφήτης Ἡλίας ἐγράφη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου καὶ ἐν τῇ ἰσχύϊ τῆς βρώσεως ἐκείνης ἐπορεύθη ὁδὸν τεσσαράκοντα ἡμερῶν καὶ νυκτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Χωρὴβ, ὅπου εἶδε τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς, τραφέντες ἐνταῦθα πνευματικῶς θὰ ἐπιστρέφωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον θὰ ἐνδυναμούμεθα εἰς τὴν πορείαν τῆς ἐπιγείου ζωῆς ἐκ τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποῖαν ἐλάβομεν ἐνταῦθα.

Καὶ διὰ τὴν εὐλογημένην αὐτὴν δύναμιν καὶ τὸ μέγα αὐτὸ δῶρον, ὀφείλομεν νὰ ἐκφράσωμεν τὴν βαθυτάτην ἡμῶν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν Κύριον καὶ χορηγὸν παντός ἀγαθοῦ, καὶ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τοὺς Σεβ. Ἀρχιερεῖς, διότι μοῦ ἐδῶκατε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἔλθω νὰ ἐπικοινωνήσω μαζί Σας.

Δι' ἡμᾶς αὐτὸ εἶναι πολὺ μεγάλη χαρὰ. Καὶ ὅχι μόνον χαρὰ ἀλλὰ καὶ τιμὴ καὶ δῶρον μέγιστον, τὸ ὅτι ἡμεῖς εὕρισκόμεθα σήμερον εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἀτμόσφαιραν.

Ἐχω τὸ εὐχάριστον δι' ἐμὲ καθήκον νὰ ἐκφράσω πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ἐκ μέρους ἐμοῦ προσωπικῶς καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τῆς ἀκολουθίας μου τὴν πρὸς Ὑμᾶς βαθειάν μου εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν εὐτυχίαν, τὴν ὁποῖαν δοκιμάζομεν αὐτὴν ἡν στιγμὴν, διὰ τὴν πλήρη ἀγάπης συναναστροφὴν ἡμῶν μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων ἀδελφῶν.

Ἐλπίζω ὅτι, ἂν ὁ Κύριος συνεπινεύσῃ, θὰ συναντώμεθα συχνότερον καὶ θὰ ἔχωμεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ συζητήσωμεν τὰ προβλήματα μας καὶ νὰ δοκιμάζωμεν τὴν πνευματικὴν εὐφροσύνην τοῦ νὰ βλέπωμεθα.

Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς νὰ ἔχωμεν ἀγάπην ἐν ἀλλήλοις. Αὐτὴν τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποῖαν τώρα ἐκδηλώνομεν πρὸς ἀλλήλους. Χάριν αὐτῆς τῆς ἀγάπης καὶ φιλίας καὶ ἐνότητος πνεύματος ὑψῶ τὸ ποτήριον καὶ παρακαλῶ τὸν Κύ-

ριον νὰ καταπέμψῃ ἄφθονον τὴν εὐλογίαν Του ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλειργικὸν καὶ φιλόπονον Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν λαόν».

Εἰς ταῦτο ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος ἀπήντησε καταλλήλως, ὑπογραμμίσας καὶ αὖθις τὰ αἰσθήματα χαρᾶς διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι παρουσίαν ἐκλεκτῶν ἐκπροσώπων τῆς ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ Ἐκκλησίας, προσκαλέσας αὐτοὺς ὅπως ἐπισκεφθῶσιν τὴν Ἑλλάδα καὶ κατὰ τὸ 1971, ὅτε θὰ ἐορτάζωμεν τὴν 150ῃν ἐπέτειον ἀπὸ τοῦ 1821.

Εἰς δευτερολογίαν τοῦ ὁ Μακ. Πράγας κ. Δωρόθεος ὑπεγράμμισε καὶ αὖθις τὴν σημασίαν τοῦ ἔργου τῶν Ἑλλήνων Ἱεραποστόλων μεταξὺ τῶν Σλαβικῶν Λαῶν καὶ ὑψοποίησε διὰ τὴν πρόσκλησιν πρὸς νέαν ἐπίσκεψιν.

Ἐν συνεχείᾳ, ἀφοῦ ἐψάλησαν ἑλληνικά καὶ τσεχοσλοβακικά ἐκκλησιαστικά ἄσματα, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν (ἐξενάγησε) τὸν Μακ. Μητροπολίτην Πράγας εἰς τὸ ἀποπερατοῦμενον κτίριον τοῦ «Πανορθόδοξου Κέντρου» καὶ τὰ ἄλλα ἀξιοθέατα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ ἀπόγευμα, ὁ Μακ. Μητροπολίτης κ. Δωρόθεος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα, ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν Καισαριανῆς.

Τὴν Δευτέραν ἐπεσκέφθη τὸν Λυκαβηττόν, ἀπ' ὅπου ἐθαύμασε τὸ πανόραμα τῶν Ἀθηνῶν, τὸ Ν.Ι.Κ.Ε. καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὁρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης, ἔθελον ἐν συγκινήσει ἡσπασθῇ τὰ «τέκνα τῆς Ἐκκλησίας», ὡς ἐχαρὰκτῆρισε τὰ παιδιὰ, τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὸν Ἱερὸν Βράχον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἐκεῖ, προσευχηθεὶς ἐπὶ μακρόν, ὕμνησε τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, τὸν καίτοι ἐμπαίζομενοι κηρύξαντα τὸ εὐαγγέλιον περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

7. Τὴν Τρίτην ἐπεσκέφθη τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον, τὴν Τσεχοσλοβακικὴν Πρεσβείαν καὶ τὴν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν.

Εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολὴν τοῦ ἐπεφυλάχθη θερμοτάτη ὑποδοχή. Ὁλόκληρος ἡ Σχολὴ εἶχε σημαϊστολισθῇ καὶ ἰδιαίτερος εὐτρεπισθῇ. Ὁ Νὰός τῆς εἶχε διακοσμηθῇ μὲ ἁ.θ.η. Ἀμα τῇ ἀφίξει τοῦ Μακαριωτάτου, ἐγένετο δοξολογία, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς παν. ἀρχιμ. κ. Μάξιμος Δασκαλάκης διὰ θερμῆς προσλαλίας προσεφώνησε τὸν Μακ. Προκαθημένον τῆς Τσεχοσλοβακικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, ἐθέσας ἐν συντόμῳ τὴν ἱστορίαν τῆς Σχολῆς καὶ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς καὶ εὐχηθεὶς, ὅπως εἰς τοὺς σπουδαστάς τῆς Σχολῆς προστεθοῦν καὶ νέοι ἐκ Τσεχοσλοβακίας.

Ὁ Μακαριώτατος, ἀπαντῶν ἐτόνισε τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν εἰς τὴν σφυρηλάτησιν τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης μεταξὺ τῶν

ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, παρώτρυνε δὲ τοὺς ἱεροσπου-
δαστάς νά ἀγωνιῶν διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑψη-
λῆς τῶν ἀποστολῆς καὶ νά δικαιώσουν ἔτσι τοὺς πό-
θους τῶν ἀειμνήστων ἰδρυτῶν τῆς Σχολῆς.

Ἀκολούθως, ἔλαβε χώραν ἐπίσημος δεξίωσις εἰς
τὴν Αἰθουσαν τῶν Τελετῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ κ. Α.
Σουρᾶς, Σύμβουλος τῆς Σχολῆς, μετὰ σύντομον προσ-
φώνησιν, εἰς ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ
Συμβουλίου, ἀπέπειμεν εἰς τὸν Μακ. Πρωθυεράρχην
τῆς Τσεχοσλοβακίας, καὶ τοὺς συνοδοὺς του τὸ χρυ-
σοῦν μετάλλιον τῆς 125ετηρίδος τῆς Σχολῆς καὶ ἐδώ-
ρησεν εἰς αὐτοὺς ἀνά ἓν ἀντίτυπον τοῦ Ἀναμνηστι-
κοῦ Τόμου.

Τὴν μεσημβρίαν τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς
Σχολῆς παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Προκαθη-
μένου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας,
εἰς ὃ παρεκάθησαν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυ-
μος, οἱ Σεβ. Μητροπολίται Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος
καὶ Κίτρους Βαρνάβας, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον
τῆς Σχολῆς, ὁ Διευθυντὴς παν. ἀρχιμ. κ. Μάξιμος
Δασκαλάκης μετὰ τῶν Καθηγητῶν, ὁ ἀντιπρόεδρος
τῆς Ἐνώσεως Ἀποφοίτων Ριζαρείου Σχολῆς κ. Τ.
Κωνσταντόπουλος κ.ἄ.

Προσφωνήσεις ἐγένοντο ἐκ μέρους τοῦ Συμβού-
λου τῆς Σχολῆς, τέως Ὑπουργοῦ κ. Χρ. Σολωμονίδου,
τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τονίσαντος τὴν
μεγάλην σημασίαν τῆς συσφίξεως τῶν δεσμῶν με-
ταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ Μακαριω-
τάτου Μητροπολίτου Πράγας κ. Δωροθέου, ἐκφρά-
σαντος τὴν εὐγνωμοσύνην του καὶ διακηρύξαντος, ὅτι
ἡ ἡμέρα αὕτη θὰ τοῦ μείνῃ ἀλησμόνητος.

8. Τὴν Τετάρτην, 18ην Νοεμβρίου, ἡ Θεολογικὴ
Σχολὴ ἐδεξιάθη τὸν Μακαριώτατον Πρωθυεράρχην εἰς
τὴν ἐν τῷ Κεντρικῷ Κτιρίῳ τοῦ Πανεπιστημίου αἰθου-
σάν της. Εἰς τὴν δεξίωσιν ταύτην προσῆλθον, ὁ Μακ.
Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος καὶ ἅπαντα
τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Πρύτανης τοῦ Ἐθνι-
κοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καθηγητῆς κ. Καῖσαρ
Ἀλεξόπουλος, οἱ καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς,
καὶ πλῆθος φοιτητῶν.

Ἀφοῦ ἐψάλησαν διάφορα ἄσματα καὶ ἡ φήμη τῶν
δύο Προκαθημένων, ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολο-
γικῆς Σχολῆς, Καθηγητῆς κ. Ἀθανάσιος
Χαστούνης, προσεφώνησε τὸν τιμώμενον Μητροπολί-
την Πράγας, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος,
Μακαριώτατε Μητροπολίτα Πράγας καὶ πάσης Τσε-
χοσλοβακίας,

Σεβασμώτατοι Ἱεράρχαι,

Κύριε Πρύτανη,

Κύριε Γενικὲ Διευθυντὰ τῶν Θερησκευμάτων,

Κύριοι συνάδελφοι,

Ἀγαπητοὶ φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι,

Ἡ περίσεμος Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀθήνησι
Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου πᾶν
εὐλαβῶς καὶ γηθοσύνως χαιρετίζει δι' ἐμοῦ, ὡς κο-
σμήτορός της, τὴν ἐν μέσῳ αὐτῆς πολυσέβαστον παρου-
σίαν τοῦ προκαθημένου τῆς ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ Ὁρ-
θοδόξου Ἐκκλησίας κ. κ. Δωροθέου καὶ τῆς ἱερᾶς συ-
νοδείας αὐτοῦ, συγκροτουμένης ἐκ τοῦ θεοφιλεστάτου
Ἐπισκόπου Μιχάλοβτσε κ. Κυρίλλου καὶ τοῦ αἰδεσι-
μολογιωτάτου πρωθυερέως κ. Νόβακ.

Πάντες δ' ἡμεῖς, ὑποδεχόμενοι τὸν Μακαριώτατον
Μητροπολίτην Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας,
ὁμολογοῦμεν, ὅτι πληρούμεθα χαρᾶς καὶ διακατεχό-
μεθα ὑπὸ συγκινήσεως. Χαίρομεν οὖν μεγάλως ἐκ
τῆς προσωπικῆς συναντήσεως ἀλλογενοῦς διαπρεποῦς
ιεράρχου, ἐπαξίως προκαθημένου ὁμοδόξου ἐκκλη-
σίας καὶ ἀπότητος ὁρθοτομοῦντος τὸν λόγον τῆς χρι-
στιανικῆς ἀληθείας. Συγκινούμεθα δὲ βαθέως, διότι
οἱ μεταξὺ τῆς ἑλληνικῆς καὶ τῆς τσεχοσλοβακικῆς Ἐκ-
κλησίας δεσμοὶ εἶναι ἀρχαιότατοι, λαμβανομένου μά-
λιστα ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης Ἑλληνας ἱερα-
πόστολοι ἀδελφοὶ Κύριλλος καὶ Μεθόδιος ὑπῆρξαν οἱ
φωτισταὶ τῆς Μεγάλης Μοραβίας. Ἀλλὰ καὶ πέρα
τούτου συγκινητικὴ εἶναι ἡ ἄχρη τοῦδε μαρτυρικῆς
πορείας τῆς ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλη-
σίας. Σκληροὶ καὶ μακροχρόνιοι ὑπῆρξαν οἱ ἀγῶνες
ταύτης, ὅπως διατηρηθῇ ἀνόθευτος ἡ πνευματικὴ της
κληρονομία. Βίαιοι ἐκλατμισμοί, διώξεις καὶ σφα-
γαὶ δὲν ἡδυνήθησαν νά ἐκριζώσουν τὴν πολυσέβαστον
καὶ ἐπιβλητικὴν ταύτην κληρονομίαν, καθαραιωθεῖ-
σαν μάλιστα καὶ κατὰ τὰ πρόσφατον παρελθόν, τ. ἔ.
τὴν 4ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1942, διὰ τῆς ὑπὸ τῶν να-
ζιστῶν θανατικῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἐπισκόπου Γκό-
ραξδ, δύο ἱερέων καὶ τοῦ προέδρου τῆς ἐνορίας τῆς
Πράγας.

Τῆς μαρτυρικῆς ταύτης Ἐκκλησίας προκαθῆται ὁ
Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας Δωροθέος, οὗ
ἡ πεπνυμένη προσωπικότης ἐπιδεικνύει πηδαλιονχεῖ ἐν
μέσῳ τρικυμιῶν καὶ καταυρίδων τὴν τῆς τσεχοσλο-
βακικῆς εὐσεβείας θεόσωστον ναῦν. Ἐγεννήθη ἐν
Νανκόβῳ τῆς Ὑποκαρπαθιακῆς Οὐκρανίας τῷ 1913.
Τὰ ἱερά νάματα τῆς ὁρθοδόξου πίστεως, δι' ὧν ἐγα-
λουχήθη ἐν τῇ γενετείρᾳ του ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς μη-
τροῦς του κατὰ τὰ δύσκολα ἐκεῖνα ἔτη τῆς ὁρφανίας
του, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κατὰ τὸν Α' παγκόσμιον
πόλεμον τραυματισθέντος πατρός του, ἐξωογόνησαν
αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν μετὰ ταῦτα σταδιοδρομίαν του.
Σπουδάσας θεολογίαν πρῶτον ἐν τῇ Σχολῇ Μοναχῶν
τῆς Ἰρα καὶ ἔπειτα ἐν τῷ Σεμιναρίῳ καὶ τῇ Θεολο-
γικῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Λένινγκραντ, ἐγένετο δεκτός, τῷ
1938, ὡς δόκιμος καὶ ἀκολουθῶν ὡς μοναχὸς ἐν τῇ
παρὰ τὴν γενέτειράν του ἱερᾷ μονῇ τοῦ ἁγίου Νικο-
λάου.

Τῷ 1940 προεχειρίσθη διάκονος καὶ κατὰ τὸ ἐπό-
μενον ἔτος ἱερομόναχος. Ἡ ἐπαρχία Μονκατσέβου
ἐγνώρισε τότε τὴν ἐν διαφόροις ἐνορίαις ὑποδειγμα-

τικῶς ἀναπτυχθεῖσαν δραστηριότητά του, διό και ἐτιμήθη διὰ τοῦ ἐν ἔτει 1951 διορισμοῦ του ὡς πνευματικοῦ τῆς ἐπὶ τοῦ Μαύρου Ὁρους ἱεράς μονῆς Μονακασέβου. Τὴν δὲ 12ην Ἰουνίου τοῦ 1950 ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Μόσχας κυροῦ Ἀλεξίου ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Μόσχας διὰ τὴν ἐπαρχίαν Καμενέτς. Μετ' οὐ πολὺ δ' ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ τότε προκαθημένου κυροῦ Ἐλευθερίου, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν διαποίμανσιν τῆς τσεχοσλοβακικῆς ἐπαρχίας Πρεσόβ. Ἐν ἔτει 1963 ἡ Ἐκκλησία, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν κατὰ πάντα ἀξίαν διαποίμανσιν ταύτην, ἀπένευμεν εἰς αὐτὸν τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιεπισκόπου. Τὴν δὲ 23ην Ὀκτωβρίου τοῦ 1964 ἐξελέγη Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας, διαδεχθεὶς τὸν παραιτηθέντα Μητροπολίτην Ἰωάννην.

Ἐν ἔτει 1968 ἀνεκηρύχθη Μάγιστρος τῆς Θεολογίας διὰ τῆς ἐργασίας του («Ἡ ἐν ἔτει 1696 εἰσοδος τῶν Οὐνιτῶν ἐν Οὐτσογορδ, ὁ κατὰ τούτων ἀγὼν καὶ ἡ ἀπώθησις των ἐν ἔτει 1950»).

Ἀρθρογραφεῖ ἐν ἐκκλησιαστικοῖς περιοδικοῖς, ἐνασχολούμενος εἰς θέματα ἱστορικά, ἠθικά, δογματικά καὶ ἰδία λειτουργικά καὶ μαριολογικά.

Ὑπὸ τὴν πνευματικὴν του δὲ καθοδήγησιν διεξάγεται ἀπὸ τοῦ 1968 ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς ἀνενεωθείσης προσπαθείας τῶν Οὐνιτῶν. Τούτων οἱ ναοὶ γενόμενοι καὶ πάλιν τῷ 1950 ὀρθόδοξοι τυγχάνουν εἰσέτι κοινῆς χρήσεως.

Εἰς τοσοῦτον ἐχώρησα πρὸς ἀπλὴν σκιαγραφίαν τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς δράσεως τοῦ διαπρεποῦς ἱεράρχου, ὃς προσομιλῶν χαρίζεται ἡμῖν εὐκαιρίαν νὰ μυσταγωγηθῶμεν ἐν διορθοδόξῳ ἐνότητι.

Μακαριώτατε μητροπολίτα, εἶη εὐλογημένον τὸ ὄνομα τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν Θεοῦ, ὅτι κοινῇ ἡμῖν ἡ πίστις, κοινῇ καὶ ἡ παράδοσις· ὅτι «εἰς καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος» ἐστὶν ἐν ἡμῖν, παρ' οὗ καὶ ἐξαιτούμεθα πολλὰ τὰ ἔτη ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος πρὸς προκοπὴν καὶ ἀνάδειξιν τῆς ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Παρακαλῶ θερμῶς, Μακαριώτατε Μητροπολίτα, ὅπως εὐαρεστούμενος ἀνέλθῃτε εἰς τὸ βῆμα καὶ λάβῃτε τὸν λόγον».

Εἰς ταῦτα ὁ Μακαριώτατος κ. Δωρόθεος ὑπὸ ἐνθουσιῶδη χειροκροτήματα ἀπήντησεν, εἰπὼν τὰ ἐξῆς βαρυσήμαντα, ἰδίως ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς κινήσεως τοῦ οἴκουμενισμοῦ:

«Μακαριώτατε, ἀγαπητὲ ἐν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἀδελφεὲ καὶ Πρωθιεράρχα, Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἱεράρχαι, Ἐλλογιμώτατε κύριε Πρύτανι, Ἐλλογιμώτατε κύριε Κοσμητορ, Ἐλλογιμώτατοι κύριοι Καθηγηταί, Ἀγαπητοί μου φοιτηταὶ καὶ φοιτήτριαι,

Εἶμαι ἐξαιρετικῶς συγκινημένος ἐκ τῶν ἰδαι-

τέρων τιμῶν, τῶν ἀποδιδόμενων εἰς τὸ ταπεινὸν μου πρόσωπον ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ στάσις Σας αὕτη ἀπέναντι μου καὶ ἡ ἀγάπη Σας μὲ κάνουν νὰ ἐνθουσιάζωμαι κυριολεκτικῶς, καὶ ὅπως ὁ ἅγιος Ἀπ. Παῦλος ἐδῶ εἰς Ἀθήνας ἡσθάνετο μεγάλην χαρὰν καὶ εὐλογίαν οὕτω καὶ ἐγὼ αἰσθάνομαι μεγάλην χαρὰν διὰ τὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν μοῦ δίδετε, καλέσαντές με νὰ ἀνέλθω εἰς τὸ βῆμα τοῦτο. Εὐχαριστῶ δι' αὐτὸ πάντας ὑμᾶς.

Ἰδιαίτερος ὁμῶς θέλω νὰ εὐχαριστήσω τὸν ἐλλογιμώτατον καθηγητὴν, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν φιλόφρονα καλωσύνην, νὰ ἐξιστορήσῃ τὰ κατὰ τὴν ζωὴν μου καὶ νὰ θίξῃ ὠρισμένα σημεῖα τῆς ζωῆς τῆς ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἶπω πολλά. Καὶ θὰ ἤθελα νὰ εἶπω πολλά. Ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ κάμω. Δὲν θὰ ἐπεκταθῶ. Θὰ ἐπιμείνω μόνον εἰς ἐν σημεῖον, τὸ ὁποῖον συνοψίζεται εἰς τὴν φράσιν: «Τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἔχει εὐλογηθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἢ κακία τῶν ἀνθρώπων δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ τὸ καταστρέφῃ».

Ἐπεράσαμεν δοκιμασίας πολλὰς. Ἐπερίμενα πάντοτε μὲ πολλὴν γαλήνην καὶ χαρὰν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὕτη ποτὲ δὲν ἤργησεν νὰ ἔλθῃ. Οἱ ἀνθρώποι ἠθέλησαν νὰ μᾶς βλάψουν. Ὁ Θεὸς ὁμῶς ἔγινε σκεπαστής μας. Μᾶς ἐφύλαξε. Ἐπέτρεψε τὴν δοκιμασίαν μας, ἀλλὰ δὲν ἔδωκεν εἰς τοὺς ἐχθρούς μας τὴν χαρὰν νὰ ἴδουν νὰ ἐξολοθρευεταὶ ἡ ἀγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Τοῦ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι μεθ' ἡμῶν, τρανὴ ἀπόδειξις εἶναι τὸ ὅτι ἐγὼ τώρα εὐρίσκομαι μεταξὺ ὑμῶν καὶ ἔχω τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλῶ πρὸς ὑμᾶς, τοὺς μέλλοντας ποιμένας τῆς ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο σᾶς συμβουλεύω: Ποτὲ νὰ μὴ ἀπελπίζεσθε. Ὅ,τι καὶ ἂν ὑπομείνητε. Ὅσον καὶ ἂν δοκιμάζεσθε. Πάντοτε θὰ ἔχωμεν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Μόνον ἐν νὰ μὴ λησμονῶμεν ποτὲ. Τὸ «προσέχε σεαυτῶν». Καὶ νὰ εἴμεθα πάντοτε ἄξιοι τῆς θείας βοηθείας, ἡ ὁποία μᾶς ἀκολουθεῖ εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς μας. Τῆς θείας βοηθείας θὰ εἴμεθα ἄξιοι, ἂν μένωμεν σταθεροὶ εἰς τὴν πίστιν τῶν πατέρων μας.

Σεῖς, οἱ ὁποῖοι κατὰ φωτισμὸν Θεοῦ ἦλθατε νὰ σπουδάσῃτε ἐδῶ εἰς τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἴδρυμα, ὅπου διδάσκεται ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ καταστήτε πλούσιοι εἰς σοφίαν πνευματικὴν, εὐρίσκεσθε εἰς τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκοντο ἐπὶ τρία ἔτη οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ἐκεῖνοι ἐπὶ τρία ἔτη ἐμαθήτεον παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ ἐδιδάσκοντο ἐπ' Αὐτοῦ τὰ μυστήρια τῆς οὐρανίου βασιλείας, οὕτω καὶ ὑμεῖς διδάσκεσθε ἐδῶ τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Διέρχεσθε τὰ χρυσᾶ ἔτη τῆς ζωῆς σας. Ἀξιοποιήσατέ τα ὅσον δύνασθε περισσότερον εἰς ἀπόκτησιν γνώσεων. Ὁ θεὸς Ἀπόστολος Παῦλος συμβουλεῖ «Τὰ πάντα δοκιμάζετε τὸ καλὸν κατέχετε».

Θέλω ἀκόμη νὰ θίξω ἐν ζήτημα τὸ ὁποῖον ἔχει διὰ τὴν ἀγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας ὅλος ἰδαι-

τέραν σημασίαν. Προθχές, κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν, τὸ ἐτόνισα. Εἶπα, ὅτι ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. Σήμερον θέλω νὰ ἐκθέσω ἐν συντομίᾳ, πῶς ἡ ἀγία Ὁρθόδοξος ἐν Τσεχοσλοβακία Ἐκκλησία βλέπει τὴν λεγομένην οἰκουμενικὴν κίνησιν. Μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Μακαριωτάτου, θὰ ἤθελα νὰ ἐκθέσω ἐνώπιον Ὑμῶν τὰς βασικὰς αὐτὰς ἀρχάς.

Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας ἦτο ὁ διάπυρος πόθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύοντες ἤθελε νὰ ἔχουν ἐνότητα πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. Ἡ χριστιανικὴ ἐνότης κατ' οὐσίαν ἀποτελεῖ τὴν ἔνωσιν τῶν Χριστιανῶν μὲ τὸν ἐν Τριάδι Θεόν.

Ἡ κοινωνία αὐτὴ τῶν Χριστιανῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι τι τὸ μυστικὸν καὶ μυστηριώδες, τὸ δυσκατάληπτον διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ὁ Κύριος παρεκάλεσε τὸν Πατέρα Του, «ἵνα πάντες ἐν ὧσι, καθὼς σύ, πάτερ ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν σοί». Τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας μένουν ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀγιάζονται καὶ ἀποκοτῶν τὴν ἀγάπην ἐκείνην, ἕνεκα τῆς ὁποίας ὁ Πατὴρ ἀπέστειλε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ. Διὰ τῆς πίστεώς των, οἱ Χριστιανοὶ ἐποικοδομοῦνται («ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν, ὅντος ἀκρογωναίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»). Τὸ οἰκοδόμημα τούτο εἶναι, ὡς γνωρίζετε, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Ἐκαστον μέλος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀνήκει εἰς τὸν Χριστόν, ἀφοῦ ἀνήκει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ναθαναὴλ ὡμολόγησαν τὴν πίστιν των εἰς Χριστόν, ὡς Υἱὸν Θεοῦ. «Σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι ἀλλ' ὁ πατὴρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· κἀγὼ σοὶ λέγω: Σὺ εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πῦλαι ἔξου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς». Διεκηρύχθη ἡ πίστις εἰς Ἐκεῖνον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἴστανται οἱ πιστοί. Ἀναμφισβητήτως, πέτρα δὲν εἶναι ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ, τὴν ὁποίαν ἔκαμε ὁ ἀπόστολος Πέτρος. Καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν εἰς Χριστόν, ἀλλὰ δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Θεμέλιος, πέτρα τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὁ Χριστός. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστός εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ πιστοὶ συναποτελοῦν τὸ ἐν μυστηριώδες μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι μία. Αὐτὴ εἶναι εἰς ζῶν θεανθρώπινος ὁργανισμός. Καὶ εἶναι ἀδιαίρετος. Ὑπάρχει μόνον μία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο ὅλοι ὅσοι ὁμολογοῦν τὸν Χριστόν Θεάνθρωπον πρέπει νὰ ἐπιστρέφουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. «Καὶ γενήσεται μία ποίμνη».

Εἶναι ἀνάγκη νὰ κατασκευάσωμεν γεφύρας εἰς τὸν ποταμὸν τῶν προκαταλήψεων, ἂν θέλωμεν νὰ ἐννοικήσῃ ἐν ἡμῖν ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Ἀνατολὴ ζῇ πάντοτε μὲ τὴν συναίσθησιν, ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία τῆς εἶναι Οἰκουμενικὴ. Ὅτι εἶναι ἡ μία, ἀγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ζῶν ὁργανισμός, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα πρέπει νὰ βαδίσωμεν ἐν ὁρῇ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐβάδισαν οἱ πρόγονοι ἡμῶν, καὶ ἰδίως οἱ διδάσκαλοι τῆς

Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ καταβάλωμεν εἰλικρινεῖς προσπάθειας.

Ἡ ἔλλειψις ἐνότητος μετὰ τῶν Χριστιανῶν ἐξασθενίζει αὐτοὺς καὶ ἀποκαλύπτει τὴν ἀδυναμίαν των. Ἡ διαίρεσις τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός δὲν προσηγγήθη μόνον διὰ τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς πιστεύοντας εἰς Αὐτόν. Ἄν δὲν ὑπάρχῃ ἐνότης μετὰ τῶν Χριστιανῶν, ὁ κόσμος πολὺ δυσκόλως θὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ Χριστός ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς.

Μία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει. Καὶ εἶναι δυνατὴ ἡ προσέλευσις πρὸς αὐτήν. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ οὔτε διηρέθη, οὔτε δύναται νὰ διαιρεθῇ. Δὲν ὑπάρχουν Ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ διηρημέναι. Ὅταν δεχόμεθα δυνατότητα διαίρεσεως τῆς Ἐκκλησίας, δεχόμεθα ὅτι αἱ πῦλαι τοῦ Ἄδου κατίσχυσαν αὐτῆς.

Ὑπάρχει μόνον ἀποστασία ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλ' οἱ ἀποστάται ἢ ἐκπεσόντες ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν δὲν εἶναι πλέον λίθοι ζῶντες εἰς τὸν πνευματικὸν οἶκον, τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, καὶ μόνον αὐτή, ἐφύλαξε ἀνέπαφον τὴν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων παραδοθεῖσαν εἰς αὐτὴν κληρονομίαν. Ποτὲ δὲν ἔκαμε συμβιβασμὸς εἰς τὰ ζητήματα τῆς πίστεως. Κατὰ τὰς προσεχεῖς Διασκέψεις ἐπὶ τοῦ Διαλόγου, δὲν πρόκειται νὰ παζαρεύσωμεν ὅτι παρελάβομεν κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους καὶ τοὺς χρόνους τῶν ἀγίων ἐπὶ τὰ οἰκουμενικῶν Συνόδων. Τὰ ὅρια τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας εἰς τὰ ζητήματα τῆς πίστεως καθορίσθησαν ἀρκετὰ σαφῶς εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀποφάσεις. Τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἔμεινεν ἄθικτον μόνον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Παρ' ὅτι αἱ τοπικαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εὐρίσκονται μακρὰν ἀλλήλων καὶ ἔχουν ἴδιον ἐκάστη τρόπον ὁργανώσεως τῆς ζωῆς των, ὅμως ὅλοι ὁμοῦ ἀποτελοῦν μίαν ὁργανικὴν ἐνότητα, τὴν μίαν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Ὅποιαδήποτε ἐξ αὐτῶν ἐκπέσῃ τῆς ἐνότητος ταύτης, καθίσταται αὐτομάτως ἄπλως μία θρησκευτικὴ κοινότης, ἀλλ' ὄχι Ἐκκλησία.

Τὸ ἰδεῶδες τῆς ἐνώσεως ὅλων τῶν χριστιανῶν εἰς τὴν μίαν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, παρὰ τὸ ὅτι εἶναι πόθος εὐγενῆς, ὅμως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ περιμένῃ τις, ἀποτελέσματι ἐντὸς τοῦ ἀμέσως προσεχοῦς μέλλοντος. Οὐδεὶς καὶ οὐδὲν δύναται νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα αὐτό. Χρειάζεται νὰ γίνουν μακροὶ ἐπαφαὶ καὶ συζητήσεις εἰς διασκέψεις. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται χρόνος πολὺς, εἰλικρινὴς ἀναζήτησις καὶ διάθεσις ἐπιστροφῆς εἰς τὴν Ἀλήθειαν. Ἀλλ' οὐδὲν μαρτυρεῖ, ὅτι αὐτὰ ὑπάρχουν.

Διὰ τοῦτο, ἀγαπητοὶ πατέρες καὶ ἀδελφοί, Σὰς παρακαλῶ ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ ἔχωμεν ἀπόλυτον ὁμοφροσύνην καὶ τελείαν σύμπνοιαν, πρὸς περιφρούρησιν καὶ προάπτισιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Τοῦτο εἶναι ἡ ἐπιτακτικωτέρα ἀνάγκη τῆς ἐποχῆς μας.

Διὰ τοῦτο λοιπόν, ἀγαπητὰ μου παιδιὰ, ἀπευθυνόμενος πρὸς ὑμᾶς θέλω νὰ σᾶς παρακαλέσω:

Ἐστὲ ἄξιοι τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν ἱερῶν προγόνων σας. Γίνετε φῶτα, φῶτα λάμποντα εἰς τὸ νοητὸν στερέωμα τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ φωτίζοντα τὴν ὁδὸν τῶν πεπλανημένων ἀπὸ τῆς Ἀληθείας. Ἐῖθε ἡ καρδιά σας νὰ θερμαίνεται πάντοτε ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Εὐχαριστῶ τὸν Μακαριώτατον, διότι μοῦ ἔδειξε τόσην ἀγάπην καὶ μὲ ἠξίωσε τόσων τιμῶν. Μοῦ ἐδῶκατε δύναμιν εἰς τὸ δυσχερὲς ἔργον μου. Εὐχομαι ἐξ ὅλης μου τῆς καρδίας εἰς τοὺς ἐλλογιμωτάτους καθηγητὰς καὶ τοὺς ἀγαπητοὺς φοιτητὰς, ὅπως ὁ Θεὸς εὐλογῇ πλουσίως τὸ ἔργον των».

Ἐν συνεχείᾳ ἐπηκολούθησε δεξιώσεις εἰς τὴν Αἵθουσαν τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν, ἐξαίρεσει τῶν φοιτητῶν, πάντες οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες.

9. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, ὁ Μακ. Μητροπολίτης Τσεχοσλοβακίας μετέσχε πανηγυρικῆς συνεδριάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Κατ' αὐτὴν, μετὰ προσφώνησιν τοῦ Μακ. Προέδρου, ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος ἐξέθεσε τὴν κατάστασιν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ καὶ ἐζήτησε τὰς προσευχὰς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς στήριγμα καὶ βακτηρίαν εἰς τὸν δύσκολον δρόμον τοῦ καθήκοντος.

Πρὸ τοῦ πέρατος τῆς συνεδρίας, ὁ Μακ. Πρὸ ἐδρος εἶπε πρὸς τὸν Μακ. Πράγας:

«...Βαδίζετε τὴν ὁδὸν τοῦ Σταυροῦ, συμβόλου πόνου καὶ νίκης. Διὰ τοῦτο ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἐνδειξιν εὐγνωμοσύνης διὰ τοὺς ἀγῶνας σας ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας Σᾶς ἀπονέμει σήμερον τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου»...

Ἀφοῦ ἀπενεμήθησαν καίεῖς τὰ μέλη τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Πράγας ἀνάλογοι τιμητικαὶ διακρίσεις καὶ ἐξέφρασεν οὗτος τὰς θερμὰς αὐτοῦ εὐχαριστίας ἐπὶ τούτῳ, ἠκολούθησε δεξιώσεις εἰς τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον τῆς Ἀπ. Διακονίας. Κατ' αὐτὴν, τὸν Μακαριώτατον κ. Δωρόθεον προσεφώνησε καταλλήλως ὁ παν. ἀρχιμ. κ. Ἀνθίμος Ρούσσας, Διευθυντὴς τοῦ Θεολ. Οἰκοτροφείου καὶ τοῦ προσέφερεν ἀντίτυπα ἐκ τῶν προσφάτων ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἀντιφωνῶν ὁ Μακαριώτατος κ. Δωρόθεος προέτρεψε τοὺς φοιτητὰς νὰ ἐργάζωνται συνεχῶς μετὰ περισσοτέρας ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἶπεν, ἔζησε χίλια χρόνια χωρὶς τὴν Δύσιν. Δύναται καὶ σήμερον νὰ συνεχίσῃ νὰ ζῇ χωρὶς τὴν Δύσιν».

10. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς εἰς Ἀθήνας παραμονῆς του, ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας ἐπεσκέφθη ἐπίσης τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον, τὴν Ἱ. Μονὴν Δαφνίου,

τὴν Σχολὴν Διακονιστῶν, τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς Ἀγίου Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου καὶ Ἀγίου Ἀλεξάνδρου Φαλήρου, τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἀγίας Τριάδος Αἰγίνης πρὸς προσκύνησιν τῶν τιμίων λειψάνων τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου, τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ἀγίου Μηνᾶ Αἰγίνης, τὴν Ἱερὰν Μονὴν Θεομήτορος Ἡλιουπόλεως, τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ζωοδόχου Πηγῆς, τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸν Πανεπιστημιακὸν Ναὸν τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Καπνικαρέας, ἔθα καὶ ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησε πρὸς τοὺς φοιτητὰς, διάφορα ἄλλα ἰδρύματα ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος, ὡς π.χ. «Σπίτια Γαλήνης τοῦ Χριστοῦ» κ.ἄ.

11. Τὴν Κυριακὴν, 22αν Νοεμβρίου, ὁ Μακ. Πράγας κ. Δωρόθεος, πρὸ μεσημβρίας μὲν παρέστη εἰς τὸ ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ ἐνιαύσιον μνημόσυνον τῶν ἀυτίμων Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν, τελεσθὲν ὑπὸ συμπάσης τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, προεξάρχοντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν. Μετὰ μεσημβρίαν δὲ παρέστη εἰς μεγάλην δεξίωσιν, δεξιῶσαν ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν οὗτος παρουσίασεν εἰς τὸν σεπτὸν ξένον τὰ ἀνώτερα στελέχη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ πάντων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων τῆς περιφερείας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὡς καὶ τὰ μέλη τῆς Χορωδίας τοῦ Συλλόγου Ἱεροφαιτῶν «Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός», τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἀντ. Μπελούση ἐξετέλεσαν ὡραιότατον πρόγραμμα βυζαντινῶν μελωδιῶν.

12. Τὴν πρωτὴν τῆς 23ης Νοεμβρίου, ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος, ἀνταποδίδων εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κίτρους κ. Βαρνάβαν τὴν εἰς Πράγαν πρόσφατον ἐπίσκεψίν του, μετέβη μετὰ τῆς συνοδείας του εἰς Κατερίνην. Ἐκεῖ ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς ὁ ἱερός κλῆρος τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων, ἔσπευσαν δὲ νὰ χαιρετίσουν, νὰ εὐχηθῶν τὸ «ὡς εὖ παρέστητε» καὶ νὰ ὑποβάλουν τὰ εἴδη των ὁ Νομάρχης Πιερίας κ. Παν. Κόλιας, ὁ Ἀνώτερος Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Συνταγματάρχης κ. Ἡλίας Διαμαντῆς καὶ ὁ Δήμαρχος Κατερίνης κ. Χρ. Τσαλίδης, οἵτινες ἔσχον μετ' αὐτῶν ἐγκάρδιον συνομιλίαν.

Τὴν ἐπομένην, 24ην Νοεμβρίου, ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Ἰδρύματα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους (Ὁρφανοτροφεῖον, Γηροκομεῖον, Πνευματικὸν Κέντρον, Κέντρα Νεότητος, ἀρρέων καὶ θηλέων, Μαθητικὸν Οἰκοτροφεῖον, Παιδικὸν Σταθμὸν) ἐν Κατερίνῃ καὶ ἐν Λιτοχώρῳ. Ἐκ τῆς ἐπισκεψέως του ταύτης ὁ Μακ. Πράγας ἀπεκόμισεν ἐξαιρετικὰς ἐντυπώσεις καὶ ἐξέφρασε τὴν βαθεῖάν του ἱκανοποίησιν διὰ τὴν πληρότητα τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ παρετέθη ἐπίσημον γεῦμα ἐκ μέρους τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους. Εἰς τοῦτο παρεκάθησαν αἱ ἀρχαὶ τῆς Κατερίνης κατὰ τὴν

διάρκειάν του δὲ ἐγένοντο προσφωνήσεις καὶ ἀντηλάγησαν δῶρα.

Ἀργὰ τὸ ἐσπέρας ἐπεσκέφθη ἐπίσης τὸ Ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον, ἔνθα, μετὰ βραχεῖαν προσφώνησιν τοῦ Διευθυντοῦ κ. Στ. Ναστούλη, ἀπήλυθε παραινετικούς λόγους πρὸς τοὺς ἱεροσπουδαστάς, παρεκάθησε δὲ μετὰ τῆς συνοδείας του εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν αὐτῶν.

Ἐνωρίτερον τὸ ἀπόγευμα, ὁ Μακ. Πράγας ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν Μέγαν Ἑσπερινὸν τῆς ἀγομένης ἑορτῆς ἐν τῷ φερωνύμῳ ἱ. Ναῷ τῆς πολιούχου Ἀγίας Αἰκατερίνης, μετὰ δὲ παρουσίασιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους, ὠμίλησε πρὸς τὸ πυκνότατον ἐκκλησίασμα. Ἡ ὁμιλία του συνεκίνησε βαθύτατα τὸν ὀρθόδοξον λαόν, μὲ ἀποτέλεσμα ἐπὶ ὥραν νὰ συνωθῇται, διὰ νὰ δυνθῇ νὰ ἀσπασθῇ μὲ εὐλάβειαν τὴν δεξιάν Του καὶ λάβῃ τὴν εὐλογίαν Του.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης, ὁ Μακαριώτατος ἐτέλεσε τὴν θεῖαν Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ λαμπρᾷ πανηγύρει τῆς πολιούχου Ἀγίας Αἰκατερίνης εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναόν, περιστοιχούμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητρο-

πολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα, τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Μιχαλόφτσε κ. Κυρίλλου, τοῦ αἰδεσιμολ. Πρωθιερέως κ. Γεωργίου Νόβοκ καὶ πολλῶν ἄλλων ἱερέων καὶ διακόνων.

Μετὰ τὴν Λειτουργίαν, ἐγένετο ἡ Λιτάνευσις τῶν τιμίων Λειψάνων καὶ τῆς ἱερᾶς Εἰκόνης τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης διὰ τῶν κεντρικῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, αἱ ὁποῖαι ἐπλεον εἰς τὴν κυανόλευκον καὶ εὐωδιάζον ἀπὸ τὸ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ σημεῖα καίόμενον θυμίαμα. Εἰς τὴν Κεντρικὴν Πλατεῖαν τῆς πόλεως, μετὰ εἰδικὴν δέξιν, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας διὰ καταλήλου ὁμιλίας προσεφώνησε καὶ παρουσίασε τὸν Μακαριώτατον εἰς τὰς χιλιάδας τῶν χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι παρηκολούθουν τὴν ἱερὰν τελετήν. Εἷτα ὠμίλησε διὰ μακρῶν καὶ μετ' ἐκδήλου συγκινήσεως ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας. Κατὰ τὴν ὁμιλίαν του ἀνεφέρθη εἰς τὴν πρόσφατον ἐπίσκεψιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους εἰς Τσεχοσλοβακίαν, τὴν ὁποίαν, ἐχαράκτήρισεν ὡς ἱστορικὸν γεγονός, τόσον διότι ἦτο ἡ πρώτη εἰς αὐτὴν ἐπίσκεψις Ἑλληνος Ἱεράρχου, ὅσον καὶ διότι ὑπῆρξε λίαν ἀποδοτικὴ καὶ καρποφόρος, εἰς ἐκδήλωσιν δὲ τιμῆς

Ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μιχαλόφτσε κ. Κύριλλος καὶ ὁ πρωτοπρεσβύτερος κ. Γ. Νόβακ μετὰ τῶν μελῶν τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου κατὰ τὴν δεξίωσιν τῆς 18. 11. 1970 εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Ἱ. Συνόδου.

καὶ εὐγνωμοσύνης ἐπέδωκεν εἰς αὐτὸν ἐν μέσῳ ζωροτάτων ἐπευφημιῶν τοῦ λαοῦ τὸν μεγαλόσταυρον τῶν Ἀγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶχεν ἀπονειμηθῇ ἀπὸ τῆς εἰς Τσεχοσλοβακίαν ἐπισκέψεώς του.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς 25ης Νοεμβρίου, ὁ Δήμαρχος Κατερίνης κ. Χρ. Τσαλίδης παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πρωθιεράρχου τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας Τσεχοσλοβακίας, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν περὶ τὰ διακόσια ἄτομα, ἐν οἷς ὁ Νομάρχης Πιερίας, ὁ Ἀνώτερος Στρατιωτικὸς Διοικητής, ὁ Διοικητὴς Χωροφυλακῆς, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων, αἱ λοιπαὶ Ἀρχαὶ τῆς πόλεως καὶ ἅπαντες οἱ Πρόεδροι καὶ οἱ Γραμματεῖς τῶν Κοινοτήτων τοῦ Νομοῦ.

Κατὰ τὸ γεῦμα, τὸν Μακαριώτατον προσεφώνησαν κατὰ σειρὰν ὁ Δήμαρχος Κατερίνης, ὅστις καὶ προσέφερεν εἰς ἕκαστον τῶν φιλοξενουμένων ἀνὰ ἓν ὠραιότατον θυμιατήριον, ὁ Νομάρχης Πιερίας, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑνώσεως Δήμων καὶ Κοινοτήτων καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας. Ὁ Μακαριώτατος, ἀπαντῶν, ἐξέφρασε διὰ θερμῶν λόγων τὰ ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης διακατέχοντα αὐτὸν συναισθήματα καὶ ἠύχθη ὑπὲρ τῆς συνεχῶς μεγαλυτέρας προόδου τῶν δύο ἀδελφῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν δύο Λαῶν.

13. Ἐκ Κατερίνης ὁ Μακ. Μητροπολίτης Πράγας κ. Δωρόθεος ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας ἀργὰ τὴν νύκτα τῆς 25ης Νοεμβρίου, τὴν δὲ ἐπομένην, 26ην Νοεμβρίου, λίαν πρωΐ, ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς μετὰ τῆς συνοδίας αὐτοῦ διὰ Πράγαν, προπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου, τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου καὶ Κίτρους κ. Βαρνάβα καὶ ἄλλων κληρικῶν.

14. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του εἰς Πράγαν ὁ Μακαριώτατος κ. Δωρόθεος ἀπηύθυνεν ἐγκάρδιον εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον, ἐκ τῆς ὁποίας ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς:

«...Μετὰ συγκινήσεως ἀναμνησκόμεθα τῶν συναντήσεων ἡμῶν καὶ κυρίως τῶν κοινῶν ἡμῶν προσευχῶν μετὰ τῆς σεβασμίας Ὑμετέρας Μακαριότητος, τῶν Ἀρχιερέων, τοῦ κλήρου καὶ τῶν πιστῶν. Αἱ ἀπὸ κοινοῦ προσευχαὶ αὐταί, τελούμεναι εἰς μέγала «προσκυνήματα» ἐνεφύχωσαν ἡμᾶς βαθύτατα, παρασχοῦσαι μεγίστην πνευματικὴν ἱκανοποίησιν καὶ κυρίως ἡ ἡμετέρα ἐπίσκεψις εἰς τὴν νῆσον Αἴγιον, ὅπου ἔσχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ προσκυνήσωμεν τὰ ἀφθορα τίμια λείψανα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου τοῦ Θαυματουργοῦ.

Ὡσαύτως, ἐδοκιμάσαμεν μεγάλην χαρὰν κατὰ τὴν συνάντησιν ἡμῶν μετὰ τῶν παιδιῶν, ὑπὲρ τῶν ὁ-

ποίων ἡ Ἐκκλησία καταβάλλει μεγίστας φροντίδας, μετὰ τῶν φοιτητῶν, τῶν διδασκάλων καὶ τῶν καθηγητῶν αὐτῶν.

Ἰδιαιτέρας ἱκανοποιήσεως πρόξενος ὑπῆρξεν δι' ἡμᾶς ἡ ἐπίσκεψις ἡμῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον ἔχει ἔνδοξον μὲν τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ παρελθόν, λαμπρὸν δὲ τὸ παρόν.

Παρεσχέθη εἰς ἡμᾶς εἰς εὐρύτατον βαθμὸν ἡ δυνατότης νὰ γνωρίσωμεν εἰς βάθος τὴν πολὺπλευρον καὶ καρποφόρον δραστηριότητα τῆς ἁγίας Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ὁποίας ἐμείναμεν ἐκστατικοί.

Ὁ συνετὸς συνδυασμὸς τῆς ἱεραποστολικῆς, θρησκευτικῆς, ἐκπολιτιστικῆς καὶ κοινωνικῆς δραστηριότητος τῆς Ἐκκλησίας ὡθεῖ ἡμᾶς νὰ μαρτυρήσωμεν «ὁ εὐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ θεάσάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν» (Α' Ἰω. α', 1). Πανταχοῦ διεπιστώσαμεν θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐργατικότητα, τάξιν, ἀκόμῃ καὶ ἐκεῖ ὅπου δὲν ἤμεθα προσκεκλημένοι.

Ἐπισκεφθέντες Ναοὺς τινὰς ἐμείναμεν βαθέως συγκινημένοι ἐκ τῆς μεγαλοπρεπείας αὐτῶν καὶ τῆς ἀνυπερβλήτου βυζαντινῆς ἀγιογραφίας, καὶ τῆς ὠραιότητος τῶν ἀρχαίων βυζαντινῶν μελῶν.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ἡμῶν εἰς τὰς Μονὰς καὶ τὰ Μουσεῖα, ἐμείναμεν ἄφωνοι ἀπὸ κατάπληξιν, θαυμάζοντες τὴν κομψότητα καὶ τελειότητα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶχεν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ τοῦ ὁποίου πολιτισμοῦ τοὺς πολυτίμους μαργαρίτας προσέφερον εἰς ἡμᾶς οἱ ἅγιοι Κόριλλος καὶ Μεθόδιος κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα.

...Θὰ ἐνθυμούμεθα πάντοτε τὴν ἐπίσκεψιν ἡμῶν καὶ τὴν συνετὴν πηδαλιονχομένην ὑπὸ τοῦ ἀξιωτάτου Προκαθημένου αὐτῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία καὶ ἐφύλαξε τὴν ἁγίαν Ὁρθοδοξίαν ἐν ἀπολύτῳ καθαρότητι καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ φυλάσῃ αὐτὴν ἀγρόπνως.

Παρ' ὅτι εἴμεθα πλησίον τοῦ ποιμνίου ἡμῶν, ἡ καρδιά ἡμῶν ἐξακολουθεῖ νὰ ἐδρίσκειται εἰς τὰ μέγала Προσκυνήματα, ὅπου εἴχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ ἀναπέμφωμεν ἀπὸ κοινοῦ προσευχάς.

Ἱερουργοῦντες εἰς τοὺς Ναοὺς ἡμῶν διηγούμεθα λεπτομερῶς εἰς τοὺς πιστοὺς τὰς ἀνεξιτήλους ἐντυπώσεις ἡμῶν, τὰς ὁποίας ἀπεκομίσαμεν ἀπὸ τὴν παρμονὴν ἡμῶν εἰς τὴν ὥραιαν Ἑλλάδα...

Η Ε Π Ι Σ Κ Ε Ψ Ι Σ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΕΙΣ ΑΙΘΙΟΠΙΑΝ (31.10.1970 — 6.11.1970)*

21. Τὴν μεσημβρίαν τῆς Τρίτης, ἡ Α.Α. Μεγαλειότης ὁ Αὐτοκράτωρ Χάιλε Σελάσιε παρέθεσεν ἐπίσημον γεῦμα εἰς τοὺς ἐπισήμους τῆς Αἰθιοπίας, εἰς τὸ ὅποιον ἐκλήθη καὶ παρεκάθησεν ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ συνοδεία του, ὡς καὶ ὁ Πατριαρχεὺς τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν διαπρεπεστέρων Ἱεραρχῶν καὶ λοιπῶν κληρικῶν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος ἐπέδωκε εἰς τοὺς Αἰθίοπας Ἱεράρχας τὰ ἀπονεμηθέντα αὐτοῖς παράσημα ὡς καὶ διάφορα δῶρα (ἀρχιερατικὰ ἐγκόλπια καὶ ἀρχιερατικὰς στολὰς). Εἰς τὸν Πατριαρχεῦντα Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Θεόφιλον ἀπενεμήθη ὁ χρυσοῦς σταυρὸς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ἀπὸ τὰς θερμότητας, βραχυτάτας δέ, προσφωνήσεις, αἱ ὅποιαι ἔλαβον τότε χώραν, σταχυολογοῦμεν μόνον ὀλίγα λόγια.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰάκωβος, ἱεράρχης γηραιός, φημιζόμενος διὰ τὴν βαθυτάτην γνῶσιν τῆς ἀρχαίας αἰθιοπικῆς γλώσσης καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας εἶπε:

«Τὰ δῶρα σας εἶναι πολύτιμα. Ἡμεῖς ὁμως δὲν σὰς ἀγαπῶμεν διὰ τὰ δῶρά σας, ἀλλὰ διότι μᾶς ἀγαπάτε. Ἡμεῖς ἐδῶ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν σὰς ἀγαπῶμεν πολὺ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ λαὸς δὲν κάνει καμμίαν διάκρισιν μεταξὺ τῶν ὄρων Ἑλλήν ὀρθόδοξος καὶ Αἰθίοψ ὀρθόδοξος. Καὶ αὐτὸ ὅχι μόνον ἐδῶ εἰς τὴν πρωτεύουσιν ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ βάθη τῆς Αἰθιοπικῆς ἐνδοχώρας. Οἱ Ἕλληνες ὀρθόδοξοι θεωροῦνται παντοῦ ἀδελφοί μας».

22. Τὴν Τετάρτην τὸ πρωτὶ, 4ην Νοεμβρίου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος ἐλειτούργησεν εἰς τὸν ἐν Ἀδδῖς Ἀμπέμπα Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Φρουμεντίου συλλειτουργούντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Μυτιλήνης κ. Ἰακώβου, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανοῦ, Καστορίας κ. Δωροθέου καὶ Ἀξώμης κ. Μεθοδίου καὶ ἄλλων κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀξώμης.

Κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ταύτην προσελθὼν ὁ Μακ. Πατριαρχεὺς τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, Ἀρχιεπίσκοπος κ. Θεόφιλος, ἴστατο ἐπὶ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Θρόνου περιστοιχούμενος ὑπὸ ὀκτὼ ἄλλων Ἀρ-

χιεπισκόπων καὶ Ἐπισκόπων τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ «κοινωνικοῦ» τὸν θεῖον λόγον ἐκήρυξεν ὁ ἐπὶ ἐννεατίαν ὑπηρετήσας ἐν Αἰθιοπία Σεβ. Μητροπολίτης Καστορίας κ. Δωρόθεος.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας, εἰς τὴν ὁποίαν προσῆλθεν καὶ ὁ Ἐξοχώτατος Ἕλλην πρεσβευτὴς εἰς Αἰθιοπίαν κ. Νικ. Κοῦμπος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀξώμης κ. Μεθόδιος ἀπήλυθε πρὸς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμον, τὴν ἀκόλουθον προσφώνησιν.

«Μακαριώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε τοῦ Χάρρα κ. Θεόφιλε,
Ἅγιοι ἀδελφοί,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεσβυ,
Κύριε πρόεδρε,
Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Με ἐξαιρετικὴν χαρὰν ὑποδέχεται τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀξώμης τὴν Ὑμετέραν σεπτὴν Μακαριότητα καὶ τὴν σεβασμίαν ἀκολουθίαν αὐτῆς.

Ἦτο εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς θείας Προνοίας, Μακαριώτατε, νὰ μὴ δοξολογήσωμεν τὸν Θεὸν εὐθὺς ἅμα τῇ ἀφίξει σας εἰς τὸν Ναὸν τοῦτον, ἀλλὰ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐνταῦθα παραμονῆς σας, δι' ὅσα καλὰ ἐπεφύλαξεν καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν Ἱερὰν Μητροπόλιν καὶ τὴν ὁμογενεῖαν κατὰ τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν σας, διότι ἐντὸς τῶν ὀλίγων αὐτῶν ἡμερῶν συνέβησαν σπουδαιότατα γεγονότα, τὰ ὁποῖα καθίστανται εὐεργετικώτατα διὰ τὰς σχέσεις τῶν δύο ἀδελφῶν λαῶν καὶ τῶν δύο ἐπίσης ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἐγίνατε, Μακαριώτατε, μάρτυς τῶν ἐδῶ συντελουμένων, εἰς τὴν χώραν ταύτην, ὀλίγων μὲν ἀλλὰ τόσον σπουδαίων διὰ τὰ ἰδανικά καὶ τὰς παραδόσεις τῶν Ἑλλήνων.

Με τὴν συμβολὴν τοῦ ἐξοχωτάτου κ. Προέσβεως μας ἐδῶ καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἥδη ἐφέραμεν τὰς σχέσεις μας μετὰ τῶν προαιωνίων ἀδελφῶν καὶ φίλων μας Αἰθίοπων εἰς κατάστασιν τόσον εὐχάριστον, ὥστε μεθ' ἱκανοποιήσεως θὰ ἐνθυμούμεθα πάντοτε τὸ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας ἐπιτελεσθὲν ἔργον.

Διὰ τοῦτο, Μακαριώτατε, ἐπειδὴ δηλ. ὑπεβλήθητε, εἰς πολλοὺς κόπους καὶ θυσίας καὶ ἐπεδείξατε τόσην

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 590 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 30 τεύχους τῆς 1 Δεκεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους 1970.

ἀγάπην καὶ στοργὴν καὶ καλωσύνην, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας Αἰθίοπας, ἡ Ἱερὰ Μητροπόλις Ἀξώμης ἐκφράζει εὐγνωμόνα αἰσθήματα πρὸς Ὑμᾶς καὶ πρὸς τὴν Σεβασμίαν Ὑμῶν ἀκολουθίαν δι' ὅλα.

Καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα νομίζω, Μακαριώτατε, ὀφείλομεν νὰ ἀναπέμψωμεν δόξαν εἰς τὸν μέγαν Θεὸν καὶ νὰ τὸν παρακαλέσωμεν νὰ ἐπεκτείνῃ, ὅσον τὸ δυνατόν ἐπὶ μήκιστον τὴν ζωὴν τοῦ λαοφιλοῦς καὶ προστάτου ἡμῶν αὐτοκράτορος Χάιλε Σελάσιε, ὁ ὁποῖος τόσῃ ἀγάπην καὶ τιμὴν ἐπέδειξε πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον Σας καὶ δι' Ὑμῶν πρὸς ὁλόκληρον τὸν Ἑλληνισμόν καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἐπίσης, Μακαριώτατε, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν καὶ τοὺς ἀρχοντας ἡμῶν, εἰς τὴν φιλότιμην Πατρίδα μας, οἱ ὁποῖοι ἠθέλησαν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς πατρίδος Ἑλλάδος πρὸς τοὺς ἀποδήμιους Ἑλλήνας. Αἰσθανόμεθα τὴν στοργὴν των καὶ ἀπολαμβάνομεν τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα αὐτοὶ προσφέρουν τόσον εἰς τοὺς ἀδελφούς μας εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅσον καὶ εἰς τοὺς διεσκορπισμένους εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν Ἑλλήνας.

Ἐπίσης, Μακαριώτατε, μὲ εὐλακρύνειαν αὐτὴν τὴν στιγμὴν διακηρύσσω τὸ ἐνδιαφέρον, τὸ ὁποῖον ἔχετε δι' ὅλον τὸν διεσκορπισμένον εἰς ὅλον τὸν κόσμον Ἑλληνισμόν. Ἀκόμη, Μακαριώτατε, ὀφείλω νὰ ἐπισημάνω, τὸν ζῆλον, τὸν ὁποῖον ἐπιδεικνύετε διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ «γεωργίου τοῦ Κυρίου», διὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ Χριστιανικοῦ μηνύματος εἰς ὅλον τὸν κόσμον, χάρις εἰς τὸ ὁποῖον ἀναδεικνύετε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ὄντως «προκαθημένην τῆς ἀγάπης».

Οὐχὶ τυχαίως, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, οὐχὶ τυχαίως ἐκρίθη σκόπιμον, ὅπως ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ἐπισκεφθῇ τὴν χώραν ταύτην. Καὶ ἀπεδείχθη, ὅτι δὲν ἦτο ἔργον ἀνθρώπινον, ἀλλ' ὅτι ἦτο δάκτυλος τῆς θείας προνοίας, διότι μόνον κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς καὶ ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς θὰ ἐφαίνετο περιτράνω, τὶ ἔχει συντελεσθῇ εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἐπ' ὠφελεία τῶν δύο λαῶν, τῶν Αἰθίοπων καὶ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλὰ, Μακαριώτατε, ἔχω συνάισθῃσιν, ὅτι συνέβαλα, — ἴσως πρῶτος ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτας τῆς διασποράς —, ὅπως ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀρχίσῃ νὰ περιοδεύῃ καὶ ἐπισκέπτεται τὸν Ἑλληνισμόν τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἰδού, Μακαριώτατε, ἦνοιξα τὸν δρόμον. Καὶ νομίζω, ὅτι θὰ προχωρήσητε πέραν τῶν ὁρίων τούτων καὶ θὰ ἐπισκεφθῆτε ὅλους τοὺς ἀδελφούς μας καὶ θὰ τοὺς συνενώσητε καὶ θὰ τοὺς κάμετε νὰ ἔχουν ἐστραμμένα τὰ βλέμματά τους πάντοτε πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πρὸς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ ἀνὰ τὸν κόσμον Ἑλληνισμοῦ, τὴν Ἀθήνα.

Μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις, αἱ ὁποῖαι πιστεύω εἶναι καὶ σκέψεις τοῦ ἀγαπημένου μου ποιμνίου, Σὰς ὑποδεχόμεθα, Μακαριώτατε.

Σὰς εὐχαριστοῦμεν ἐκ νέου καὶ Σὰς καὶ τὴν σεβασμίαν ἀκολουθίαν Σας καὶ Σὰς εὐχόμεθα νὰ ἐπιστρέψῃτε μὲ σκέψεις, αἱ ὁποῖαι θὰ μείνουν εἰς τὴν μνήμην σας ἀλησμόνητοι. Ἀμήν.

Πολλὰ τὰ ἔτη Σας, Μακαριώτατε».

Εἰς ταῦτα ἀπαντῶν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν εἶπεν:

Σεβασμιώτατε ἅγιε Ἀξώμης,
Σεβασμιώτατοι ἅγιοι ἀδελφοί,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβυ καὶ ἐκπροσώπε τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως,

Τίμιον πρεσβυτέριον,
καὶ λοιποὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί.

Πολλάκις μέχρι τώρα μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκφράσω τὰ αἰσθήματα, ποὺ διακατέχουν τοὺς σὺν ἐμοὶ ἀδελφούς, ὅσον καὶ τὴν ἰδικήν μου ταπεινότητα, ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει εἰς τὴν ἔσοχον αὐτὴν χώραν, καὶ ἰδιαίτερος σήμερον μὲ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος τῆς Αἰθιοπικῆς Πρωτευούσης, παρουσίᾳ ὅχι μόνον τῶν ὁμογενῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ Σεβ. Πατριαρχεύοντος τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας κ. Θεοφίλου καὶ τῆς Σεβασμιωτάτης συνοδείας αὐτοῦ. Ἡ σημερινὴ ἡμῶν ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐλπίζομεν νὰ ἀναλάβωμεν τὴν πορείαν ἐπιστροφῆς πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, εἶναι ἡμέρα μεγάλης συγκινήσεως καὶ διὰ τὸν χωρισμὸν ἀλλὰ ὅπως εἶπομεν, Σεβασμιώτατε ἅγιε Ἀξώμης, καὶ διὰ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ διαδραματισθέντα. Ἐντεῦθεν καὶ πρὸς Ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν Α.Α.Μ. τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Αἰθιοπίας Χάιλε Σελάσιε, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὅλους τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ συνεργάτας, οἱ ὁποῖοι ὅχι μόνον ἐτίμησαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἰδικήν μου ταπεινότητα διὰ τῆς ἐγγενούς των προσκλήσεως, ὅπως κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τῆς πανηγυρικῆς ἐξάσεως τῆς τεσσαρακοστῆς ἐπετειοῦ τῆς στέφους Αὐτοῦ εἰς Αὐτοκράτορα τῆς Αἰθιοπίας, μετὰσχόμεν τῆς χαρᾶς αὐτῆς ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ λάβωμεν πείραν ὅλων ἐκείνων τῶν τιμητικῶν διακρίσεων, τὰς ὁποῖας ἡ Μεγαλειότης του ἔχουσα ἐν τῇ καρδίᾳ του, ἔλαβε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκδηλώσῃ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας. Μετὰ συγκινήσεως ἐδέχθημεν τὰς διακρίσεις αὐτὰς καὶ τὰς ἀποδοίσεις εἰς τὴν γενομένην ἡμῶν Ἐκκλησίαν, τὴν ἀγάπην τοῦ λαοῦ μας, τὴν ἀμοιβαίαν ἐκτίμησιν καὶ τὸν ἀμοιβαῖον σεβασμὸν καὶ τὴν βαθεῖαν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, τὴν ὁποίαν τρέφει ὁ εἰς λαὸς διὰ τὸν ἄλλον.

Μὲ συγκίνησιν, λοιπὸν καὶ ἐν εὐχαριστίᾳ πρὸς τὸν Κύριον, παρ' «οὗ πᾶν δῶρημα τέλειον καταπέμπεται», ἐρχόμεθα κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν. Καὶ βλέποντες αὐτὴν τὴν ἐκλεκτὴν ὁμήγυριν τοῦ σημερινοῦ ἐκκλησιάζματος καὶ ἐν τῷ προσώπῳ ὑμῶν ἀναπολοῦντες ὅλας τὰς χιλιάδας τὰς διεσπαρμένας, ὅχι μόνον εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Ἀφρικῆς, χιλιάδας ὁμοπίστων καὶ ὁμογενῶν, ἀναλογιζόμεθα τὴν εὐθύνην τὴν ὁποίαν τόσον ἡμεῖς, οἱ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Ἑλλάδος, ὅσον καὶ σεῖς, οἱ ἀνὰ τὴν ἡπείρην αὐτὴν καὶ ἀνὰ τὸν κόσμον διεσπαρμένοι ἀδελφοί, ἔχομεν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, νὰ μεταδώσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς ἐκκληροδότησαν οἱ προπάτορες ἡμῶν καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι τόσον σπουδαῖον, ὥστε ἀποτελεῖ τὸ βᾶθρον τοῦ, ὅπως ἀποκαλεῖται καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους ἀκόμη, ἐλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγεται κατὰ κόσμον, ὅτι ἡ εὐγένεια γεννᾷ ὑποχρεώσεις, δηλ. ἡ εὐγενής καταγωγή ἔχει ὁρισμένα βαρύντατα καθήκοντα, ἐφαρμόζεται καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον ἡμῶν, ὅχι δηλ. μόνον εἰς ἡμᾶς τοὺς παρόντας ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλους, δηλ. καὶ εἰς αὐτούς, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται εἰς τὴν Αἰθιοπίαν καὶ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εἶναι διεσπαρμένοι εἰς τὰς ἄλλας χώρας. Καθήκοντα τὰ ὁποῖα μόνον μὲ τὴν βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς ὑποχρεώσεως αὐτῆς, μὲ συνεχή καὶ ἀκατάπανστον προσπάθειαν, ὅπως φανῶμεν ἀντάξιοι τῶν ὑποχρεώσεών μας, ἀντάξιοι τῶν μεγάλων προγόνων μας καὶ ἀντάξιοι τῆς κληρονομίας μας, μόνον τότε θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτελέσωμεν τὸ μέγα ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀναμένουν ἀπὸ ἡμᾶς καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωκε τὴν κληρονομίαν αὐτήν.

Ἔργον ἱεραποστολῆς ἔχομεν τρόπον τινα νὰ ἐπιτελέσωμεν, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς, ὅχι δηλ. μόνον τῆς διαδόσεως τῆς πίστεως, διότι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον ὑπάρχει ἀκόμη περιθώριον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης δηλ. τῆς κληρονομίας, τὴν ὁποίαν ὡς Ἑλληνες ἔχομεν λάβει, ὅχι ἀπλῶς ὡς χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι.

Εἰς ἔνδειξιν τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῆς ὑποχρεώσεως, τῆς ἱεραποστολικῆς ὑποχρεώσεως, θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Σεβασμωτάτου Μητροπολίτου Ἀξώμης κ. Μεθοδίου νὰ τὸν ἐφοδιάσω μὲ τὰ ἀναγνώσματα τὰ ἀποστολικά, τὰ ὁποῖα θὰ ὑπενθυμίζουν εἰς ὅλους τὴν ἱερὰν ἀποστολήν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπίσκεψιν ἡμῶν ταύτην, τὴν ὁποίαν σᾶς ὑποσχόμεθα, ὅτι μετὰ συγκινήσεως καὶ ἀγαλλιάσεως θὰ ἐνθυμούμεθα.

Τοῦ εἴμεθα πολλὰ εὐγνώμονες, διότι εἶχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ σκεφθῇ διὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτήν, ἡ δὲ Α. Α. Μεγαλειότης εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ ἀπευθύνῃ τὴν πρόσκλησιν αὐτὴν διὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τοῦ ἐορτασμοῦ τῆς στέφειάς του. Καὶ παρακαλῶ τὸν παρόντα αὐτὴν τὴν στιγμήν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Θεόφιλον, ὅπως διαβιβάσῃ τὰς εὐχαριστίας μου τόσοσιν πρὸς τὴν ἱεραρχίαν τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας ὅσον καὶ πρὸς τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα ἐπὶ τοῖς μέχρι τοῦδε γινομένοις, τὰ ὁποῖα μᾶς ἔχουν κατασυνγικήσει καὶ διὰ τὰ ὁποῖα τοῦ εἴμεθα εὐγνώμονες».

23. Εὐθὺς μετὰ τοῦτο ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος καὶ ἡ συνοδεία του μετέβησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὅπου ἡ Α. Α. Μ. ὁ Αὐτοκράτωρ Χάιλε Σελάσιε τὸν ἀνέμενε διὰ τὴν ἀποχαιρετιστήριον συνάντησιν. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐδέχθη τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ Μακ. Πατριαρχεῦοντος τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας κ. Θεοφίλου, μετὰ πολλῶν τιμῶν. Κατόπιν δὲ βραχείας συνομιλίας ἐπέδωκεν εἰς τοῦτον τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Τάγματος Χάιλε Σελάσιε (Ἀγίας Τριάδος), εἰς τοὺς συνοδευόντας αὐτὸν Σεβ. Μητροπολίτας Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, Νικοπόλεως καὶ Πρεβεζῆς κ. Στυλιανὸν καὶ Καστορίας κ. Δωρόθεον, τὸν Ταξίαρχον τοῦ αὐτοῦ τάγματος καὶ εἰς τοὺς δύο ἄλλους κληρικούς μικρότερα παράσημα. Ὁμοίως προσέφερεν εἰς τὸν Μακαριώτατον μὲν πολύτιμον αἰθιοπικὸν σταυρὸν εὐλογίας, εἰς δὲ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας καὶ τοὺς λοιποὺς ἀκο-

λούτους τοῦ χρυσᾶ μετάλλια τοῦ αὐτοκράτορος Με-νελίκ τοῦ Α'.

Ἐπηκολούθησε «τέιον», κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Αὐτοκράτωρ συνωμίλησε ἐπὶ μακρὸν ἐγκαρδιώτατα μετὰ τοῦ Μακαριώτατου. Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην ἀναφερθεὶς εἰς τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ. Ἀθηναγόραν ἐξέφρασε ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν εὐαρέσκειαν του διὰ τὸ ὅτι ἐξέλεξε τὴν Αἰθιοπικὴν πρωτεύουσιν ὡς τόπον συγκροτήσεως τῆς συνελεύσεως τῆς Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς Διαλόγου μετὰ τῶν Μεταχρηστικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν θαυμασμὸν του πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ πρωτοθρόνου τῆς Ὁρθοδοξίας, ἰδίως, διότι, ὡς εἶπε, παρὰ τὸ ὑψηλὸν του ἀξίωμα «εἶναι πολὺ ἀπλοῦς ἄνθρωπος».

Ὁ Αὐτοκράτωρ εὐηρεστήθη νὰ μᾶς διηγηθῇ δι' ὀλίγων τὴν «πολιτικὴν του τοποθέτησιν». Εἶναι μετὰ φανατισμοῦ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. Τὴν κηρύσσει καὶ τὴν πραγματοποιεῖ. Οὔτε ἔχει οὔτε θέλει νὰ ἔχῃ ἐχθρικές σχέσεις μὲ κανένα. Διὰ νὰ κηρύξῃ τὴν εἰρήνην κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅχι ἀπὸ πολιτικὴν σκοπιμότητα ἐπεσκέφθη μέχρι τώρα ὅλα τὰ κράτη τοῦ κόσμου (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν κομμουνιστικῶν καὶ δὴ τῆς Ρωσίας, ἣν ἐπεσκέφθη δις ἢ τρίς) πλην μόνως τῆς Κομμουνιστικῆς Κίνας. «Ἐλπίζω ὅμως, ὅτι θὰ πάω καὶ ἐκεῖ», εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ.

24. Μετὰ τὸ πέραν τῆς ἀκροάσεως ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπεχαιρέτισε τὸν Μακαριώτατον καὶ τοὺς ἀκολουθοῦντες του, εὐχρηθεὶς «καλὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα» καὶ προσέθεσε:

«Ἡ Αἰθιοπία εἶναι πάντοτε ἀνοικτὴ διὰ Σᾶς. Καὶ ὁ οἶκός μου εἶναι ἀνοικτός δι' ὑμᾶς. Δύνασθε τοῦ λοιποῦ νὰ εἰσέρχεσθε, ὅποτε θελήσῃτε χωρὶς καμμίαν εἰδοποίησιν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα».

Ἐχαιρετίσαμεν τὸν Αὐτοκράτορα μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ καὶ ἀπήλθομεν, διὰ νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Διαδόχου τοῦ θρόνου, πρίγκηπος Μερὶντ Ἀζμάτς Ἀσφά Οὐεσσέν. Ἡ Α. Α. Υ. Διάδοχος ἐκδηλῶν τὸν σεβασμὸν του πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον ἀνέμενε ἐπὶ πολὺ — εἴχομεν καθυστερήσει εἰς τὰ Αὐτοκρατορικά Ἀνάκτορα — εἰς τὸν πυλῶνα τοῦ ἀνακτόρου του. Ἡ συζήτησις ἡ ὁποία ἐπηκολούθησεν ὑπῆρξεν ἐγκαρδιώτατη καὶ ἐγένεν ἀντικείμενον εὐμενεστάτων σχολίων ἐκ μέρους τοῦ Αἰθιοπικοῦ τύπου. Κατ' αὐτὴν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐπέδωκεν εἰς τὸν Διάδοχον τὸν Χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

25. Τὴν μεσημβρίαν ἐδέχθη ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλλην. Κοινοτήτος κ. Ν. Γεωργακᾶ γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκλήθησαν καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι Αἰθίοπες καὶ Ἑλληνες, ἐν οἷς καὶ ὁ Πάτρις, ἐξοχώτατος κ. Νικ. Κοῦμνος. Κατ' αὐτὸ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλλην. Κοινοτήτος κ. Ν. Γεωργαντᾶς ἐξιστόρησε τὴν μακρὰν ἀλλὰ καὶ

πλήρη πνεύματος προσφορᾶς καὶ θυσίας διὰ τὰ ἰδανικά τῆς φυλῆς μας καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν πορεῖαν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος μέχρι τοῦ σημείου νὰ καταστῇ ἡ ἀνθρωπότητα κοινότης ὅλης τῆς Ἀφρικῆς, ἴσως τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀφρικῆς καὶ παρεκάλεσε τὸν Μακαριώτατον νὰ εὐλογήσῃ τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ νὰ εὐχεται ὑπὲρ τῆς συνεχῶς καλλιτέρας ἐκπληρώσεώς του.

Ὁ Μακαριώτατος ἀπαντῶν εἶπε τὰ ἐξῆς:

*Κύριε Πρόεδρε,
'Εξοχώτατε,
Σεβασμιώτατε,
'Αγαπητοὶ ἀδελφοί,*

Καὶ χθὲς καὶ σήμερον τὸ πρωὶ εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράσω τὰ συναισθήματα ὀλοκλήρου τῆς Συνοδείας μου ἀλλὰ καὶ τὰ προσωπικά μου ἐν σχέσει μετὰ τὴν ἐδῶ παροικίαν, ἀλλὰ καὶ ἐν σχέσει μετὰ τὸν ὅποιον ἔχει.

Τὰ ἀναφέρατε αὐτά—καὶ πολὺ ὀρθῶς—ἀλλὰ ἤθελα νὰ προσθέσω καὶ τὸ ἐξῆς: Τὰ πράγματα ὁμιλοῦν μόνα τους. Καὶ ὅταν τὰ πράγματα ὁμιλοῦν μόνα τους τὰ λόγια ὠχριοῦν. Καὶ τὰ πράγματα ἐδῶ ὁμιλοῦν κατὰ τρόπον τόσον ἔντονον, ὥστε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἰπῇτε: «Ἐρχον καὶ ἴδε» ἢ μᾶλλον «ἦλθες καὶ εἶδες».

Ἀπὸ ὅ,τι εἶδα ἔχω νὰ εἰπῶ μόνον—καὶ πιστεύω, ὅτι ἐκφράζω κατὰ τινα τρόπον καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ τῶν λοιπῶν Σεβασμιωτάτων ἀδελφῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς λοιπῆς συνοδείας καὶ καὶ τὰ ἰδικά μου—ὅτι εἴμεθα ὑπερήφανοι. Ὑπερήφανοι, δι' αὐτὸ τὸ ὅποιον πράττετε καὶ δι' ὅ,τι ἐπιτελεῖτε καὶ διὰ τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὅποιον ζῆτε. Ζῆτε ὡς ἱεραπόστολοι· ἱεραπόστολοι τῆς πίστεως καὶ τῶν ἐθνικῶν μας ἰδανικῶν. Εὔχομαι τὸ παράδειγμα Σας νὰ τὸ μιμοῦνται ὅλοι αἱ ἑλληνικαὶ παροικίαι τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἰδίως αἱ παροικίαι τῆς Μεγάλης αὐτῆς Ἡπείρου, ἡ ὁποία εὐρίσκεται ἐν γοργῇ ἐξελίξει, εἰς τρόπον ὥστε καὶ τὸ καθῆκον μας νὰ ἐπιτελοῦμεν ἀλλὰ καὶ οἱ ἀδελφοί μας, οἱ ὅποιοι χρειάζονται τὴν βοήθειάν μας, νὰ τὴν ἔχουν.

Νομίζω, εἶναι «καθῆκον ὑπηρεσίας» πρὸς ὅσους θὰ ἐνόμιζον, ὅτι δυνάμεθα νὰ τοὺς προσφέρωμεν κάτι. Καὶ δυνάμεθα, νὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτοὺς πολλὰ.

Μετὰ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου, ὁ ὁποῖος εἶναι πράγματι θερμοπυρρὸς καὶ ὀρμητικώτατος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἐξοχωτάτου Πρέσβευς (κ. Κόμπουν), τὸν ὅποιον δὲν εἶχον τὴν τιμὴν νὰ γνωρίζω προηγουμένως, ἀλλὰ διαπιστώνω τὸ ζῆλον καὶ τὴν διάθεσιν του, νὰ βοηθήσῃ, καίτοι τοῦ λείπουν ἐντελῶς τὰ μέσα ἐκ μέρους τῆς ὑπηρεσίας, νομίζω, ὅτι δύνασθε νὰ συνεχίσετε τὸ ἴδιον δρόμον· ὅχι μόνον νὰ προχωρῆτε ἐμπρός, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναβαίνειτε συνεχῶς καὶ ὑψηλότερον!

Τὸ ὑψόμετρον Σας τὸ καλεῖ. Εὐρίσκεσθε εἰς τὰ 2.500 μέτρα. Εὔχομαι, ὅμως, νὰ μὴ εὐρίσκεται εἰς τὰ ὕψη μόνον τὸ σῶμά σας ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ, ἡ ὁποία δὲν γνωρίζει τοπικοὺς περιορισμούς, νὰ ὑψώνεται συνεχῶς καὶ περισσότερον.

Εὔχομαι νὰ ἀκούω πάντοτε τὸ καλὸν ὅλων σας, καὶ τὰ καλὰ σας ἔργα.

Θὰ εἶμαι εὐτυχὴς διαβιβάζων ὅ,τι εἶδα ἐκεῖ ποὺ πρέπει καὶ ἐπιτελῶν τὸ ἰδικόν μου καθῆκον ἐκεῖ ποὺ πρέπει, ὥστε νὰ προχωρήσωμεν ὅλοι μαζί καὶ νὰ ἐπιτελέσωμεν τὸ εὐγενὲς καὶ ὑψηλὸν αὐτὸ καθῆκον μας εἰς τὸ ἀκέραιον.

26. Τὸ ἀπόγευμα, περὶ ὥραν 4ην μ.μ., ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Ἀδελφ. Ἀμπέμπα, ἥτις καίτοι ἰδρῦθη μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξελίχθη ταχύτατα εἰς Πανεπιστημιακὴν Σχολὴν κύρους. Κοσμήτωρ αὐτῆς εἶναι εἰς σοφὸς κληρικὸς ἐξ Ἰνδιῶν, ὁ πανοσιολογιώτατος ἀρχιμ. κ. V. Samuel. Ἐκ τοῦ διδακτικοῦ τῆς προσωπικοῦ δύο ἐσπούδασαν τὴν θεολογίαν εἰς Ἑλληνικὰς Θεολογικὰς Σχολὰς, ἔχει δὲ ἀναλάβει καθήκοντα καθηγητοῦ τῆς θρησκευτολογίας ὁ κ. Π. Φούγιας. Ἡ Σχολή, ἐπιδιώκουσα σχεδὸν ἀποκλειστικῶς πρακτικὸς σκοποὺς—ἐντεῖθεν δὲν δίδει πτυχίον εἰς τοὺς Αἰθίοπας ἀνδρ. ἐξασκήσουν τὸ ἔργον τοῦ ἱεροκλήρυκος ἐπὶ ἐν τοῦλάχιστον ἔτος εἰς τὴν ὑπαιθρον—, ἔχει ἤδη μιᾶν ἀξιόλογον βιβλιοθήκην καὶ σημαντικὸν ἀριθμὸν φοιτητῶν. Οἱ κοιτῶνες τῶν φοιτητῶν, τὰ γραφεῖα, αἱ αἵθουσαι διδασκαλίας, αἱ βιβλιοθήκαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ μικρὰ μὲν ἀλλὰ καλῶς ἐξοπλισμένα περίπτερα, κατὰσπαρτα εἰς ἓνα ἀρκετὰ ἐκτεταμένον ὠραῖον κῆπον.

Ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐπεφύλαξε θερμὴν ὑποδοχὴν εἰς τὸν Μακαριώτατον. Κατ' ἀρχὴν ἐψάλη αἰθιοπιστὶ τὸ «Πάτερ ἡμῶν», καὶ ὁ πολυχρονισμὸς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ἐπειτα ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς αἰδεσιμολογιώτατος πρωτοπρεσβύτερος κ. Μίικρε Σελάσσιε προσεφώνησεν, ἐξ ὀνόματος τῶν καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἑλληνιστί, τὸν Μακαριώτατον εἰπὼν τὰ ἐξῆς:

*Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατε,
Κύριοι,*

Ἰδιαιτέρας τιμῆς καὶ μεγάλης ἐξάρσεως θεωροῦμεν τὸ γεγονός τῆς εἰς Αἰθιοπίαν ἐπισκέψεως τοῦ προκαθήμενου τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ μελῶν τῆς περὶ αὐτὸν ἀγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου.

Σήμερον ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Χάϊλε Σελάσιε τοῦ Α' τιμᾷ τὸν ἄλλοτε διαπρεπῆ καθηγητὴν τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τὸν βαθὺν θεολόγον, τὸν διασημὸν ἐπιστήμονα, τὸν πολυγραφώτατον συγγραφέα καὶ τὸν διακεκριμένον ἐργάτην τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ. Δὲν τιμᾷ μόνον ἡ ἡμετέρα Θεολογικὴ Σχολή. Ἀλλὰ καὶ τιμᾶται δεόντως, δεχομένη τὴν ἐπίσκεψιν τῆς φίλης Ἑλλαδικῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας αἱ σχέσεις πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν παρέμειναν ἀκατάλυτοι εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν πιστῶν ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν, παρὰ τὸ γεγονός

τῶν μεγάλων περιπετειῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τοῦ παρελθόντος. Κατὰ τὴν ἑκτακτον αὐτὴν στιγμήν ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων ἀναδύονται αἱ κοιναὶ χριστιανικαὶ παραδόσεις, ἐπωμίζουσαι ἡμῖν τὸ μέγα χρέος ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας τοῦ Κυρίου. Ἀκόμη δέ, ἀπὸ τοῦ ἐργαστήριον τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης καὶ ἐρεῦνης προβάλλει ἡ μαρτυρία τῆς συνειδήσεως τοῦ Αἰθίοπος Θεολόγου, κατανοοῦσα τὴν ὠριμότητα τῶν καιρῶν καὶ γνωρίζουσα τὰ αἰτήματα τῆς χριστιανικῆς θεολογίας ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ποθητὴν ἐνότητα.

Ἐν συναισθήσει τῆς εὐθύνης ταύτης, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, οἱ θεολόγοι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἐμφορούμενοι ὑπὸ τῆς κοινῆς πίστεως, ὅτι δι' ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἅτε τῶν θεανδρικῶν ιδιοτήτων περιχωρουσῶν ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ «ἀσυνγύτως καὶ ἀτρέπτως», συνεστήσαντο ἀνεπιστήσιμους θεολογικοὺς διαλόγους, ἐν τοῖς ὁποίοις διεπίστωσαν τοῦτο δεόντως. Ἡ ἡμετέρα Θεολογικὴ Σχολὴ ἐπεκρότησε μὲν τὴν ἰδέαν τῆς συγκροτήσεως θεολογικῶν συνεδρίων μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἀπεδέχθη δὲ τὰ πορίσματα τῶν ἀνεπιφυλάκτως καὶ ὁμοθυμῶς. Ἡ ἡμετέρα Θεολογικὴ Σχολή, διὰ τῶν δυνάμεων τὰς ὁποίας διαθέτει, ἐπιτελεῖ ἔργον δύσκολον ἀλλὰ μετ' ἐπιτυχίας ἀποβλέπουσα εἰς τὴν διεύρυνσιν τῆς θεολογικῆς μορφώσεως καὶ τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θεολόγων κληρικῶν εἰς Αἰθιοπίαν.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο κατὰ τὸ παρελθὸν συνέβαλον πολὺ αἱ Θεολογικαὶ Σχολαὶ τῶν Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων καὶ τῆς Χάλκης.

Σήμερον τὸ ἔργον συνεχίζεται. Τῇ ἰδιαίτερᾳ φροντίδι τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀξώμης κ. κ. Μεθοδίου, δεκάδες Αἰθίοπων φοιτοῦν εἰς τὰς ἑλληνικὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ Θεολογικὰς Σχολὰς. Διὸ καὶ ἐκφράζομεν Ὑμῖν τῷ Προκαθημένῳ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῷ Ἑλληνικῷ Ἔθνει πολλὰς εὐχαριστίας διὰ τὸ ἐπιδεικνύμενον ἐμπρακτον ἐνδιαφέρον καὶ σᾶς διαβεβαιώμεν, ὅτι ὁ σπόρος τῆς θεολογικῆς μορφώσεως ἔπεσε καὶ συνεχῶς πίπτει εἰς γῆν ἀγαθὴν.

Ἡ Αἰθιοπικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία προσβλέπει μετ' ἐμπιστοσύνης εἰς τὰ ἐκδηλούμενα φιλικὰ αἰσθήματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας, ἡ δὲ ἡμετέρα Θεολογικὴ Σχολὴ ἀνεπιφυλάκτως τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Θεολογίαν. Μεγάλῃ ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ μεταξὺ ἡμῶν παρουσία τοῦ καθηγητοῦ Π. Φούγια ὡς ἐντεταλμένου καθηγητοῦ.

Διὰ τοῦτο, οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάιλε Σελάσιε τοῦ Α' ὑποδέχονται Ὑμᾶς, Μακαριώτατε, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐκλεκτοὺς συνοδοὺς σας αἰτούμενοι παρ' ὑμῶν τὰς θεοπειθεῖς ὑμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας ὑπὲρ εὐδοκίᾶς τοῦ ἔργου αὐτῶν καὶ φωτισμοῦ τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων ἐν τῇ Θεολογικῇ ταύτῃ Σχολῇ».

27. Εἰς ταῦτα ὁ Μακαριώτατος ἀπήντησεν ἀγγλιστὶ ὡς ἀκολούθως:

Αἰσθάνομαι ἰδιαίτεραν συγκίνησιν κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν ἀναλογιζόμενος, ὅτι δὲν εἶμαι μόνον ὁ πρῶτος Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ πρῶτος ὁ Ἕλλην Καθηγητὴς Θεολογικῆς Πανεπιστημιακῆς Σχολῆς, εἰς τὸν ὁποῖον γίνεται ἡ τιμὴ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ πανεπιστημιακὸν τοῦτο βῆμα καὶ νὰ τὸν δεξιωθῇ ἡ ἐντιμοτάτη ὁμήγουρις τῶν ἐλλογιμωτάτων καθηγητῶν, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Addis Ababa.

Τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἔχων τὴν τιμὴν νὰ ὁμιλῇ πρὸς Ὑμᾶς κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην, ἐκτὸς τοῦ βαθμοῦ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, ἡλεήθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου νὰ προκαθῇται τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐπιθέτει ἐπ' αὐτοῦ ὅλως ἰδιαίτερας εὐθύνas ἐπὶ τοῦ φλέγοντος θέματος τῶν σχέσεων τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς». Ἀποτελεῖ ὁμως ὄχι μόνον δι' ἐμὲ ἡ διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν μόνον, ἀλλὰ ἐξ ἴσου δι' ἀμφοτέρας τὰς Ἐκκλησίας μας ἀληθὴ εὐλογίαν τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἀνεπίσημος Διάλογος Θεολόγων μας, κατὰ τὰς τρεῖς μέχοι τώρα γενομένης συναντήσεως, ἔχει ἀπὸ ἀπόψεως διευρυνητικῆς προχωρήσει τόσον δι' Ὑμᾶς ὅσον καὶ δι' ἡμᾶς ἱκανοποιητικῶς. Ἀποδεικνύεται οὕτω καὶ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν συναντήσεων αὐτῶν ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ὅτι οἷαν σημασίαν ἔχει πρὸς τὸ σῶμα ἡ ψυχὴ τοιαύτην δέον νὰ ἔχῃ καὶ ἡ Θεολογία διὰ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ Θεολογία, ὑπὸ τὴν μορφήν ὑπὸ τὴν ὁποίαν τὴν παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ μεγάλοι τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Πατέρες καὶ Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι, δὲν εἶναι τοῦ τύπου τῆς Θεολογίας τῶν Προτεσταντικῶν Πανεπιστημίων, ἥτοι μία θεωρητικὴ περὶ τὰ τῆς Θρησκείας ἔρευνα, ἀνεξάρτητος πολλὰκις ὄχι μόνον ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτῆς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἀλλὰ μία ἐν πίστει, κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν, ἐμβάθυνσις εἰς τὰς ὑπερβατικάς, ἀποκεκαλυμμένας τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀληθείας, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται ἐφ' ὅλοκλήρον τοῦ βίου αὐτῆς. Ἡ ἡμετέρα δηλαδὴ Θεολογία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποχωρισθῇ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὥς τι τὸ διάφορον καὶ ἄσχετον πρὸς αὐτὴν Τοῦναντίον ἡ Θεολογία, ὥς προσπάθεια ἐμβαθύνσεως εἰς τὰς ἀληθείας τῆς πίστεως, πρέπει νὰ πλημμυρίξῃ ὁλόκληρον τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, φερομένη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥς ἄλλωστε πάντοτε «ὑπὸ Πνεύματος φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι» (Β' Πέτρου α', 21), νὰ διδάσκῃ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ τὸ τὸ ὁδηγῇ δι' αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν (Ἰω. ιστ', 13). Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐρχόμενον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν ἐπιόκειτο νὰ λαλήσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ θὰ μετέδιδεν ὅτι θὰ ἐλάβανεν ἐκ τοῦ Υἱοῦ (αὐτόθι, 13-14), πολλῶ μάλον ἡ Θεολογία δὲν δύναται νὰ διδάσκῃ (ἀφ' ἑαυτῆς), ἥτοι πέραν καὶ ἔξω τῶν ἀποκεκαλυμμένων τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀληθειῶν. Θεολογία, ἐξερχομένη τῶν ὁρίων τούτων, παύει νὰ εἶναι ὄχι μόνον ὁρθόδοξος ἀλλὰ

τοῦτ' αὐτὸ χριστιανική, καταντῶσα «θεοσοφία» τις μᾶλλον ἢ ἀπλῶς «θρησκευολογία».

Ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας ἐναντι τῆς θεολογικῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης, θὰ ἔπρεπε νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ Θεολογία διὰ μέσου τῶν δέκα ἐννέα αἰώνων τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν Πατέρων καὶ διδασκάλων αὐτῆς, ἐνῶ δὲν ἀποκλείει τὴν ἐπιστημονικὴν διερεύνησιν καὶ ἀναζήτησιν ἐν τῇ περιοχῇ τῶν ἀφορώντων εἰς τὸ πεδίον τοῦ ἐπιστητοῦ, καὶ ἐπομένως ἐν τούτῳ δύνата νὰ κινῆται καθ' ὅν τρόπον καὶ οἰαδήποτε ἄλλη ἐπιστήμη, ἐν τῇ περιοχῇ τῆς πίστεως χωρεῖ μόνον ἐμβάθυνσις καὶ περαιτέρω ἀνάλυσις. Ἀλλὰ καὶ πάλιν τόσον ἡ ἐν λόγῳ ἐμβάθυνσις ὅσον καὶ ἡ ἐπιδιωκομένη ἀνάλυσις, δὲν πρέπει νὰ κινῶνται ὑπὸ φιλοπεριεργου τινὸς πολυπραγμοσύνης, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἐν φόβῳ Θεοῦ ἀναλαμβάνομένης ἐρευνητικῆς προσπάθειας πρὸς ἱκανοποίησιν πραγματικῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἑκασταχοῦ ἢ τοῦ καθόλου Ἐκκλησιαστικοῦ Ποιμνίου.

Τοιαύτη εὐχόμεθα νὰ εἶναι πάντοτε ἡ μορφή καὶ τὸ οὐσιαστικὸν περιεχόμενον τῆς Ὑμετέρας Θεολογικῆς Σχολῆς, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἔχει τὴν εὐλογίαν νὰ ζῇ καὶ ἀναπτύσσεται ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ θεοῦ δένδρου, τὸ ὅποιον ἐφύτευσεν εἰς τὴν εὐλογημένην ταύτην γῆν ὁ εὐλαβὴς δοῦλος Κανδάκης, τῆς Ὑμετέρας βασιλίσσης, «ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς» (Πράξ. η', 27).

Θὰ παρακαλέσωμεν ὁμως νὰ μᾶς ἐπιτρέψῃτε ὅπως προσερχόμενοι καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τὸ ἐδσκιόφυλλον τοῦτο δένδρον, ἀναζητήσωμεν γωνίαν τινὰ ὑπ' αὐτό, καθ' ὅσον, ὡς κάλλιον ἡμῶν γνωρίζετε, ὑπάρχει ἀρχαιόθεν καὶ ποιά τις ἐλληνικὴ συμβολὴ πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ καὶ αὐξησιν. Διότι μετὰ τὸν ἅγιον Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, ἐλληνικῆς καταγωγῆς πρόσωπα ἐμφανίζονται μοχθοῦντα ὑπὲρ αὐξήσεως καὶ στερεώσεως αὐτοῦ. Δὲν ἀναφέρωμεν τοὺς ἀμεσώτερους πνευματικὸν Ὑμῶν γεννήτορας, τοὺς ἁγίους καὶ ἱσαποστόλους Φρουμέντιον καὶ Αἰδέσιον, οὔτε τοὺς «Ἐννέα Ρωμαίους» (δηλ. Ἕλληνας) Ἀγίους». Τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶναι τόσον γνωστά εἰς Ὑμᾶς, ὡς ἄλλωστε καὶ τὰ ὀνόματα ἄλλων προσωπικότητων, αἱ ὁποῖαι ἤκμασαν κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, ὥστε εἶναι περιττὸν ἀκόμη καὶ νὰ μνημονευθῶσιν ἀπλῶς.

Ἐκεῖ ὅπου θὰ ἐπεθύμουν νὰ παρακαλέσω Ὑμᾶς, ἵνα ἐπιτρέψῃτέ μοι νὰ ἐπιμείνω, εἶναι τὰ σημεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ διδασκαλία καὶ ἡ ζωὴ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν συμπύπτει.

Καὶ πρῶτον εἰς τὴν θείαν λατρείαν. Ὅπως γνωρίζετε ἐν τῇ θείᾳ λατρείᾳ ὑπάρχοντι τόσον πολλοὶ ὁμοίότητες, ὥστε ξένοι τινὲς ἐπιστήμονες (π.χ. Karl Schneider) νὰ λέγουν, ὑπερβάλλοντες πως ὅτι «ἡ αἰθιοπικὴ λειτουργία κατὰ βάσιν εἶναι ἐλληνική». Ἐπ' αὐτοῦ παρακαλῶ νὰ μοι ἐπιτραπῇ νὰ ὑπενθυμίσω ὀλίγας τινὰς χαρακτηριστικὰς λεπτομερείας, αἱ ὁποῖαι βοηθοῦν, εἰς τὸ νὰ καταστή τὸ λεγόμενον ἐναργέστερον. Π.χ. ἀμφότεραι αἱ Ἐκκλησίαι τηροῦμεν τὰς αὐτὰς

νηστείας καθ' ἑβδομάδα καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τοῦ ἔτους. Τιμῶμεν ὅλους ἰδιαίτερος τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον. Τὸ ὅτι ἡ Αἰθιοπία θεωρεῖται «τιμᾶριον» τῆς ἁγίας Παρθένου Μητρὸς τοῦ Κυρίου μας, μοῦ ὑπέμνησαν, ὅτι καὶ παρ' ἡμῶν ὁ Ἅθως, τὸ Ἅγιον Ὄρος, θεωρεῖται τὸ «περιβόλι τῆς Παναγίας», ἡ ἰδιαίτερα αὕτη τιμὴ, τὴν ὁποῖαν ἀπονέμετε τόσον πλουσίως εἰς τὴν Κυρίαν Θεοτόκον, μὲ συγκινεῖ ὅλους ἰδιαίτερος, διότι ἔχω τὴν εὐλογίαν νὰ κατάγωμαι ἐκ τῆς Ἱερᾶς Νήσου τῆς, τῆς Τήνου, καὶ εἶναι παιδιόθεν συνηθισμένος νὰ τιμῶ αὐτὴν ἰδιαζόντως. Ἀκόμη ὡς καὶ παρ' ἡμῶν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐκκλησίαν τὸ κέντρον τοῦ ἑτησίου κύκλου τῆς θείας λατρείας εἶναι ἡ μεγάλη καὶ λαμπροφόρος ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Πάσχα κ.ο.κ.

Δεύτερον, πολλὰ ἔργα τῆς αἰθιοπικῆς θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς γραμματείας εἶναι συνδεδεμένα μετὰ τῆς ἐλληνικῆς τοιαύτης, καθ' ὅσον πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἀποτελοῦν μεταφράσεις ἔργων συγγραφέων ἐλληνιστῶν, καὶ τῶν ὁποίων οἱ συγγραφεῖς προήρχοντο ἐκ τοῦ ἐδρυτέρου ἐλληνικοῦ κόσμου.

Τρίτον, ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν καὶ δὴ τὸ χριστολογικὸν δόγμα, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε νὰ ἐπιμείνω περισσότερον, διότι τὸ θεωρῶ ὄχι μόνον τὸ σπουδαιότερον σημεῖον, ἀλλὰ καὶ διότι ἐνταῦθα, ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Ὑμῶν, εἶναι ὁ μᾶλλον ἐνδεδειγμένος τόπος, ἵνα ὑπομνησθῇ ἡ ἐπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν σημειωθείσα ἐξέλιξις. Ὡς εἶναι ἀσφαλῶς εἰς Ὑμᾶς κατὰ τὸν μόλις παρελθόντα μῆνα Αὐγουστον εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ ἀνεπίσημον συνάντησιν ἡμετέρων τε καὶ Ὑμετέρων Θεολόγων διεπιστώθησαν τὰ ἐξῆς:

«Ἐπὶ τῆς οὐσίας τοῦ Χριστολογικοῦ δόγματος, παρὰ τὸν ἐπὶ 15 αἰῶνα χωρισμόν, αἱ δύο παραδόσεις μας ἐξακολουθοῦν νὰ εὐρίσκωνται εἰς πλήρη καὶ βαθεῖαν συμφωνίαν μὲ τὴν γενικὴν καθολικὴν παράδοσιν τῆς μιᾶς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας. Τὴν διδασκαλίαν τοῦ μακαρίου Ἀγίου Κυρίλλου περὶ τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων ἐν Χριστῷ πρεσβεύομεν ἀμφότερα τὰ μέρη; παρ' ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιῶμεν διαφορετικὴν ὀρολογίαν ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς διδασκαλίας ταύτης. Ἀμφότερα τὰ μέρη διδάσκομεν ὅτι Ἐκεῖνος ὅστις εἶναι ὁμοούσιος τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα ἐγένετο ὡσαύτως ὁμοούσιος ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῇ Σαρκώσῃ, ὅτι Ἐκεῖνος ὅστις ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, ἐτέχθη ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ὑπὸ τῆς ὑπερευλογημένης Παρθένου Μαρίας, καὶ ὅτι ἐν Αὐτῷ αἱ δύο φύσεις ἠνώθησαν ἐν τῇ μίᾳ ὑποστάσει τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαίρετως, ἀχωρίστως. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τέλειος Θεὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος, μὲ ὅλας τὰς ιδιότητας τὰς ἀνηκούσας εἰς τὴν θεότητα καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ ἀνθρωπίνη θέλησις καὶ ἐνέργεια τοῦ Χριστοῦ οὔτε ἠφανίσθη οὔτε ἀφωμοιώθη ὑπὸ τῆς θείας Αὐτοῦ θελήσεως καὶ ἐνεργείας, οὔτε αἱ πρῶται ἀντιτίθενται πρὸς τὰς δευτέρας, ἀλλὰ εἶναι ἡνωμένοι ὁμοῦ ἐν τελείᾳ

άρμονία ἀδιαιρέτως καὶ ἀσυγχύτως. Ἐκεῖνος ὅστις θέλει καὶ ἐνεργεῖ εἶναι πάντοτε ἡ μία ὑπόστασις τοῦ Σαρκωθέντος Λόγου. Εἰς ἔστιν ὁ Ἐμμανουήλ, Θεὸς καὶ Ἄνθρωπος, ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν, τὸν Ὅποῖον λατρεύομεν καὶ Ὅστις εἶναι ἐπίσης εἰς ἑξ ἡμῶν.

Ἐσχομεν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ συμφωνία μας ἐκτείνεται πέραν τῆς Χριστολογικῆς διδασκαλίας, περιλαμβάνουσα καὶ ἄλλας ἀκόμη πλευρὰς τῆς αὐθεντικῆς παραδόσεως, παρ' ὅ,τι δὲν συνεζητήσαμεν ὅλα τὰ θέματα ἐν λεπτομερείᾳ. Ἀλλὰ δι' ἀμοιβαίων ἐπισκέψεων, καὶ δι' ἀμοιβαίας σπουδῆς τῶν λειτουργικῶν παραδόσεων καὶ τῶν θεολογικῶν καὶ πνευματικῶν συγγραμμάτων, ἀνεκαλύψαμεν ἐκ νέου, μὲ ἀίσθημα εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεόν, τὴν ἀμοιβαίαν συμφωνίαν μας ἐν τῇ κοινῇ Παραδόσει τῆς Μιάς Ἐκκλησίας ἐπὶ πάντων τῶν σημαντικῶν θεμάτων — λατρεία καὶ πνευματικότητα, διδασκαλία καὶ κανονικὴ πράξις—, ἐν τῇ ἀντιλήψει περὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος, τῆς Σαρκώσεως, τοῦ Προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, περὶ τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας ὡς Κοινωνίας τῶν Ἀγίων μετὰ τῶν λειτουργῶν καὶ τῶν Μυστηρίων αὐτῆς, καὶ περὶ τῆς ζωῆς τοῦ μέλλοντος κόσμου, ὅτε ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν ἐλεύσεται ἐν ὅλῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ. (Ἐπίσκεψις Α', 15, σελ. 10).

Καὶ ταῦτα μὲν συμφωνήθησαν ἐν Γενεύῃ κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγουστον. Ἡδὴ ὁμως ἀπὸ τοῦ 1961, ἤτοι ἀπὸ τῆς Α' Πανορθόδοξου ἐν Ρόδῳ Διασκέψεως εἶχε προταθῇ ἡ μελέτη «τῶν τρόπων προσεγγίσεως καὶ ἐνότητος μετὰ τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, διὰ τῆς καλλιέργειας φιλικῶν σχέσεων πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐνώσεως μετ' αὐτῶν, διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς ἐπισκέψεων, διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς καθηγητῶν καὶ σπουδαστῶν, δι' ἐπαφῶν θεολογικοῦ χαρακτῆρος, διὰ τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας, τῆς πίστεως, τῆς λατρείας, καὶ τῆς διοικήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, ὡς καὶ τῆς συνεργασίας μετ' αὐτῶν ἐν τοῖς συνεδρίοις οἰκουμενικοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐν ζητήμασι πρακτικῆς φύσεως». (Ἰω. Καρμίρη: Αἱ Ἀρχαῖαι Ἀντιχαλκηδόνιοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ βάσις τῆς ἐπανενώσεως αὐτῶν μετὰ τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀθήναι 1966, σελ. 80).

Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω προταθέντων ἐγένετο ἐν Δανίᾳ (Aarhus) ἀπὸ 11-14 Αὐγουστοῦ 1964, μίᾳ ἀνεπίσημος συνάντησις Θεολόγων, τὰ κυριώτερα συμπεράσματα τῆς ὁποίας εἶχον ὡς ἑξῆς: «Συνεζητήσαμεν ἐν τῇ εὐκρινείᾳ τῆς ἀγάπης καὶ ἐν πεποιθήσει τῆς ἀληθείας καὶ ἐγνωρίσαμεν ἀλλήλους. Αἱ κληρονομηθεῖσαι ἡμῖν παρεξηγήσεις ἤρχισαν νὰ ἀποσαφηνίζονται. Ἀνεγνωρίσαμεν ἐν ἀλλήλοις τὴν μίαν Ὁρθόδοξον πίστιν τῆς Ἐκκλησίας. Δέκα πέντε αἰῶνες ἀπομονώσεως δὲν παρεπλάνησαν ἡμᾶς ἔξω τῆς πίστεως τῶν Πατέρων ἡμῶν. Ἐν τῇ κοινῇ μελέτῃ τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνης ὑφ' ἡμῶν ἡ γνωστὴ φράσις, ἡ χρησιμοποιοῦμενη ὑπὸ τοῦ κοινῶν Πατρὸς ἡμῶν ἐν Χριστῷ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, «μία φύσις (ἡ μία ὑπόστασις) τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», μετὰ τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῆς, ἦτο ἐν τῷ κέντρῳ τῶν συζητήσεων ἡμῶν. Ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ Χριστολογικοῦ

δόγματος εὕρομεν ἑαυτούς, ἐν πλήρει συμφωνίᾳ. Διὰ μέσον τῆς αὐτῆς ὁρολογίας, τῆς χρησιμοποιομένης ὑφ' ἐκάστης πλευρᾶς, εἶδομεν ἐκφραζομένην τὴν ἀλήθειαν. Ἐφ' ὅσον συμφωνοῦμεν ἄνευ ἐπιφυλάξεων ἐν τῇ ἀπορρίψει τὸσον τῆς διδασκαλίας τοῦ Νεστορίου ὅσον καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐτυχοῦς, ἡ ἀποδοχὴ ἢ μὴ ἀποδοχὴ τῆς Χαλκηδόνης δὲν συνεπάγεται τὴν ἀποδοχὴν τῆς μιάς ἢ τῆς ἄλλης αἰρέσεως. Ἀμφότεραι αἱ πλευραὶ εὗρον ἑαυτὰς βασικῶς ἀκολουθούσας τὴν αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου διατυπωθεῖσαν χριστολογικὴν διδασκαλίαν τῆς μιάς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Διεπιστώσαμεν, ὅπως πορευθῶμεν ὁμοῦ πρὸς τὰ ἔμπροσθεν. Τὸ προκείμενον ζήτημα εἶναι κρίσιμον σημασίας διὰ πάσας ὁμοίως τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐνότητα τῆς ὅλης Ἐκκλησίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. (Ἰω. Καρμίρη, αὐτόθι, σελ. 83-84).

Ἀφ' ἐτέρου ἡ ἐνταῦθα ἀπὸ 15-21 Ἰανουαρίου 1965, τῇ πεφωτισμένῃ πρωτοβουλίᾳ καὶ προσκλήσει τῆς Α.Α.Μ. τοῦ Αὐτοκράτορος Ὑμῶν Χάιλε Σελάσιε συνελθοῦσα Α' Διάσκεψις τῶν Προκαθημένων («Ἀνατολικῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν» ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν σχέσεων μετὰ τῶν ἡμετέρων Ἐκκλησιῶν ἀπεφάσισε τὰ ἑξῆς: «Ἐνδιαφερόμενοι περὶ συνόλου τῆς Χριστιανοσύνης ἔχομεν κατὰ νοῦν τὴν ἐνωσιν μετὰ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀπὸ ἀπόψεως ὁμως στενοτέρας πρὸς ἡμᾶς ὁμοιότητος ἐν τῇ πίστει, καὶ πνευματικῆς συγγενείας μεθ' ἡμῶν, ἔχομεν τὴν ἀνάγκην νὰ καλλιεργήσωμεν διαφόρους προσεγγίσεις ἐν ταῖς μετ' αὐτῶν σχέσεσιν ἡμῶν. Ἡ σκέψις αὕτη ἄγει ἡμᾶς ν' ἀσχοληθῶμεν κατὰ τὸ πρῶτον βῆμα ἡμῶν περὶ τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, μεθ' ἧς τὴν πίστιν καὶ κοινωνίαν εἰχομεν μέχρι τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου τοῦ 451, ὁπότε ἐπὶ ἤλθεν ἡ διαίρεσις. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς χριστολογικὰς ἐριδας, αἱ ὁποῖαι προὐκάλεσαν τὴν διαίρεσιν, ἐλπίζομεν, ὅτι μελέται ἀπὸ κοινῆς, ἐν πνεύματι ἀμοιβαίας κατανοήσεως, δύνανται νὰ ἐπιχύσωσι φῶς ἐπὶ τῆς σημασίας τῶν θέσεων ἐκατέρωθεν. Οὕτως ἀποφασίζομεν, ὅπως ἀποκτήσωμεν νέαν τινὰ μελέτην περὶ τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς ἀρχήν. Τὴν μελέτην ταύτην δύνανται νὰ ἀναλάβωσιν οἱ ἡμέτεροι θεολόγοι, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς προτέρας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου μελέτας, ὡς καὶ τὰς ἀνεπισήμους συσκέψεις τὰς γενομένας ἐν συναρτήσει πρὸς τὰς συνελεύσεις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐγκρίνομεν, ὅπως αἱ Ἐκκλησίαι ἐπιδιώξωσι στενοτέρας σχέσεις, μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ συνεργάζονται μετ' αὐτῆς ἐπὶ τῶν πρακτικῶν ζητημάτων. (Παρὰ Ἰω. Καρμίρη, ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 87-88).

Ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ τὸ 1967 ἐπηκολούθησεν ἡ ἐν Bristol Β' Ἀνεπίσημος Συνάντησις Θεολόγων, συνεχίσασα τὰς συζητήσεις ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ τέλος, ὡς προελέχθη, ἡ γνωστὴ ἐν Γενεύῃ Γ' Ἀνεπίσημος Συνάντησις, ἡ ὁποία ἀπεφάσισε σύστασιν ἐιδικῆς ἐπιτροπῆς Ἐκτελεστικῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετέθησαν διάφορα πρακτικὰ ἔργα, μέλλοντα νὰ ὑποβοηθήσουν

τὴν προσέγγισιν τῶν Ὁρθοδόξων μετὰ τῶν Ὑμετέρων Ἐκκλησιῶν. Τῆς Συναντήσεως ταύτης τὰ συμπεράσματα καταλήγουν ὡς ἀκολούθως:

«Ἐπιβεβαιούμεν ἐκ νέου τὴν ὑπόδειξιν τὴν γενομένην ὑπὸ τῆς Συναντήσεως τοῦ Bristol, ὅτι ἐν ἐκ τῶν ἐπομένων βημάτων διὰ τὰς Ἐκκλησίας τῶν δύο οἰκογενειῶν μας εἶναι ὁ ὀρισμὸς κοινῆς ἐπισήμου ἐπιτροπῆς διὰ νὰ ἐξετάσῃ ὅ,τι μᾶς ἐχώρισε κατὰ τὸ παρελθόν, νὰ συζητήσῃ τὰς ἀμοιβαίας μας συμφωνίας καὶ διαφωνίας καὶ νὰ ἴδῃ, ἐὰν ὁ βαθμὸς συμφωνίας εἶναι κατάλληλος διὰ νὰ δικαιώσῃ τὴν σύνταξιν μιᾶς ἀποσαφηνιστικῆς δηλώσεως συμφιλώσεως, ἢ ὅποια δὲν θὰ ἐπέχῃ θέσιν ὁμολογίας πίστεως ἢ δογματικοῦ ὅρου, ἀλλὰ θὰ δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὴν βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας αἱ Ἐκκλησίαι μας θὰ κάμουν τὰς ἀπαιτουμένας ἐνεργείας, ἵνα ἐνωθῶμεν ἐν Κοινῇ Εὐχαριστίᾳ. Ἐδώσαμεν προσοχὴν εἰς ὠρισμένα ζητήματα, τὰ ὅποια χρῆζονται ἐπισήμου ἀποφάσεως εἰς παρομοίαν δηλώσιν συμφιλώσεως. Τὸ βασικὸν περιεχόμενον τῆς θὰ ἦτο βεβαίως ἡ κοινὴ Χριστολογικὴ συμφωνία· θὰ καθίστατο σαφές ὅτι τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ νεωτερισμὸν τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης πλευρᾶς, ἀλλὰ ἀποσαφηνίσιν ἐκείνου τὸ ὅποϊον διεφυλάχθη ἐκατέρωθεν ἐπὶ αἰῶνας, καθὼς βεβαιοῦται ὑπὸ τῶν λειτουργικῶν καὶ πατερικῶν κειμένων. Ἡ κοινὴ ἀντίληψις τῆς χριστολογίας εἶναι ἡ θεμελιώδης βάσις διὰ τὴν ζωὴν, τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Τοιαύτη δὴλωσις Συμφιλώσεως θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν θεολογίαν τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καθὼς ἐπίσης καὶ ἐκφράσεις χρησιμοποιηθείσας ὑπὸ τῆς Formula Concordiae τοῦ 433 μεταξὺ Ἀγίου Κυρίλλου καὶ Ἰωάννου Ἀντιοχείας, τὴν ὁροlogίαν τὴν χρησιμοποιηθεῖσαν ὑπὸ τῶν τεσσάρων μεταγενεστέρων Συνόδων καὶ ὑπὸ τῶν πατερικῶν καὶ λειτουργικῶν κειμένων τῶν δύο πλευρῶν. Τοιαύτη ὁροlogία δὲν θὰ ἐχρησιμοποιήτο κατὰ τρόπον ἀμφίβολον διὰ νὰ καλύψῃ πραγματικὴν διαφωνίαν, ἀλλὰ θὰ ἐβοή-

θει εἰς τὸ νὰ καταστῇ φανερὰ ἡ πράγματι ὑπάρχουσα συμφωνία». (᾿Επίσκεψις Ἀ', 15, σελ. 12-13).

Τὰ μνημονευθέντα προηγουμένως κείμενα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Διασκέψεων καὶ τῶν ἀνεπισήμων θεολογικῶν Συναντήσεων ὑπῆρξαν τὸ προοίμιον Ἐπισήμων πλέον τῶν Ἐκκλησιῶν Διαλόγων, εἰς τὰς παραμονὰς τῆς ἐνάργεως τοῦ ὁποίου εὐρισκόμεθα. Εἰς τοῦτον πρωτεύοντα ρόλον ἐκλήθησαν ὑπὸ ἐκατέρωθεν ἀρμοδίων Ἐκκλησιαστικῶν Ὁργάνων νὰ διαδραματίσωσιν αἱ Θεολογικαὶ ἡμῶν Σχολαί, καὶ ἰδίως οἱ ἀρμοδιοὶ εἰδικοὶ Καθηγηταί. Εἰς τοῦτο ὁμῶς πρέπει νὰ προχωρήσωμεν μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ τῆς περισκέψεως, καθ' ὅσον ἀπὸ τῆς ἡμετέρας τοῦλάχιστον πλευρᾶς διετυπώθησαν ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὴν ὀρθότητα τῆς ἐπιτευχθείσης συμφωνίας κατὰ τὰς Ἀνεπισήμους Θεολογικὰς Συναντήσεις. Διότι γνώμων καὶ κανὼν ἀμφοτέρων ἡμῶν, εἰς τὰς προσπάθειάς ἡμῶν πρὸς ἔνωσιν, θὰ πρέπη νὰ εἶναι ἡ διατήρησις τῆς ἐνότητος μετὰ τῶν ἰδίων ἐκάστων. Ἐσπευσμένοι καὶ ἄνευ ἐπαρκοῦς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἐδάφους ἐκατέρωθεν ἐνέργειαι δύνανται νὰ ἀπολήξουν εἰς τὸ ἀντίθετον τοῦ ἐπιδιωκόμενου ἀποτελέσματος. Ἐντεῦθεν ἀνάγκη ἀφ' ἑνὸς μὲν πολλῆς καὶ λιπαρᾶς ἐκατέρωθεν μελέτης τῶν κοινῶν μεταξὺ ἀμφοτέρων σημείων ἐν τῇ πίστει ἀλλὰ καὶ τῶν διαφορῶν, ὥστε πᾶσα περαιτέρω ἐνέργεια νὰ ἐπιτελῇται ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῆς σημασίας αὐτῆς. Ἀφ' ἑτέρου δέον, ὅπως ἐπιδοθῶμεν εἰς ἐκτενῆ προσφυγὴν πρὸς τὸν Κύριον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς εἰρήνης, ἵνα φωτίζων πάντας ἡμᾶς, ποιμένας τε καὶ διδασκάλους, καὶ διὰ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καθοδηγῶν ἡμᾶς, βοηθήσῃ ἡμᾶς νὰ ἐπιτελέσωμεν ἐν φόβῳ Θεοῦ τὸ προσῆκον ἕκαστος αὐτῷ, καὶ συντελέσωμεν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς εὐχῆς τοῦ Κυρίου «ἵνα πάντες ἐν ὧσι» (Ἰω. ιζ, 21) καὶ πιστεύσῃ οὕτω καὶ ὁ μακρὰν τοῦ Θεοῦ κόσμος, ὅτι ὁ Πανάγαθος Πατὴρ εἶναι ὁ ἀποστείλας τὸν κοινὸν Σωτῆρα πάντων τῶν ἀνθρώπων, Θεὸν δὲ καὶ Σωτῆρα Ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἀμήν.

(Συνεχίζεται)

Η ΣΤΑΣΙΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΩΝ ΕΤΕΡΟΔΟΞΩΝ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΤΟΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ*

Γ'

Θεωρητικῶς ἰσχύει καὶ διὰ τὸν Χρυσόστομον τὸ τοῦ Παύλου: «Αἵρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοουθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξεστραπταὶ ὁ τοιοῦτος καὶ ἁμαρτάνει ὡν αὐτοκατάκριτος» (Τίτ. γ', 10-11)⁵⁹. Ἄλλ' ὅμως τοῦτο οὐδόλως σημαίνει, ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν ἐν ἀγάπῃ ἐπικοινωνίαν. Ἐν πρώτοις καὶ αὕτῃ ἡ πρώτη ἢ δευτέρα νοουθεσία προϋποθέτει συνεχῶς ἀνανεούμενον διάλογον, δοθέντος ὅτι εἰς μίαν τάξιν αἵρετικῶν θὰ ὑπάρχουν πάντοτε καὶ νέοι προσήλυτοι, οἵτινες ἀκόμη δὲν εἶναι «ἐξεστραμμένοι». Ἐπομένως δὲν ἔχει ἀκόμη περατωθῇ δι' αὐτοὺς ἡ διαδικασία τῆς πρώτης ἢ δευτέρας νοουθεσίας. Χαρακτηριστικῶς τονίζει ὁ Χρυσόστομος: «Εἰ δὲ εἰς ἀνάγκην κατασταίῃς, ὁρῶν ἑτέρους διαφθειρομένους, μὴ σίγα, ἀλλ' ἐπιστόμιζε, τῶν μελλόντων ἀπόλλυσθαι κηδόμενος»⁶⁰. Ἡ διαλεκτικὴ τῆς ἀγάπης ἐπιβάλλει τρόπον τινὰ, κατὰ τὸν ἱερὸν πατέρα, νὰ μὴ ἀποβάλλωμεν τὴν ἐλπίδα, ὅτι διὰ πολλοὺς ἰσχύει τὸ «ἐγχωρεῖ μεταβαλέσθαι καὶ γενέσθαι βελτίους» ἢ καὶ ἀπὸ ζιζανίων «σῖτον γενέσθαι»⁶¹.

ε') Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἑναρξιν τοῦ διαλόγου μετὰ τῶν αἵρετικῶν καὶ εἰς τὸν τρόπον διενεργείας αὐτοῦ πρέπει τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης νὰ συνδυάζεται μετὰ τῆς συνετῆς χρήσεως ὀρισμένης τρόπον τινὰ μεθόδου καὶ τακτικῆς. Προϋπόθεσις ἐπιτυχίας εἶναι τὸ νὰ γίνῃ ἡ ἑναρξιν τοῦ διαλόγου μετὰ τὴν δι' ἀγάπης κατὰκτησιν τῶν καρδιῶν. Χαρακτηριστικῶς λέγει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν α' λόγον τοῦ κατὰ τῶν Ἀνομοίων: «Ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ πάλαι τούτους ὥδινον πρὸς ὑμᾶς τοὺς λόγους εἰπεῖν, ἔμελλον δὲ καὶ ἀνεβαλλόμεν, ὅτι πολλοὺς τῶν ταῦτα νοσοῦντων ἐώρων μεθ' ἡδονῆς ἡμῶν ἀκρωμένους καὶ οὐ βουλόμενος ἀποσοβῆσαι τὴν θήραν, τῶς ἐπεῖχον τὴν γλῶτταν τούτων τῶν παλαισμάτων, ὥστε μετὰ τὸ κατασχεῖν αὐτοὺς ἀκριβῶς, τότε ἐπαποδύσεσθαι»⁶². Ἡ λῖαν εὐγλωττος περικοπὴ αὕτη ἀποκαλύπτει, ὅτι ὁ Χρυσόστομος, ἐφαρμόζων προφανῶς τὴν ἀρχὴν τῆς «οἰκονομίας» καὶ «συγκαταβάσεως», ἠνείχετο τὴν ἐν τῷ ὀρθόδοξῳ ναῷ παρουσίαν καὶ συμπροσευχὴν τῶν αἵρετικῶν

καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς τελέσεως τῆς Θείας Λειτουργίας, καθ' ἣν, ὡς γνωστόν, οὗτος ἐκήρυττε συνήθως, καὶ ἐπὶ πλέον σκοπίμως ἀνέβαλλε τὴν ἑναρξιν τῶν ἀναμενομένων ἀντιαιρετικῶν τοῦ κηρυγμάτων, διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ προσέλευσις τῶν εἰς τὸν ὀρθόδοξον ναὸν καὶ διὰ νὰ κατακτηθοῦν αἱ καρδίαι τῶν διὰ τῆς ὀρθοδόξου μυσταγωγικῆς ἀτμοσφαίρας καὶ διὰ τοῦ χρυσοστομικοῦ κηρύγματος, ἵνα μετὰ ταῦτα θεμελιωθῇ ὁ διάλογος τῆς ἀληθείας ἐπὶ τῆς προηγηθείσης ἐπικοινωνίας τῆς ἀγάπης⁶³.

Κατὰ τὴν διενέργειαν τοῦ μετὰ τῶν αἵρετικῶν διαλόγου πρότυπον θὰ ἦτο αὐτὸς ὁ Κύριος, ὅστις, διαλεγόμενος μετὰ τῶν Φαρισαίων, ὁτὲ μὲν «τῇ ἐπερωτήσῃ τὸ ψεῦδος ἤλεγχε»⁶⁴, ὁτὲ δὲ «συλλογισμοῖς τὴν κακίαν ἀνέτρεπεν»⁶⁵, ἐνίοτε δὲ ἐσιώπα, ὅταν ἐτίθεντο εἰς αὐτὸν ἄτοποι ἐρωτήσεις⁶⁶. «Ὅταν κακῶς ἐρωτήσῃ αἵρετικὸς, ἀντερωτήσῃ δικαίᾳ λύσον αὐτῷ τὴν ἄτοπον πεῦσιν»⁶⁷. Ἀκόμη πρέπει καὶ νὰ «δακρύωμεν»⁶⁸ ἢ καὶ οἶονεῖ νὰ «ὀλοφυρῶμεθα»⁶⁹, διὰ νὰ ἀφυπνίσωμεν τοὺς αἵρετικούς.

Ὁ ἐν ἀγάπῃ μετὰ τῶν αἵρετικῶν διάλογος οὐδόλως σημαίνει, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ὅτι θὰ γίνῃ ἀπεμπόλησις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἢ συγκριτικὸς τις συμφυρμὸς ὀρθοδόξων καὶ ἀντορθοδόξων στοιχείων ἢ ἐξωτερικὴ μηχανικὴ συγκόλλησις τῶν πρώην διεστώτων. Τὸ μοναδικὸν κριτήριον τῆς δικαίωσως τοῦ διαλόγου τούτου εἶναι ἡ μεθ' ὑπομονῆς θεραπεία τῶν ἀσθενῶν εἰς τὴν πίστιν αἵρετικῶν, τὸ «ἐπαναγαγεῖν (αὐτοὺς) ἐπὶ τὸ τῆς γνώσεως φῶς»⁷⁰. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ διαλόγου δέον νὰ μένωμεν σταθεροὶ εἰς τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν ὀρθόδοξον πίστιν, «ἵνα, ὡς διακηρύσσει ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν ἡ' ὁμιλίαν τοῦ εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους, μὴ ἀναγκαζώμεθα μυρίαις ἐπιέναι αἱρέσεσι καὶ πράγματα ἔχειν, ἀλλ' ὅπερ ἂν ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν τις ἐπιχειρήσειεν ἐκείνης, τοῦτο νόθον εἶναι νομίσω-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 622 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 31 τεύχους. τοῦ παρελθόντος ἔτους.

59. Ὁμιλία στ' εἰς τὴν πρὸς Τίτον, Migne 'Ε.Π. 62, 696.

60. Ἐνθ' ἀνωτ., 697.

61. Ὁμιλία μστ' εἰς τὸν Ματθαῖον, Migne 'Ε.Π. 57-58, 476.

62. Λόγος α' κατὰ τῶν Ἀνομοίων, Migne 'Ε.Π. 48, 707.

63. Ὁ Χρυσόστομος οὐδόλως φρονεῖ, ὅτι ὁ διάλογος τῆς ἀληθείας πρέπει νὰ ὑποκατασταθῇ ὑπὸ τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης.

64. Ὁμιλία εἰς τὸ ρητὸν «Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς;», Migne 'Ε.Π. 56, 414-415.

65. Ἐνθ' ἀνωτ.

66. Αὐτόθι.

67. Ἐνθ' ἀνωτ.

68. Λόγος β' κατὰ τῶν Ἀνομοίων, Migne 'Ε.Π. 48, 718.

69. Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας, Migne 'Ε.Π. 61, 666.

70. Λόγος β' κατὰ τῶν Ἀνομοίων, Migne 'Ε.Π. 48, 718.

μεν. Καθάπερ γὰρ οἱ τοὺς κανόνας διδόντες οὐκ ἀναγκάζουσι μυρία μέτρα περιεργάζεσθαι, ἀλλὰ τὸ δοθὲν ἐκεῖνο κατέχειν κελεύουσιν· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν δογμάτων⁷¹.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, οἱ φορεῖς τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου, ὡς θὰ τὸν ὀνομάζομεν σήμερον, δὲν πρέπει νὰ εἶναι οἱ ἀσθενεῖς τὴν πίστιν Χριστιανοί, οἵτινες θὰ ἐκινδύνουν νὰ ἀφομοιωθοῦν ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν. Ὁ μετὰ τῶν αἰρετικῶν ἐπιβεβλημένος διάλογος δέον, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, νὰ διεξάγῃται μόνον ὑπ' ἐκείνων, οἱ ὅποιοι δύναται νὰ παίξουν διὰ τοὺς πλανωμένους τὸν ρόλον τοῦ ἱατροῦ. Οὗτοι εἶναι, ὡς λέγει εἰς τὸν β' λόγον τοῦ κατὰ τῶν Ἀνομοίων, οἱ «ἰσχυρότεροι καὶ ἀνεπηρέαστοι καὶ δυνάμενοι ἐκ τῆς ἐκείνων ὁμιλίας μηδεμίαν παραδέξασθαι βλάβην, ὡς εἴ τις ἀσθενέστερος εἴη, φευγέτω τὰς τούτων συνουσίας, ἀποπηδάτω τοὺς συλλόγους, ὥστε μὴ τὴν τῆς φιλίας ὑπόθεσιν ἀφορμὴν ἀσεβείας γενέσθαι»⁷². Καὶ προσθέτει χαρακτηριστικῶς κατὰ τρόπον σαφῆ: «Ἄν μὲν οὖν βλάβωσιν αἱ φιλίαι, φεύγωμεν καὶ ἀποπηδάμεν· ἐὰν δὲ μηδὲν ἡμᾶς εἰς τὸν τῆς εὐσεβείας ἀδικῶσι λόγον, ἔλκωμεν καὶ ἐπισπώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς ἐκείνους. Εἰ δὲ μήτε αὐτὸν ὠφελεῖς καὶ τὴν παρ' ἐκείνου δέχη βλάβην, κέρδανον τὸ μέναι διὰ τῆς ἐκκοπῆς ἀσινῆς, καὶ φεύγε αὐτῶν τὰς φιλίας, ἂν βλάβωσι· φεύγε μόνον, μὴ μάχου, μηδὲ πολέμει»⁷³.

Ἀντιθέτως οἱ ἐστερεωμένοι ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ πρὸ πάντων οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ θεολογικῆς ἡγεσίας πρέπει, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ Χρυσόστομου, «θαρροῦντες» νὰ ἀποδύνωνται εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἰάσεως τῶν τραυμάτων τῶν αἰρετικῶν διὰ τῆς ἐν ἀγάπῃ ἐπικοινωνίας μετ' αὐτῶν⁷⁴. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, «δεῖ τῆς τοῦ Πνεύματος ἡμῖν φλογός, ἵνα μὴ μόνον ἀνασπᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ κατακαύσθαι τὴν πονηρὰν ταύτην ρίζαν»⁷⁵.

Μακαριώτατε,

Τὰ λεχθέντα ἀποδεικνύουν, ὅτι ἡ παροῦσα ὁμιλία θὰ ἡδύνατο νὰ ἔχῃ καὶ διάφορον τοῦ τεθέντος τίτλου. Οὗτος θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι «Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὡς εἰς τῶν ρηξικελεύθων πρωτεργατῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου». Λέγω «ὡς εἰς», διότι καὶ ἕτεροι μεγάλοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐνεφοροῦντο ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ιδεώδους, δηλαδὴ τοῦ ὀρθοδόξου ιδεώδους τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, ὅπερ εἶναι κλασσικόν, ἰσχύον διὰ πάσας τὰς ἐποχάς. Ἐὰν τὸ ιδεῶδες αὐτὸ ἰσχύῃ διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν ἐστερεωμένων εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν λαϊκῶν πιστῶν μετὰ τοῦτ' αὐτὸ ἀντιχρίστων αἰρετικῶν, ἀνατρεπόντων πᾶσαν Χριστολογία καὶ Ἐκκλησιο-

λογία, πολὺ περισσότερον ἰσχύει διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν ἐκπροσώπων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιαστικῆς καὶ θεολογικῆς ἡγεσίας μετ' ἑτεροδόξων, ἀπὸ τῶν ὁποίων μᾶς χωρίζουν — ἔστω οὐσιωδέσταται καὶ σοβαρώταται, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει — ἥσσανος σημασίας δογματικαὶ διαφοραὶ ἢ καὶ εἰς τινὰς περιπτώσεις ἴσως μόνον θεολογούμεναι ἐκφράσεις καὶ διατυπώσεις καὶ διὰ τοὺς ὁποίους ἑτεροδόξους ἰσχύουν τοῦλάχιστον κατὰ κανόνα οἱ λόγοι τοῦ Εὐαγγελιστοῦ τῆς ἀγάπης, διακηρύττοντος, ὅτι «πᾶν πνεῦμα, ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν» (Α' Ἰωάν. 8', 2).

Ἀκόμη καὶ ἐὰν φθάσωμεν εἰς τὴν ἀλαζονείαν νὰ διεκδικήσωμεν δι' ἡμᾶς αὐτοὺς τὴν διακριτικὴν δύναμιν τοῦ ἀλαθῆτος καὶ ἐτάζοντος καρδίας καὶ νεφροῦς καρδιογνώστου Θεοῦ καὶ ἐὰν οὕτως ἤμεθα ἀπολύτως βέβαιοι, ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις οἰκουμενικῆς ταπεινοφροσύνης καὶ οἰκουμενικῆς καλῆς θελήσεως πολλῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν τῆς Δύσεως στερῶνται οἰουδήποτε ἐσωτερικοῦ σκιρτήματος εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ εἶναι ἀπλῶς ἐκδηλώσεις ὑποῦλου σκοπιμότητος, καὶ τότε ἀκόμη, — ἐφ' ὅσον εἶναι βέβαιον, ὅτι εἰς τὴν Δύσιν ὑπάρχουν πλήθῃ ἑτεροδόξων θεολόγων, οἱ ὅποιοι μετ' ἀπολύτως ἐξηκριβωμένης εἰλικρινείας ἀσκοῦν αὐστηρὰν κριτικὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῶν ἡγεσίας καὶ δὲν δισταζοῦν μετὰ νοσταλγίας νὰ στρέφουν τὸ ὄμμα εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολὴν καὶ νὰ διακηρύττουν τὴν ἀρχήν, καθ' ἣν ἡ Δύσις πρέπει νὰ φοιτήσῃ εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Ἀνατολῆς (L' Occident à l' école de l' Orient) —, πῶς ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι θὰ ἀρνηθῶμεν τὸν ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου πνευματικῆς ἡγεσίας διεξαγόμενον μετ' αὐτῶν λελογισμένον καὶ ὅλως ἀκίνδυνον οἰκουμενικὸν διάλογον, ἐφ' ὅσον, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀντιχρίστους «Ἀνομοίους», οἵτινες τὰ πάντα «ἐμηχανῶντο, ὥστε καθελεῖν τὴν δόξαν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ»⁷⁶, ἔπρεπε, ὡς ἡδὴ ἐλέχθη, νὰ ἐκτείνωμεν μετὰ στοργῆς τὴν χεῖρα⁷⁷;

Τὸ κρυσταλλίνης διαυγείας χρυσοστομικὸν ἰδεῶδες τῆς μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ἐπικοινωνίας καλεῖ εἰς αὐτοκριτικὴν καὶ μετάνοιαν ἐνθεν μὲν τοὺς ἔχοντας δισταγμοὺς διὰ τὴν ἀνάληψιν συστημικῆς προσπεθείας πρὸς διοργάνωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς, ἐτέρωθεν δὲ τοὺς κατὰ χιμαϊρικὸν τρόπον παραθεωροῦντας τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν δέον νὰ προηγηθῇ ἡ ἐπίπονος προσπάθεια τῆς ἰάσεως τῶν τραυμάτων καὶ τῶν ποικίλων ἀσθενειῶν τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον νοσοῦντων μελῶν τῶν ἑτεροδόξων ἐκκλησιῶν καὶ τρίτον ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι περιπίπτουν εἰς σφάλματα περὶ τὴν ἀξιολόγησιν τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου, παραθεωροῦν

71. Ὁμιλία η' εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους, Migne 'Ε.Π. 63, 73.

72. Λόγος β' κατὰ τῶν Ἀνομοίων, Migne 'Ε.Π. 48, 718.

73. Λόγος α' κατὰ τῶν Ἀνομοίων, Migne 'Ε.Π. 48, 708.

74. Πρβλ. ἐνθ' ἄνωτ., 707.

75. Λόγος γ' κατὰ τῶν Ἀνομοίων, Migne 'Ε.Π. 48, 719.

76. Ὁμιλία γ' εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, Migne 'Ε.Π. 59, 39.

77. «Χεῖρα αὐτοῖς ὀρέξωμεν»: Ὁμιλία η' εἰς τὴν Γένεσιν, Migne 'Ε.Π. 53, 72.

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΟΣΜΟΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΝ

'Αρχικῶς οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐγνώριζαν τὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου εἰς ἔτη. Ἦδη ὅμως ἀπὸ τῆς 3ης χιλιετηρίδος αἱ πλεῖσται θρησκείαι τῆς 'Ανατολῆς συνέδεαν τὸ τελετουργικὸν τῶν πρὸς τὰς φάσεις τῆς σελήνης. Οὕτω δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὁ μὴν εἶναι ἡ πρώτη διαίρεσις τοῦ χρόνου ποὺ γνωρίζωμεν. Δὲν ὑπῆρχον ἔτη οὔτε ἐβδομάδες. Σιγὰ-σιγὰ ὅμως παρουσιάζεται ἑξαρσις τῆς σημασίας τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ τὰ ἰδικά μας μέτρα ἐβδόμης φάσεως τῆς σελήνης, εἰς ἐλάσσονα δὲ βαθμὸν καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πρώτης φάσεως. Εἰς τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν ὠδήγησαν κατὰ τοὺς εἰδικούς, δύο κυρίως παράγοντες: ὁ ἀστρονομικὸς ρυθμὸς τῆς ζωῆς τῶν νομάδων καὶ ὁ ἀγροτικὸς ρυθμὸς τῆς ζωῆς τῶν γεωργικῶν λαῶν. Εἶναι φανερά ἡ ἐξάρτησις τοῦ νομάδος ἀπὸ τὰς φάσεις τῆς σελήνης, ὅπως εἶναι φανερά ἡ διὰ τὸν γεωργὸν σημασία τῆς πρώτης συγκομιδῆς τῆς κριθῆς κατὰ τὴν ἀνοιξιν, πολὺ κοντὰ εἰς τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, καὶ τῆς μεγάλης συγκομιδῆς τῶν καρπῶν κατὰ τὸ φθινόπωρον, πολὺ κοντὰ εἰς τὴν φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν. Ἐκ τῆς συναντήσεως τῶν δύο τούτων παραγόντων, ἐκ τοῦ συγκρητισμοῦ τούτου, ὅπως λέγομεν, ἐδημιουργήθη τὸ τελετουργικὸν ἢ ἡ Λειτουργία τῆς 1ης

τοῦ ἔτους τῶν λαῶν τῆς Ἑγγύς 'Ανατολῆς, ἡ θρησκεία καὶ αἱ σκέψεις τῶν ὁποίων δὲν ἐπέδρασαν μόνον ἐπὶ τοῦ 'Ισραὴλ καὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων.

Ποῖα ἦσαν τὰ θέματα αὐτῆς τῆς παναρχαίας Λειτουργίας τῆς 1ης τοῦ ἔτους μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Ἑγγύς 'Ανατολῆς; Τὸ πρῶτον θέμα τοῦ τελετουργικοῦ τῆς 1ης τοῦ ἔτους ἦτο ἡ Δημιουργία καὶ ἀναδημιουργία. Ἐκάστη 1η τοῦ ἔτους συνίστα τρόπον τινὰ ἐπανάληψιν τῆς Δημιουργίας τοῦ κόσμου ἐκ τοῦ χάους, καὶ τῆς κοινωνικῆς τάξεως ἐκ τῆς ἀναρχίας. Μυθολογικῶς τοῦτο ἐξεφράζετο εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν νίκην τῆς κρατούσης θεότητος ἐπὶ τῶν ἀντιπάλων της καταστροφικῶν δυνάμεων. Πολλὰκις ἡ πάλῃ αὐτὴ παρουσιάζετο ἐντὸς τοῦ τελετουργικοῦ ἐν τῷ ἀγῶνι μεταξὺ δύο ὁμάδων, αἱ ὁποῖαι ὑποδύνοντο μετεμφιεσμένοι τὸν ρόλον τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Ὁ ἀρχαῖος ἄνθρωπος ἀνεζήτει διὰ τοῦ τελετουργικοῦ τούτου τὴν βεβαιότητα ὅτι καὶ κατὰ τὸ νέον ἔτος ἡ αὐτὴ κοσμικὴ τάξις θὰ διατηρηθῇ, καὶ ἡ αὐτὴ ἀμοιβαιότης θὰ διέπῃ τὰς σχέσεις ἀνθρώπου καὶ φύσεως. Δὲν εἶναι ἀπίθανον ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, τῆς ἐορτῆς δηλ. τῆς 1ης τοῦ ἔτους, νὰ συνε-

τὴν κρυσταλλίνης διαυγείας πατερικὴν διδασκαλίαν, κρίνουν τὰ πάντα διὰ τῆς μεθόδου τῆς προκρουστείου κλίνης καὶ τῆς τοῦτ' αὐτὸ προτεσταντικῆς χρήσεως ὑποκειμενικῶν κριτηρίων, καταφεύγουν εἰς σκιαμαχίας, χρησιμοποιοῦν ἀσυνεπῶς τὰ λογικὰ σφάλματα τῆς λήψεως τοῦ ζητουμένου, τοῦ ψευδοῦς αἰτίου καὶ τῆς τῶν ὄρων τετραδος, συγχέουν τὴν ἔννοιαν τῆς χρήσεως πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς καταχρήσεως⁷⁸, ταυτίζουν τὸ ἐπουσιῶδες πρὸς τὸ οὐσιώδες ἢ τὸ μερικὸν πρὸς τὸ γενικὸν καὶ τὸ ἀκόμη χειρότερον δίδουν ἀφορμὴν καὶ θάρρος εἰς μερικούς, διὰ νὰ προσπαθοῦν — δι' ἀπαραδέκτου δημαγωγίας, περιοριζομένης εὐτυχῶς μόνον εἰς μίαν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν — νὰ διεγείρουν τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα ἐναντίον τῆς ἐκκλησιαστικῆς του ἡγεσίας, ἢ ὁποῖα κατὰ λελογισμένον καὶ συνετὸν τρόπον ἀγρυπνεῖ καὶ μεριμνᾷ διὰ τὴν περιφρούρησιν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος καὶ — ὑπὸ ὀρισμέναις βεβαίως προϋποθέσεις — μετέχει ὀρθῶς τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου ἢ ὑποδέχεται μετὰ φιλοξένου διαθέσεως καὶ ἀγάπης ἀφικνουμένας εἰς Ἑλλάδα προσωπικότητας τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ἀπολύτως σύμφωνον πρὸς τὸ χρυσοστομικὸν ἰδεῶδες.

78. Τοιαύτη σύγχυσις γίνεται λ.χ., ὅταν χρησιμοποιῆται ἐναντίον τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως αὐτῆς κατ' ἐαυτὴν τὸ γεγονός, ὅτι τινὲς ἐκ τῶν μετεχόντων αὐτῆς ἐχρησιμοποίησαν ἀστόχους τινὰς ἐκφράσεις.

Αὐτὸ τὸ ἰδεῶδες, ὅπερ τελεῖ ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὸ ὅλον ἰδεῶδες τῆς ὀρθοδόξου ποιμαντικῆς καὶ ἱεραποστολικῆς δράσεως, καλεῖσθε νὰ ἐνσαρκώσετε καὶ σεῖς ἐν τῷ μέλλοντι, ἀγαπητοὶ φοιτηταὶ τῆς Θεολογίας⁷⁹. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡμεῖς οἱ πρεσβύτεροι δυνάμεθα νὰ δραματισθῶμεν ἐπάνω σας διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον εἴτε κάλαμον γραμματέων δέσφρων καὶ γραφίδα ἀφυπνιστικῆν, εἴτε τὴν μέριμναν ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων, εἴτε τὸν διδασκαλικὸν τρίβωνα καὶ μανδῦαν, εἴτε τὴν ἀκαδημαϊκὴν τήβεννον, εἴτε πρὸ πάντων τὸ ἀπλοῦν ἐπιτραχήλιον, εἴτε τὴν ἀρχιερατικὴν μίτραν καὶ τὸ ἐγκόλπιον, εἴτε τὴν σεμνὴν περιβολὴν τῆς βυζαντινῆς διακονίσεως. Ὅτι καὶ ἐὰν προορίζῃ διὰ σᾶς ἡ Θεῖα Πρόνοια, ὡς ἐντάξετε τὴν δρᾶσίν σας εἰς τὸ ἀνακαινιστικὸν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ὡς ἔχετε ὡς ὑπόδειγμα τὸν σήμερον ἐορταζόμενον ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, ὅστις δὲν ὑπῆρξε μόνον ὑπέροχος ἐκκλησιαστικὸς ἡγέτης, ἀλλὰ καὶ ὠλοκληρωμένη χριστιανικὴ προσωπικότης, μιμητῆς τοῦ Παύλου καί, καθὼς καὶ ἐκεῖνος, μιμητῆς καὶ τοῦ Χριστοῦ.

(Τέλος) ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

79. Τὴν διάλεξιν παρηκολούθησαν, ἐκτὸς τῶν φοιτητῶν τοῦ Θεολογικοῦ Φοιτητικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, καὶ ἕτεροι φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς.

τέθη τὸ ἀρχαιότατον βαβυλωνιακὸν ἔπος Gilgamesh, ποὺ διηγεῖται τὴν νίκην τοῦ Marduk ἐπὶ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους.

Τὸ δεῦτερον θέμα τοῦ τελετουργικοῦ τῆς 1ης τοῦ "Ετους ἦτο τὸ τοῦ ἐξίλασμοῦ. Τὸ τέλος τοῦ ἔτους συνοδεύετο ὑπὸ νηστειῶν, πλύσεων, καὶ συλλογικῶν καθαρμῶν εἰς τὰ ἱερά, τὸ σβήσιμο καὶ τὸ ἀνάμμα τῆς φωτιᾶς, ἐξορκισμοὺς δαιμόνων διὰ δακρύων, κραυγῶν, κτυπημάτων ἢ καὶ δι' ἀποδιοπομπῆς ζώου ἢ ἀνθρώπου μακρὰν τῆς κοινότητος. Ὑπὸ τινων ἐπιστεύετο ὅτι περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους οἱ νεκροὶ ἐπιστρέφουν καὶ ἐπισκέπτονται τοὺς ζῶντας. Ὁ καθαρισμὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ ὁ συλλογικὸς καθαρμὸς τοῦ λαοῦ κατέχουν τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ τοῦ τελετουργικοῦ. Δι' ὧν αὐτῶν τῶν μέσων οἱ ἄνθρωποι ἠγωνίζοντο νὰ ἀπαλλαγῶν τῶν κακῶν δυνάμεων τοῦ ἔτους ποὺ ἀπῆρχετο, καὶ νὰ εἰσέλθουν καθαροὶ καὶ ἄγνοι εἰς τὸν νέον χρόνον.

Τὸ τρίτον θέμα τῆς ἐορτῆς εἶναι τὸ τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Θεοῦ Βασιλέως, ἡ διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως λιτάνευσις τοῦ Θεοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου του, διὰ νὰ τονισθῇ ἡ κατὰ τὸ νέον ἔτος, ὡς ἐν τῇ Δημιουργίᾳ, κυριαρχία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν ἀρνητικῶν δυνάμεων. Ἐξ ἄλλου αἱ κακαὶ ἢ κακαὶ ἐσοδαὶ προηγουμένων ἐτῶν φυσικῶ τῶ τρόπῳ ὠδήγουν εἰς τὴν διὰ χρησμῶν προσπάθειαν ἐξακριβώσεως τῶν προθέσεων τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ νέον ἔτος.

Ἡ ἐορτὴ τῆς 1ης τοῦ "Ετους διήρκει ἐπὶ ὀκταήμερον, εἶναι δὲ φανερόν ὅτι ἐτόνιζε τὴν ἀμοιβαιότητα ποὺ ὑπάρχει εἰς τὰς φυσικὰς θρησκείας μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ «τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου τούτου», ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ Ἀπ. Παῦλος. Ἐν συναρτήσει πρὸς τὸν ἀστρονομικὸν ρυθμὸν ἐνεφανίσθη καὶ ὁ ἀστρολογικὸς, ὁ ὁποῖος διέκρινε καλὰς καὶ κακὰς ἡμέρας καὶ ὠδήγησεν οὕτως εἰς τὴν διάκρισιν ἐπτάδων καὶ τῶν πολλαπλασίων τοῦ ἐπτά. Ὁ κατὰ ἐπτάδας ἀστρολογικὸς ρυθμὸς εἶναι ὑποπροτὸν τοῦ φυσικοῦ ρυθμοῦ εἰς μῆνας καὶ ἔτη.

Τὸ ἐρώτημα ποὺ γεννᾶται τώρα εἶναι: ποία ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς τῆς παναρχαίας πρωτοχρονιάτικης λειτουργίας ἐπὶ τῆς θρησκείας τῆς Π. Διαθήκης, δι' αὐτῆς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἀπὸ τὰ κείμενα τῆς Π. Διαθήκης εἶναι σαφές ὅτι ὁ Ἰσραὴλ ἐώρταζε τὴν Νέαν Σελήνην τῆς 1ης τοῦ ἔτους μετ' ἐπίσημον γεῦμα τοῦ βασιλέως, πιθανώτατα εἰς τὸν Ναὸν, ἀφοῦ τὸ γεῦμα τοῦτο ἦτο γεῦμα κοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὅχι βεβαίως πλέον τοῦ Θεοῦ τῆς εἰδωλολατρικῆς ἱερογαμίας, ἀλλὰ μετὰ τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ Γιαχβὲ (βλ. π.χ. Α' Βασ. 20,4-7· 24-29). Τὸν τρόπον ποὺ ἐώρταζε ὁ λαὸς τὴν ἐορτὴν αὐτὴν διακρίνομεν κυρίως εἰς τὰ προφητικὰ βιβλία, ὅπου καταπολεμοῦνται τὰ ἐκ τῆς εἰδωλολατρείας κατάλοιπα τῆς ἐορτῆς παρὰ τῷ λαῷ (βλ. Ἠσ. 1,12-20· Ἀμώς 8,5· Ὡσηὲ 2,10-13).

Τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι ὅτι καὶ ἡ ἱσραηλιτικὴ πρωτοχρονιά διατηρεῖ πολλὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα τοῦ παναρχαίου τελετουργικοῦ τῆς πρωτοχρονιάς Ὁ ἠθικὸς μονοθεϊσμὸς τῆς Π. Διαθήκης ὠδήγει τὸν ἱσραηλίτην εἰς μίαν ἐμβάθυνσιν καὶ εἰς μίαν πνευματικὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐξωτερικῶν δεδομένων τῆς παραδόσεως. Εἰς

τοὺς Ἀριθμοὺς (29,1-6) π.χ. δίδεται ἡ ἐξῆς ἐντολὴ ἐν σχέσει μετ' αὐτὴν 1ην τοῦ "Ετους. «Καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Ἑβδόμου μηνὸς νὰ κάμητε θρησκευτικὴν συγκέντρωσιν, νὰ μὴ ἐκτελῆτε δὲ οὐδεμίαν βαρεῖαν ἐργασίαν, ἀλλὰ νὰ φυλάττητε αὐτὴν ὡς ἡμέραν ἑορτασμοῦ. Νὰ προσφέρητε ὡς ὀλοκαύτωμα, δι' εὐώδη ὁσμὴν πρὸς τὸν Κύριον, ἓνα νέον μόσχον, ἓνα κριὸν καὶ ἑπτὰ ἀρτιμελεῖς ἀρσενικοὺς ἄμνους ἑνὸς ἔτους, μετὰ τῶν προσφορῶν τῶν ἐκ δημητριακῶν, ἐκ σεμιδάλεως ἀναμειγμένης μετ' ἔλαιον, τριῶν δεκάτων τοῦ ἐφά δι' ἕκαστον μόσχον, δύο δεκάτων διὰ τὸν κριόν, ἑνὸς δεκάτου δι' ἕκαστον ἐκ τῶν ἐπτά ἄμνων, ἐπίσης δὲ καὶ ἓνα τράγον ὡς προσφορὰν δι' ἁμαρτίαν, διὰ νὰ τελεσθῇ διὰ σᾶς ἐξίλασμός, ἐκτὸς τῆς προσφορᾶς ὀλοκαυτώματος τῆς νέας σελήνης μετ' αὐτὴν προσφορὰν τοῦ ἐκ δημητριακῶν καὶ τῆς τακτικῆς προσφορᾶς ὀλοκαυτώματος καὶ τὰς σπονδάς, ὡς ὠρίσθη δι' αὐτάς, δι' εὐώδη ὁσμὴν, ὡς θυσίαν πρὸς τὸν Κύριον» (Παραβλ. Λευϊτ. 23,23-25). Εἰς τὸ κείμενον τοῦτο τονίζονται ὅλως ἰδιαιτέρως τὰ στοιχεῖα τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Θεοῦ ὡς Δημιουργοῦ-Κυρίου τῆς ζωῆς καὶ τῶν ὑπαρχόντων τοῦ λαοῦ του, καθὼς καὶ τὸ στοιχεῖον τοῦ ἐξίλασμοῦ καὶ ἐξαγνισμοῦ ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὸ Νέον Ἔτος. Εἰς τοὺς Ψαλμοὺς ὁμοῦς, διασφύζονται καὶ πολλὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς παναρχαίας πρωτοχρονιάτικης λειτουργίας, — στοιχεῖα ἀναφερόμενα κυρίως εἰς τὸ τελετουργικὸν τῆς Ἐνθρονίσεως τοῦ Γιαχβὲ κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς 1ης τοῦ "Ετους. Ἐχει γράψει σχετικὴν μελέτην ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Β. Βέλλας (Ἡ Kapporeth καὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Kippurim). Κατ' αὐτὴν, ἐγένετο λιτάνευσις τῆς Kapporeth ἡ τοῦ θρόνου τοῦ Γιαχβὲ, καὶ ἡ ἐκ νέου εἰσόδός του εἰς τὸν Ναόν. "Οταν ὁ ἱσραηλίτης ἤκουε τὰς σάλπιγγας νὰ ἀναγγέλουν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐορτῆς ἀπήντα δι' ἀλαλαγμῶν. Αὐτὸς ἦτο ἓνας πανάρχαιος τρόπος δηλώσεως τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐορτῆς καὶ τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον. Ἐχομεν πολλοὺς Ψαλμοὺς σχετιζομένους μετ' αὐτὸν τελετουργικὸν τῆς πρωτοχρονιάς. Ἴδου μερικὰ παραδείγματα: «Πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χειῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως. Διότι Κύριος, ὁ Ὑψιστος, εἶναι φοβερός, βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν... Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος. Ψάλατε τῷ Θεῷ ὑμῶν, ψάλατε, διότι εἶναι βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ὁ Θεός... Ἐβασίλευσεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὰ ἔθνη, ὁ Θεὸς κάθηται ἐπὶ θρόνου ἁγίου αὐτοῦ...» (46,1-7).

«Ἀγαλλιᾶσθε τῷ Θεῷ, τῷ βοηθῷ ἡμῶν, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ Ἰακώβ· λάβετε ψαλμὸν καὶ δότε τύμπανον, ψαλτήριον, τερπνὸν μετὰ κιθάρας· σαλπίσσατε ἐν νεομηνίᾳ σάλπιγγι, ἐν εὐσήμεν ἡμέρᾳ ἐορτῆς ὑμῶν» (80,1-4). Ἀλλὰ τὸ χαρακτηριστικώτερον παράδειγμα Ψαλμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐψάλλετο κατὰ τὴν λιτανείαν τῆς Ἐνθρονίσεως τοῦ Γιαχβὲ, τὴν 1ην τοῦ "Ετους, καὶ ὁ ὁποῖος δίδει κάτι περισσότερον ἀπὸ τὴν θεολογικὴν φυσιογνωμίαν τῆς ἐορτῆς — ἐξαίρει τὸν Θεὸν ὡς δημιουργὸν τοῦ κόσμου, καθὼς καὶ τὴν ἀνάγκην καθάρτητος τῆς καρδίας διὰ νὰ παρουσιασθῇ κανεὶς εἰς τὸν Ναὸν καὶ διατυπώσῃ τὰ αἰτήματά του διὰ τὸν νέον χρόνον — εἶναι ὁ Ψαλμὸς 23, τὸν ὁποῖον παρα-

θέτομεν όλόκληρον ἐν μεταφράσει ('Αθ. Χαστούπη): «Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ. Διότι αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ἐπὶ τῶν θαλασσῶν, καὶ τὴν ἐστερέωσεν ἐπὶ τῶν (θαλασσίων) ρευμάτων. Ποῖος δύναται νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ ὕρου τοῦ Κυρίου; Καὶ ποῖος δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν ἅγιον τόπον του; Ὁ ἔχων ἀθάνατος χεῖρας καὶ καθαρὰν καρδίαν, ὁ μὴ κατεχόμενος ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ψεύδους, ὁ μὴ ὀρκιζόμενος μὲ δολίαν προαίρεσιν. Αὐτὸς θὰ λάβῃ εὐλογίαν ἀπὸ τὸν Κύριον καὶ δικαίωσιν ἀπὸ τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας του. Αὕτη εἶναι ἡ γενεὰ τῶν ἀναζητούντων αὐτόν, τῶν ζητούντων τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ 'Ιακώβ. Ὑψώσατε, πύλαι, τὰς κεφαλὰς σας! καὶ ὑψώθητε θύραι αἰώνιοι, διὰ νὰ εἰσέλθῃ ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης! Ποῖος λοιπὸν εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; Ὁ Κύριος, ὁ κραταῖος καὶ δυνατός, ὁ Κύριος, ὁ δυνατὸς εἰς τὸν πόλεμον. Ὑψώσατε, πύλαι, τὰς κεφαλὰς σας! Ὑψώθητε, θύραι αἰώνιοι, διὰ νὰ εἰσέλθῃ ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; Ποῖος λοιπὸν εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; Ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων, αὐτὸς εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης!»

Τὰ θέματα τῆς δημιουργίας, τῆς κρίσεως καὶ τῆς σωτηρίας συνδέονται μὲ τὸ τελετουργικὸν τῆς 1ης τοῦ Ἑτους ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ. Ἡ λιτάνευσις τοῦ θρόνου τοῦ ἀοράτου Γιαχβὲ ἀπετέλει τὴν ἐπιβεβαίωσιν τῆς κατὰ τὸ ἀρχόμενον ἔτος κυριαρχίας του ἐπὶ τοῦ λαοῦ του καὶ ἐπὶ τῆς οἰκουμένης, τοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ καὶ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἐκ τῶν δεινῶν περιστάσεων. Ἀλλ' ἡ πορεία τῆς σχέσεως τοῦ πιστοῦ Ἰσραηλίτου εἶναι ἐκ τῆς φύσεως εἰς τὴν ἱστορίαν, καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας εἰς τὴν ἐσχατολογίαν. Ἡ καταστροφή ἀπὸ τοὺς Ἀσσυρίους τὸ 722 π.Χ. καὶ ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους τὸ 586 π.Χ., καὶ ὅλαι αἱ ἐν συνεχείᾳ ταλαιπωρίαι τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, ὠδήγησαν τὴν προφητικὴν ἡγεσίαν ἀπὸ τὰ θεολογικὰ θέματα τῆς λειτουργίας τῆς 1ης τοῦ Ἑτους εἰς τὴν διακλήρυνσιν τῆς προσδοκίας ἐνὸς «νέου ἐνιαυτοῦ», ἐνὸς ἀληθῶς Νέου Ἑτους, μὲ νέους ἀνθρώπους, ἐπὶ μιᾷ νέας γῆς καὶ ὑπὸ νέον οὐρανόν. Εἰς τὸ τελευταῖον μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ Ἡσαΐου ἡ ἀποφύξις αὐτῆς εὐρίσκει θαυμασίαν ἑκφράσιν: «Διότι, ἰδοὺ, θὰ δημιουργήσω καινὸν οὐρανὸν καὶ καινὴν γῆν, καὶ τὰ προηγούμενα δὲν θὰ μνημονεύονται οὔτε θὰ ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν· οἱ δὲ ἄνθρωποι θὰ χαίρουν καὶ θὰ ἀγαλλωνται διὰ παντός μετὰ πᾶν ὅ,τι δημιουργῶ... Διότι ὡς ὁ καινὸς οὐρανὸς καὶ ἡ καινὴ γῆ, τὰ ὅποια θὰ δημιουργήσω, θὰ παραμείνουν ἐνώπιόν μου, λέγει Κύριος, οὕτω τὸ γένος σας καὶ τὸ ὄνομά σας θὰ παραμείνῃ. Καὶ ἀπὸ νέας σελήνης εἰς νέαν σελήνην καὶ ἀπὸ Σαββάτου εἰς Σάββατον, πᾶσα σὰρξ θὰ ἔρχεται νὰ λατρεύῃ ἐνώπιόν μου, λέγει Κύριος» (65,17-18· 66,22-23). Καὶ ἀλλοῦ ἐξηγγέλλει ὁ βασιλεὺς τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ τὰ ἐξῆς: «Τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου εἶναι ἐπ' ἐμέ, διότι ὁ Κύριος με ἐχρίσεν· αὐτὸς με ἀπέστειλε νὰ φέρω εὐαγγελισμόν εἰς τοὺς ταπεινοὺς, νὰ ἐπιδέσω τοὺς συντρετριμμένους κατὰ τὴν καρδίαν, νὰ κηρύξω ἐλευθερίαν εἰς τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἀπαλλαγὴν εἰς τοὺς φυλακισμένους· νὰ διακηρύξω τὸ ἔτος τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου...» (61,1 ἐξ.).

Αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἡ ἐρμηνεία τῆς παναρχίας λειτουργίας τῆς 1ης τοῦ Ἑτους ὑπὸ τῆς πνευματικῆς θρησκείας τῆς Π. Διαθήκης εἶναι φυσικὸν ὅτι ὠδήγησε τοὺς ἱεροὺς συγγραφεῖς τῆς Κ. Διαθήκης νὰ χρησιμοποιήσουν στοιχεῖα τοῦ τελετουργικοῦ τούτου μόνον μὲ συμβολικὸν ἐσχατολογικὸν νόημα. Ἡ Ἐκκλησία ἐπίστευσεν ἀπ' ἀρχῆς ὅτι μετέχει αὐτοῦ τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου. Ἡ τοιαύτη ἐσχατολογικὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀντίληψις περὶ τοῦ Χριστοῦ ὡς βασιλέως τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς τοῦ χώρου τῆς κυριαρχίας τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀπόρριψιν πολλῶν ἐορταστικῶν ἱστορικῶν παραδόσεων. Ὁ Ἀπόστ. Παῦλος εἶναι πολὺ σαφὴς ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Γράφει εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολὴν του: «... Ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νηπιὸς ἐστίν, οὐδὲν διαφέρει δούλου κύριος πάντων ὢν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστίν καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρὸς. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἤμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἤμεν δεδολωμένοι· ὅτε δὲ ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέπέστεilen ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν... Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει οὐσι θεοῖς· νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεῦσαι θέλετε; ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς. Φοβοῦμαι ὑμᾶς μήπως εἰκῇ κεκοπίκαται εἰς ὑμᾶς» (4,1-11). Κατὰ τὸν Παῦλον δηλ., ἐφ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος τελεῖ ἐν ἐξαρτήσῃ ἀπὸ τὰ «στοιχεῖα τοῦ κόσμου», ἐκ τῆς φυσικῆς τάξεως τῆς Δημιουργίας, ὠθεῖται ὥστε νὰ παρατηρῇ καὶ νὰ προσέχῃ ἰδιαζόντως ἐνιαυτούς καὶ μῆνας καὶ καιροὺς. Ἐφ' ὅσον ὁμοῦς ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἐν ἀπλοῦν φυσικὸν προϊόν, ἀλλ' ὡς υἱὸς Θεοῦ ἀνήκει εἰς τὴν περιοχὴν μιᾶς νέας δημιουργίας, δὲν ὑπόκειται εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς παλαιᾶς δημιουργίας. Ὡς μὴ λησμονώμεν ὅτι τὸ περιβάλλον τοῦ Ἀποστόλου ἦτο ἀκόμῃ ἐντελῶς εἰδωλολατρικόν. Ἦτο, λοιπόν, φυσικὸν νὰ πιστεύῃ ὅτι ἡ τήρησις ἐορτῶν, ὡς ἡ τῆς 1ης τοῦ Ἑτους ἢ τῶν νεομηνιῶν, ἐσημαίναν ἄρνησιν τῆς ἀλλαγῆς τῆς γενομένης ἐντὸς ἡμῶν διὰ τοῦ Χριστοῦ.

Ὁμοίως ἀπόψεις διατυπώνει καὶ ἐν τῇ πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῇ. Ἐν αὐτῇ τονίζει ὁ Ἀπόστολος ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Κύριος ὅχι μόνον τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγγέλων ἐν οὐρανοῖς, ὅπως εἶναι κύριος καὶ τῶν «στοιχείων», τῶν ἀστέρων. Ἀφοῦ, λοιπόν, τὰ πάντα εἶναι ὑπὸ τὸν ἑλεγχον τῆς ἀγαθοποιῶν καὶ σωτηρίου δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἐξευμενίσῃ οἰασδῆποτε φυσικὰς δυνάμεις, καὶ νὰ τηρήσῃ οἰασδῆποτε ἐορτάς ἐν σχέσει πρὸς αὐτάς. Γράφει: «Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει καὶ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἐορτῆς ἢ νεομηνίας ἢ σαββάτων, ἃ ἐστὶν σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύετω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ ἐώρακεν ἐμβατεύων, εἰκῇ φυσιοῦμενος ὑπὸ τοῦ νοῦς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ

πάν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέομεν ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβασζόμενον αὖξει τὴν αὖξιν τοῦ Θεοῦ. Εἰ οὖν ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε;» (2, 16-20). Ὁ Ἀπόστολος στρέφεται ἐμμέσως κατὰ τῶν ἐορτῶν τῆς ἀρχαιότητος, ποὺ ἐτόνιζαν τὴν ἀμοιβαιότητα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν φύσιν, διότι σὺτὴ ἡ ἀμοιβαιότης σημαίνει διὰ τὸν Παῦλον τὴν δουλείαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου. Πρὸς αὐτὴν τὴν δουλείαν ἀντιδιαστέλλει ὁ Ἀπόστολος τὴν ἐλευθερίαν τοῦ χριστιανοῦ. Αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία ἔλαβεν ἐντελῶς ἀρνητικὴν στάσιν ἐναντι τῶν ἐορτῶν τῆς εἰδωλολατρικῆς ἀρχαιότητος.

Εἰδικώτερον, ἐκ τῆς ἐορτῆς τῆς 1ης τοῦ Ἑτους ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ, ἡ Ἐκκλησία διετήρησε τὸν ἐσχατολογικὸν συμβολισμόν τῆς ἐορτῆς. Πιστεύεται ὑπὸ πολλῶν π.χ. ὅτι ἀπηχῆσεις τῆς λιτανείας τοῦ θρόνου τοῦ Γιαχβὲ κατὰ τὴν 1ην τοῦ ἔτους ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ εὐρίσκομεν ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν Εὐαγγελίων περὶ τῆς Εἰσόδου τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Τὸν ἀλαλαγμὸν καὶ τὰς σάλπιγγας εὐρίσκομεν εἰς τὰς ἐσχατολογικὰς περιγραφὰς τοῦ τέλους αὐτοῦ τοῦ σχήματος τοῦ κόσμου, διὰ τὰ ἀκολουθήσῃ μία νέα δημιουργία καὶ ἕνας νέος κόσμος, ὁ κόσμος τῆς Ἀναστάσεως (βλ. Ματθ. 24, 29-31 καὶ παραλλ. Α' Θεσσ. 4, 16-5, 2). Ἄς ἐνθυμηθῶμεν ἐδῶ καὶ τὰς ἐπτὰ σάλπιγγας τῆς Ἀποκαλύψεως. Ἰδοὺ τί γράφει ὁ προφῆτης περὶ τῆς ἐβδόμης: «Καὶ ὁ ἑβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλα ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντες: ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων... καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη» (11, 15-19). Ἡ σκηνὴ ἐνθυμίζει ἐκ τοῦ τελετουργικοῦ τῆς 1ης τοῦ Ἑτους τὴν ἐπιστροφὴν τῆς Kapporeth, τοῦ θρόνου τοῦ Γιαχβὲ, εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἀγίων. Πέραν τοῦ ἐσχατολογικοῦ τούτου συμβολισμοῦ ἡ παναρχαία πρωτοχρονιάτικη λειτουργία τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, δὲν ἀφῆκεν ἄλλα ἔχνη ἐπιδράσεώς της ἐπὶ τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται φανερόν, διατὶ ἡ Ἐκκλησία συνέστησε εἰς τοὺς πιστοὺς της κατὰ τὰς ρωμαϊκὰς Καλὲνδας τῆς 1ης Ἰανουαρίου νὰ νηστεύουν καὶ νὰ μετανοοῦν διὰ τὰς ἁμαρτίας των, οἱ δὲ χριστιανοὶ ἱεροκλήρυκες δὲν παρέλιπον εὐκαιρίαν νὰ ἐξαπολύσουν μύδρους κατὰ τῆς φαιδρότητος καὶ ἀνηθικότητος, μεθ' ὧν συνεδέετο ἡ ἐορτὴ αὐτή. Ἄς ἴδωμεν ὅμως ἐγγύτερον πῶς τὸ θέμα: Τὸ ρωμαϊκὸν ἡμερολόγιον ἤρχετο ἀπὸ τοῦ Μαρτίου. Ἐξ οὗ καὶ αἱ ὀνομασίαι Σεπτέμβριος καὶ Ὀκτώβριος διὰ τὸν ἐννατον καὶ τὸν δέκατον μῆνα. Ὑποστηρίζεται μάλιστα ὅτι τὸ ἀρχαῖον ρωμαϊκὸν ἔτος εἶχε μόνον δέκα μῆνας, καὶ ὅτι δύο μῆνες, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐσχετίζοντο μὲ γεωργικὰς ἐργασίας, ἔμεναν ἐκτὸς τοῦ ὑπολογισμοῦ. Ἡ θεολογία τῶν γεωργικῶν λαῶν τῆς ἀρχαιότητος ἦτο

μία θεολογία τῆς ἐργασίας. Αἱ διάφοροι γεωργικαὶ ἐργασίαι τοῦ ἔτους ἀπετέλουν τοὺς σταθμούς, καθ' οὓς ὁ ἄνθρωπος τελετουργικῶς ἐβίου τὴν σχέσιν του πρὸς τὰς φυσικὰς καὶ τὰς θείας δυνάμεις. Τὴν 1ην Μαρτίου ἐωρτάζοντο ὑπὸ τῶν Ρωμαίων τὰ Matronalia. Ἦσαν ἡ ἐορτὴ καθ' ἣν οἱ σύζυγοι ἐδίδαν δῶρα εἰς τὰς συζύγους. Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, τὸ 46 π.Χ., ὥρισεν αἱ καλῆνδαι τοῦ Ἰανουαρίου νὰ ἀποτελοῦν τὴν 1ην τοῦ Ἑτους. Ὁ Nilson θεωρεῖ ὡς παράγοντα σπουδαίως συντελέσαντα εἰς τὴν σημασίαν τῆς 1ης Ἰανουαρίου, ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς αὐτοκρατορίας, τὴν ἀστρολογίαν. Ἦδη ἀρκετὰ χρόνια πρὶν, οἱ νέοι ἄρχοντες δὲν ἀνελάμβανον τὰ ἀξιώματά των τὴν 1ην Μαρτίου ἀλλὰ τὴν 1ην Ἰανουαρίου. Ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ εἰσήγαγε τὸ ἡλιακὸν ἔτος τῶν 365 ἡμερῶν, χωρὶς βεβαίως τοῦτο νὰ σημαίνει ὅτι οἱ ἄλλοι λαοὶ ἐδέχθησαν μετὰ τῶν Ρωμαίων ὡς ἀρχὴν τοῦ ἔτους τὴν 1ην Ἰανουαρίου. Τοῦτο συνέβη πολὺ ἀργότερον. Τὸ omen faustum incipium — ὁ εὐτυχὴς ἀρχικὸς οἰωνός — ἐπαίξε τὸν ρόλον του εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς ἐορτῆς τῆς πρωτοχρονιάς καθ' ὅλην τὴν ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν. Ἡ τύχη τῆς πρώτης τοῦ Ἑτους ἐπιστεύετο ὅτι θὰ ἦτο ἡ τύχη ὀλοκλήρου τοῦ ἔτους. Ποικίλα ἔθιμα — τινὰ σωζόμενα ἀκόμη καὶ σήμερον — ἔχουν τὴν ρίζαν των ἐδῶ. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ρωμαϊκὴ Σύγκλητος εἶχε μίαν βραχεῖαν συνεδρίασιν. Εὐχαὶ καὶ δῶρα ἀντηλλάσσοντο. Οἱ αὐτοκράτορες ἤρχισαν δεχόμενοι δῶρα (strenae) καὶ ἀνταποδίδοντες αὐτά. Καθὼς δὲ ἡ 1η τοῦ Ἑτους ἔκλειε τὴν ἐορτὴν τῶν Κρονίων (Saturnalia), ὁ πανηγυρισμὸς τῆς πρωτοχρονιάς ἐξεδηλοῦτο διὰ θεατρικῶν παραστάσεων, ἀσμάτων, ἀστειῶν καὶ μεταμφιέσεων παντὸς εἶδους. Αἱ πάσεις φύσεως ἐκτροπαὶ καὶ ἀνηθικότητες κατὰ τὸν πανηγυρισμὸν αὐτὸν ἦσαν συνήθεις. Ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀντίδρασις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία συνέστησε τὰς ἐλεημοσύνας ἀντὶ τῶν δώρων, τὴν νηστείαν ἀντὶ τῆς ἀσωτείας, τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἀγίων Γραφῶν ἀντὶ τοῦ ἄδειν ψυχοφθόρα ἄσματα. Τέτοια κηρύγματα ἔχομεν τοῦ Χρυσόστομου, Ἀμβροσίου, Αὐγουστίνου κ. ἄλλων. Κατὰ τοὺς Πατέρας αὐτοὺς, ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰς Καλὲνδας τοῦ Ἰανουαρίου ἐσήμαινεν ἐκπτώσιν ἐκ τῆς πίστεως καὶ ἐπιστροφὴν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν.

Ὅπως φαίνεται ἐκ περιγραφῶν τοῦ ρήτορος Λιβανίου, ἡ ἐορτὴ τῆς πρωτοχρονιάς περὶ τὸ τέλος τῆς αὐτοκρατορίας ἦτο ἡ ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον καὶ ζωηρότερον τελούμενη ἐορτὴ. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους φαίνεται ὅτι ὁ λαὸς τῆς Κων/λεως ἐσυνέχιζε τὰς ρωμαϊκὰς συνηθείας ὡς πρὸς τὴν ἐορτὴν αὐτήν. Αἱ συστάσεις τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καθὼς καὶ ἡ σύστασις τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου τὸ 689 μ.Χ. περὶ καταργήσεως τῆς ἐορτῆς ταύτης, ἀπέβησαν μάταιαι. Ἀναγινώσκων τις τὸ περὶ Καλανδῶν κεφάλαιον εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κουκουλέ, Βυζαντινῶν Βίος καὶ Πολιτισμὸς, βλέπει ὅτι εἰς τὸ Βυζάντιον εἶχον διατηρηθῇ τὰ ὑπολείμματα αὐτὰ τῆς εἰδωλολατρείας. Εἰς τὴν Δύσιν, ἀκόμη καὶ κατὰ τὸν 13ον καὶ 14ον αἰ., ἔχομεν ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸν 1ην τοῦ Ἑτους τὴν πανήγυριν τοῦ τρελλοῦ μετὰ παρωδιῶν λειτουργικῶν κ.τ.δ.

Ἐξάλλου, εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ Ἐκκλησία, σὺν τῷ χρόνῳ, καθὼς ἡ εἰδωλολατρεία ὡς πνευματικὴ δύναμις ὑπεχώρει, ἐμείωσε τὴν ἀντίδρασιν τῆς ἐναντι τῶν ὑπολειμμάτων τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἐπαυσε νὰ ἀπαγορεύῃ τὴν συμμετοχὴν τῶν πιστῶν εἰς τὸν ἐορτασμόν, καὶ κατήργησε τὴν νηστείαν τῆς 1ης τοῦ ἔτους. Καθιέρωσε μάλιστα, εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Μέσων χρόνων, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πρωτοχρονιᾶς τὴν ἐορτὴν τοῦ οὐρανοφάντορος Βασιλείου καὶ τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου. Ἔτσι ἡ 1η τοῦ ἔτους ἐγένετο καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἐορτή.

Ἀναγινώσκοντες τοὺς σωζομένους ἐκ τῆς ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς λόγους εἰς τὴν Περιτομὴν τοῦ Κυρίου δὲν εὐρίσκει τὴν πολεμικὴν τῶν παλαιωτέρων ρητόρων κατὰ τῆς ἐορτῆς τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰανουαρίου. Ὁ Πρόκλος, ἀρχιεπίσκοπος Κων/λεως, μέσα τοῦ 5ου αἰῶνος, εἰς ὃν ἀποδίδεται «Λόγος εἰς τὴν 8ῃμερον Περιτομὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (P.G. 65, 837-840) θεωρεῖ τὴν ἐορτὴν τῆς Περιτομῆς ὡς προέκτασιν τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων, θεωρεῖ δὲ ὡς κύριον περιεχόμενον αὐτῆς τὴν κένωσιν τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν («μικρὸν καὶ ἀνάξιον» χαρακτηρίζεται ἡ ὑποταγὴ εἰς τὸν Νόμον «δούλου γὰρ τὸ ὑπὸ Νόμον εἶναι»). Δὲν παρατηρεῖται δηλ. εἰς τὸν Λόγον τοῦτον προσπάθειά τις αἰτιολογήσεως τῆς Ἐορτῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλο τι ἀνεπιθύμητον. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ περὶ τοῦ Λόγου τοῦ Ἀνδρέα Κρήτης (τέλος τοῦ 7ου αἰῶνος). Εἰς τὴν Περιτομὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὸν Ἅγιον Βασίλειον. Διὰ τὸν Ἀνδρέαν, τὸ ὅτι κατὰ τὴν Περιτομὴν ἐδόθη εἰς τὸν Σωτῆρα τὸ ὄνομα Ἰησοῦς «πᾶσιν ἀνθρώποις προσιτὸν ὑποφαινέσθαι πεποιήκε... ἵνα φύσει ὡς πρὸς ὑμᾶς συνουσιωμένῳ θαρροῦντες προστρέχουν κατατολμήσει». Ἐξ ἄλλου κατὰ τὴν ὁγδόην ἡμέραν ἐπισυμβάσα Περιτομὴ τὸν μεταφέρει εἰς ἐσχατολογικοὺς ὁραματισμούς: «Καὶ ἡ ὁγδοὰς ἐβδομάδος συμπλήρωσις καὶ ἀρχὴ μέλλοντος... Ἡ περιτομὴ περίττωμα σαρκὸς ἀποβάλλει, καὶ δίδωσι σφραγίδα ὁγδοάδος τῆς εἰς τὰ μέλλοντα». Ἐξ ἀμφοτέρων τῶν Λόγων τούτων εἶναι φανερόν ὅτι ἀναζητεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὸ βαθύτερον νόημα τῆς ἐορτῆς τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου. Ὡς ἐκ τούτου δὲν θὰ ἦτο ἀδικαιολόγητος ἡ ὑπόθεσις, καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία, καθιερώσασα τὴν ἐορτὴν ταύτην, συνέδεσε τὴν 1ην Ἰανουαρίου, ἥτοι τὰς Καλένδας τοῦ Ἰανουαρίου, μετὰ τῆς ἐορταστικῆς ἀτμοσφαίρας τῶν Χριστουγέννων, τῶν ὁποίων ἡ Περιτομὴ τοῦ Κυρίου κατέστη, οὕτως εἰπεῖν, μεθεόρτιον. Ἡ ἐορτὴ αὕτη, καθὼς κατ' οὐδέναν τρόπον προσεφέρετο, ἵνα συνδεθῇ πρὸς τὰς

Καλένδας, ἀφῆκε τὸ χρέος τοῦτο εἰς τὸν οὐρανοφάντορα ἄγιον τῆς Καισαρείας, ὅστις, ἐπιτελὼν καὶ τὸ ἱστορικὸν τοῦτο χρέος, ὑπέστη τὰς γνωστὰς ἀλλοιώσεις, αἱ ὁποῖαι φθάνουν μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας.

Ἐν τέλει, πρέπει νὰ διασαφήσωμεν, ὅτι ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ προβλήματος τῶν Καλανδῶν τοῦ Ἰανουαρίου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἄσχετος πρὸς οἰασθήποτε ἀπόψεις περὶ τῆς ἀληθοῦς ἀρχῆς τοῦ ἔτους. Εἰς τὴν Δύσιν καθ' ὅλον τὸν Μεσαίωνα τὸ ἔτος ἄρχεται παρὰ τοῖς διαφοροῖς συγγραφεῦσι εἴτε τὴν 1ην Ἰανουαρίου εἴτε τὴν 1ην Μαρτίου, τὸ Πάσχα, τὴν 1ην Σεπτεμβρίου, ἢ τὰ Χριστούγεννα. Δὲν ὑπῆρχε ἐνιαία ἄποψις. Ὡς γνωστόν, εἰς τὴν Ἀνατολήν, μέχρι σήμερον, τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἔτος ἄρχεται τὴν 1ην Σεπτεμβρίου. Ἡδὴ δὲ ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἔχομεν δύο πρώτας τοῦ ἔτους, μίαν ἐκκλησιαστικὴν καὶ μίαν πολιτικὴν. Οὕτω δὲ παραμένουν τὰ πράγματα καὶ μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας.

ΣΑΒΒΑΣ ΧΡ. ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Βιβλιογραφία: Τὸ παρὸν ἄρθρον ὀφείλει πολλὰ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Thierry Maertens, Heidsnisch-Jüdische Wurzeln der christlichen Feste, μεταφρ. ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, Mainz, 1965, σελ. 11-44. Βλ. ἐπίσης τὰ λήμματα Neu Jahr τοῦ M. P. Nilson ἐν Pauly-Wissowa, τόμ. 33, σελ. 148-152, καὶ τοῦ Carl Bertheau ἐν Realencyklopedie für Protestantische Theologie und Kirche, τόμ. 13, σελ. 755-757. J. Morgenstern ἐν the Interpreters Dictionary of the Bible. Βλ. ὡσαύτως Βασ. Βέλλα, Kapporeth καὶ ἡ ἐορτὴ τῶν Kipurim, Ἀθήναι, 1930. Φ. Κουκουλέ, Βυζαντινὸν Βίος καὶ Πολιτισμός, Β', Ι., σελ. 13 ἐξ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτευούσης Συνδικτικῆς Ἐπιτροπῆς αἱ συνδρομαὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1971 καθωρίσθησαν ὡς ἀκολούθως:

Α' Συνδρομαὶ Ἑσωτερικοῦ:

«Ἐκκλησία» μετὰ τοῦ

«Ἐφημερίου» δραχμαὶ 200 ἑτησίως.

«Θεολογία» » 300 »

Φοιτῆται καὶ ἐκπαιδευτικοὶ πληρώνουν τὸ ἥμισυ.

Β' Συνδρομαὶ Ἐξωτερικοῦ:

«Ἐκκλησία» μετὰ τοῦ

«Ἐφημερίου» δραχμαὶ 270 ἢ δολλάρια 9

«Θεολογία» » 360 ἢ » 12

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΟΙΔΙΜΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΒΕΛΛΑΝ

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἀποτίουσα τὸν ὀφειλόμενον φόρον τιμῆς καὶ ἀπεράντου εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν ἀείμνηστον Σύμβουλον αὐτῆς Βασίλειον Βέλλαν, ἀνεκτιμήτους προσενεγκόντα ὑπηρεσίας πρὸς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν, τὴν Θεολογικὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Σχολήν, τελεῖ σήμερον μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐτήσιον ἀπὸ τοῦ θανάτου του θρησκευτικὸν μνημόσυνον.

Ἡ πόλις τῶν Ἰωαννίνων ὑπῆρξεν ἡ γενέτειρα τοῦ ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Βασιλείου Βέλλα. Ἡ ἐξέχουσα πνευματικὴ προσωπικότης του καὶ ἡ ἐξαιρετος ἀκαδημαϊκὴ αὐτοῦ σταδιοδρομία, δὲν ἦσαν προῖον οὐδὲ ἐστηρίχθησαν εἰς πατρογονικοὺς ἀκαδημαϊκοὺς τίτλους, ἀλλὰ ἀποτελοῦν περιλαμπρον δημιουργίαν προσωπικῆς ἀόκνου ἐργασίας καὶ ἐνδελεχοῦς προσπάθειάς του. Εἰς τὴν Καπλάνειον καὶ τὴν Ζωσιμαίαν Σχολὴν Ἰωαννίνων ἐπεράτωσε τὸ Δημοτικὸν καὶ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον καὶ ὡς ὑπότροφος τοῦ Κληροδοτήματος τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων Χριστοδοῦλου Εὐθυμίου ἐνεγράφη τὸ ἔτος 1915 εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολήν, ἐν ἣ ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς φοιτήσεώς του ἐξεδηλώθησαν τὰ ἐξαιρετα πνευματικὰ του χαρίσματα. Ἀριστοῦχος ἀπεφοίτησε τῆς Ριζαρείου Σχολῆς τῷ 1920, παρέμεινεν ὁμως εἰς τὴν Σχολήν ἐργαζόμενος ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ αὐτῆς, ἵνα δυνηθῇ καὶ συνεχίσῃ τὰς σπουδὰς του εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολήν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ἀριστοῦχος τῷ 1925. Ἐσυνέχισεν ἐπὶ τετραετίαν τὰς θεολογικὰς σπουδὰς του εἰς Γερμανίαν, ὡς ὑπότροφος τοῦ Κληροδοτήματος Χριστοδοῦλου, εἰς τὰ Πανεπιστήμια τοῦ Μονάχου καὶ Βερολίνου. Ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα τὸν Νοέμβριον 1929 διωρίσθη Βοηθὸς τοῦ Θεολογικοῦ Σπουδαστηρίου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀναγορευθεὶς τὸ ἐπόμενον ἔτος 1930 διδάκτωρ τῆς αὐτῆς Σχολῆς. Τῷ 1933 διωρίσθη ἑκτακτος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἐπὶ τριετὶ θητεία, ἐκλεγείς ἐν συνεχείᾳ τὸ ἔτος 1936 τακτικὸς Καθηγητῆς εἰς τὴν ἑδραν τῆς Ἑρμηνείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τῆς Ἑβραϊκῆς Ἀρχαιολογίας, ἣν διετήρησε καὶ ἐτίμησεν ἐπὶ 35 συναπτά ἔτη μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1968, διατελέσας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς καθηγεσίας του Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1960-61. Ἀλλ' «ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς...».

1. Ἀξιολογωτάτη ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τοῦ Καθηγητοῦ Βασιλείου Βέλλα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Θεολογικὴν ἐπιστήμην. Τὸ ἔργον του ὡς Πανεπιστημιακοῦ Διδασκάλου καὶ ἐπιστημονικοῦ Συγγραφέως εἶναι μέγα καὶ ἐκτεταμένον. Ἦδη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1928 ἄρχεται ἡ πλουσία καὶ ἀξιόλογος συγγραφικὴ δρᾶσις του. Αἱ δημοσιευθεῖσαι μελέται του ὑπὲρ τὰς ἑκατόν, ἅπασαι ἐπιστημονικοῦ χαρακτήρος, διακρίνονται διὰ τὸ βαθὺ ἐπιστημονικὸν πνεῦμα καὶ πρωτοτυπίαν, ἀναφέρονται δὲ κυρίως εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐπισημαίνομεν ἰδιαιτέρως ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ τὸ «Δωδεκαπρόφητον», τὰς «Θρησκευτικὰς προσωπικότητας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης», μελέτην μεταφρασθεῖσαν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Γερμανικὴν, τὸ «Υπόμνημα εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Δανιὴλ» βραβευθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τέλος τὴν ἀνέκδοτον μελέτην του «Ἑβραϊκὴ Ἀρχαιολογία». Ὁ Καθηγητῆς Βασίλειος Βέλλας διὰ τῆς πλουσίας καὶ ἀξιολογού συγγραφικῆς του ἐργασίας ἐλάμπρυνε τὴν Ἑλληνικὴν Θεολογικὴν Ἐπιστήμην, ἡ δὲ φήμη καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν του κύρος λίαν ἐνωρίς ἐξῆλθε τῶν ὁρίων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας.

2. Σημαντικώταται ὑπῆρξαν αἱ παρ' αὐτοῦ παρασχεθεῖσαι ὑπηρεσίαι εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ δρᾶσις τοῦ Βασιλείου Βέλλα ἐκδηλοῦται ἰδίᾳ κατὰ τὰ ἔτη 1947 μέχρι τοῦ 1953, ὅτε διετέλεσε Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς σχεδὸν ἀνυπάρκτου τότε Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸν Ἐκκλησιαστικὸν τοῦτον Ὄργανισμὸν ἀνεξωγόνησε καὶ διεπότισε μὲν νέον πνεῦμα, ἐπεξέτεινε δὲ καὶ διηύρυνε μέγਾਲος τοὺς ὀρίζοντας τῆς δράσεώς του. Τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἡ Σχολὴ Διακονισσῶν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας Δαφνίου, τὸ τυπογραφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἡ ἱδρυσις καὶ ὀργάνωσις τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἡ ἀποστολὴ ὑποτρόφων κληρικῶν Θεολόγων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ ἡ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν του ἀρξαμένη ἔκδοσις τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἔκδοσις τυχούσα τοῦ ἐπαίνου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, εἶναι ἔργα προσωπικοῦ μόχθου καὶ ἐντατικωτάτης προσπάθειάς του, τυχόντα γενικῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἐπιδοκιμασίας.

3. Κατὰ τὰ ἔτη 1945 καὶ 1962-1963 διετέλεσε Γενικὸς Διευθυντῆς Θρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου

* Ἐπιμνημόσυνος Λόγος, ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Συμβούλου τῆς Ριζαρείου Σχολῆς Ἀθανασίου Σουρᾶ, κατὰ τὸ ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς τελεσθὲν τὴν Κυριακὴν 22 Νοεμβρίου 1970 ἐτήσιον ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Βασιλείου Μ. Βέλλα.

'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων. Δύο βασικοὶ νόμοι, οἵτινες ἐξακολουθοῦν ἰσχύοντες μέχρι σήμερον, ὁ νόμος περὶ 'Εκκλησιαστικῆς 'Εκπαιδεύσεως καὶ ὁ νόμος περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος κατηρτίσθησαν καὶ ἐψηφίσθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατὰ τὰ ἄνω θητείας του. 'Εν ἔτει 1952, ἐπὶ ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως, ἐχρημάτισε Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ 'Υπουργείου 'Εθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων.

Διὰ τὸ πολὺπλευρον αὐτοῦ ἔργον εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν τομέα καὶ τὴν πολὺμορφον αὐτοῦ Θρησκευτικὴν καὶ 'Εκκλησιαστικὴν δρᾶσιν ἐτιμήθη διὰ τοῦ Σταυροῦ τῶν Ταξιάρχων τοῦ Φοίνικος, τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ Πέτρου καὶ Παύλου τοῦ Πατριάρχου 'Αλεξανδρείας, τοῦ Σταυροῦ τῶν Ταξιάρχων τοῦ Πατριάρχου 'Ιεροσολύμων, τοῦ Ταξιάρχου τοῦ Τάγματος τῶν 'Ορθοδόξων Σταυροφόρων τοῦ Παναγίου Τάφου, τοῦ Σταυροῦ τῆς χιλιετηρίδος τοῦ 'Αγίου 'Ορους, τοῦ Χρυσοῦ Μεταλλίου τῆς 'Ιερᾶς Πόλεως τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῷ 1968 ἐξελέγη ἐπίτιμον μέλος τῆς Βρετανικῆς Βιβλικῆς 'Εταιρείας.

4. 'Η προσφορὰ τοῦ ἐπιφανοῦς 'Ηπειρώτου ἐπιστήμονος πρὸς τὴν Ριζαρείον 'Εκκλησιαστικὴν Σχολὴν ὑπῆρξε πολυτιμωτάτη καὶ ἡ συμβολὴ αὐτοῦ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὕψηλοῦ αὐτῆς προορισμοῦ λίαν ἀξιόλογος. Διετελέσαμεν μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Βασιλείου Βέλλα ὁμογάλακτοι πνευματικοὶ ἀδελφοί, τέκνα τῆς σεβασμίας καὶ πολυφιλήτου πνευματικῆς ἡμῶν μητρὸς Ριζαρείου Σχολῆς, μαθητεύσαντες παρ' αὐτῇ τὴν αὐτὴν περίπου χρονικὴν περίοδον. Προηγεῖτο ἑμοῦ κατὰ τρία σχολικὰ ἔτη. Τὸ ἥθος, ἡ εὐγένεια, ἡ εὐπροσηγορία, ἡ πνευματικὴ του κατάρτισις καὶ ἡ ἀπέριτος αὐτοῦ ἀπλότης εἶχον κατακτήσει ὅλους τοὺς μαθητὰς τῶν νεωτέρων τάξεων, οἱ ὅποιοι τὸν περιεβάλλομεν μὲ ἀνυπόκριτον ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν. Διατηρῶ ἀκόμη καὶ σήμερον ζωηρωτάτην ἀνάμνησιν τῆς μεστῆς ἐννοιῶν ἀπ' ἁμβωνος ὁμιλίας του ὡς τελειοφοῖτου εἰς τὸν 'Ιερὸν Ναὸν τῆς Σχολῆς, τὴν 23ην 'Απριλίου 1920 ἡμέραν τελέσεως τοῦ μνημοσύνου τῶν 'Ιδρυτῶν καὶ Εὐεργετῶν τῆς Σχολῆς ἡμῶν. Τοῦ ἐδόθη τότε ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκδηλώσῃ ὅλον τὸν πλοῦτον τῶν αἰσθημάτων εὐγνωμοσύνης, τὰ ὅποια ἐπλημμύριζον τὴν νεανικὴν του ψυχὴν, ἔμπλεον χαρᾶς καὶ αἰσιοδοξίας διὰ τὸ μέλλον του, ὑπὲρ τῶν αὐιδίμων θεμελιωτῶν τῆς Σχολῆς ἡμῶν ἀδελφῶν Μάνθου καὶ Γεωργίου Ριζάρη.

Τὸν Μάϊον 1956 διωρίσθη, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποθανόντος 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος Σπυρίδωνος, ἐκτελεστῆς τῆς Ριζαρείου Διαθήκης καὶ μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, προεδρεύσας αὐτοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1958 καὶ 1967-1969. 'Η ἐκλογὴ του συνέπεσεν εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἤρχιζεν ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ νέου διδακτηριακοῦ συγκρο-

τήματος ἐν Χαλανδρίῳ καὶ ἦσαν ἀπολύτως ἀναγκαῖαι αἱ τόσον χρήσιμοι ἀπὸ ἐκπαιδευτικῆς ἀπόψεως γνώσεις του καὶ αἱ ἀνυπολόγιστον ἀξίας ὑπηρεσίαι του διὰ τὴν ὁργάνωσιν καὶ θέσιν εἰς λειτουργίαν τῆς Σχολῆς. 'Επεδόθη ὁλοψύχως καὶ μετ' αὐταπαρνήσεως εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ἀναδεχθεὶς ἅμα καὶ τὸ βάρος τῆς Διευθύνσεως τῆς Σχολῆς κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐπαναλειτουργίας της ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀντιμισθίας ἢ οἰασδῆποτε ἄλλης ἀμοιβῆς καὶ ἐργαζόμενος νυχθημερόν, παρὰ τὸ ἐπισηφάλες τῆς ὑγείας του, πρὸς ἀντιμετώπισιν ἀπειραρίθμων προβλημάτων, ἡδυνήθη νὰ ὁλοκληρώσῃ τὴν ὁργάνωσιν της κατὰ τὸν πλέον ὑποδειγματικὸν τρόπον. 'Η προσωπικότης καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν του κύρος, ἡ μεγάλη ἀγάπη καὶ τὸ ἀμείωτον ἐνδιαφέρον του συνετέλεσαν ὥστε ἡ Σχολὴ νὰ ἄρξηται τῆς νέας λειτουργίας, μετὰ τὴν ἐπὶ εἰκοσαετίαν λόγῳ τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως διακοπὴν της, ἐπὶ ἐδραίων βάσεων καὶ μὲ ἄριστον διδακτικὸν προσωπικόν. 'Υπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ 'Ιδρύματος ὠρίσθη ἐν συνεχείᾳ 'Επόπτης 'Εκπαιδεύσεως ἐν τῇ Σχολῇ, ἀξίωμα τὸ ὁποῖον διετήρησε μέχρι τοῦ θανάτου του. 'Ηρκει ἀπλῶς ἡ ἐμφάνισις τοῦ Βασιλείου Βέλλα εἰς τὴν Σχολήν, ἵνα προκαλέσῃ ὁμοῦ μὲ τὸν βαθύτατον σεβασμόν, τὰς αὐθορμητοὺς καὶ τῷ ὄντι λατρευτικὰς ἐκδηλώσεις ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ὑποτρόφων μαθητῶν.

Διὰ τοὺς νῦν καὶ τοὺς μέλλοντας μαθητὰς τῆς Ριζαρείου 'Εκκλησιαστικῆς Σχολῆς πρόκειται ἄριστον παράδειγμα πρὸς μίμησιν ἡ μεγάλη μορφή τοῦ Ριζαρείου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν Βασιλείου Βέλλα. Τὸ φωτεινὸν παράδειγμά του ἐλπίζομεν νὰ ποδηγετῇ τοὺς νέους σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς ἡμῶν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς, τῆς πνευματικῆς προόδου καὶ τοῦ καθήκοντος.

Τιμοῦν ἐν τῇ σημερινῇ μνημοσύνῳ τελετῇ τὴν μνήμην τοῦ ἐξόχου ἀνδρὸς Καθηγητοῦ Βασιλείου Βέλλα, ἡ 'Αγία 'Εκκλησία τῆς 'Ελλάδος διὰ τοῦ σεβασμιωτάτου [Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα, ὅστις ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν ἀγαπητῶν μαθητῶν του καὶ ὁ ὁποῖος ἐκπροσωπεῖ ἅμα τὸν κωλυθέντα ὅπως χοροστατήσῃ τῆς μνημοσύνου ταύτης δεήσεως Μακαριώτατον 'Αρχιεπίσκοπον 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. 'Ιερώνυμον, μαθητὴν τῆς 'Ιερᾶς ἡμῶν Σχολῆς. 'Η 'Ελληνικὴ Πολιτεία διὰ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τὸν 'Υπουργὸν 'Εθνικῆς Παιδείας Γενικοῦ Διευθυντοῦ Θρησκευμάτων. 'Η περίπυστος τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν Θεολογικὴ Σχολή, ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ 'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ἡ 'Ενωσις 'Ελλήνων Θεολόγων, ἡ 'Ηπειρωτικὴ 'Εταιρεία 'Αθηνῶν, ἡ Πανηπειρωτικὴ Συνομοσπονδία, ἡ Πανηπειρωτικὴ 'Αδελφότης 'Αθηνῶν, ἡ 'Ενωσις Ζαγορησίων, ὁ 'Ηπειρωτικὸς Σύνδεσμος Πειραιῶς, τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ πλεῖστα ἐκ τῶν ἐν 'Αθῇναις μελῶν τῆς 'Ενώσεως τῶν 'Αποφοίτων Ριζαρείου Σχολῆς, τῆς ὁποίας μετὰ τῶν 'Ακαδημαϊκῶν 'Ιωάννου Θεοδωρακοπούλου, Ξενοφάντος Ζο-

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

'Επὶ τῇ 'Εθνικῇ 150ετηρίδι.

Ἡ ἐπίσημος ἑναρξίς τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 150ετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 συν-εδέθη, ὡς ὀφείλει, μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τόσο διὰ τῆς πανηγυρικῆς Συνοδικῆς Θ. Λειτουργίας, ἥτις ἐτελέσθη τὴν 3ην Ἰανουαρίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου καὶ παρισταμένων ἐκπροσώπου τῆς Α. Ε. τοῦ Ἀντιβασιλέως, τοῦ Πρωθυπουργοῦ, τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως, τῶν Ὑπουργῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων, ὅσον καὶ διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 1786 Ἐγκυκλίου τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν Λαόν.

Ἄλλ' ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου καταρτισθέντος προγράμματος ἐκδηλώσεων δ' ὁλόκληρον τὸ ἔτος 1971, ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος ἑορτασμὸν δὲν περιορίζεται μόνον εἰς αὐτά. Ἡ παρουσία τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας θὰ εἶναι ἡ πεμπτοσύνη τῶν διαφορῶν ἑορταστικῶν ἐνεργειῶν καὶ ἡ ζωτικὴ ἐντελέχεια, ἥτις θὰ ἐμψυχώσῃ ταύτας. Οὕτω διὰ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς Ἐθνικῆς 150ετηρίδος θὰ διακηρυχθῇ, ὅτι, ὡς τονίζεται ἐν τῇ μνη-

μονευθείσῃ Συνοδικῇ Ἐγκυκλίῳ, «ὁ ἱερός Ἀγὼν τῶν ὁρθοδόξων Ἑλλήνων πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ βαρβαρικοῦ ζυγοῦ καὶ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας ἦτο ἀγὼν κοινός, ἀγὼν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, καθὼς δὲ ἐπισήμως ἐκηρύχθη, εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐπρωτοτάστησεν ἡ Ἐκκλησία καὶ τὴν σημαίαν αὐτοῦ ἐκράτησαν ἱερεῖς καὶ ἐπίσκοποι».

Διὰ τοῦτο, ὡς τονίζει ὁ Μακαριώτατος Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐπὶ τῇ ἀνατολῇ τοῦ Νέου Ἑνιαυτοῦ μήνυμά του πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν, «ἡ κατὰ τὸν ἱερόν μας Ἀγῶνα κατίσχυσις τοῦ ἀκαταμαχίτου ὅπλου τῆς πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως τῶν πατέρων μας εἰς τὸν Θεόν, ἃς ἐγχαράξῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀνεξίτηλον διδασκαλίαν περὶ τῆς ἀξίας τῶν θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους καὶ διὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸ μέλλον μας, ὡς καὶ διὰ τὴν προκοπὴν μας τόσο ὡς ἀτόμων, ὅσον καὶ ὡς ὁλόκλητος, ἐμπερικλείει ἡ Ἐκκλησία μας. Αὐτοὶ καὶ πάλιν οἱ θησαυροὶ ὄχι μόνον θὰ μᾶς περισώσουν ἀπὸ τὸ πνευματικὸν χάος, εἰς τὸ ὁποῖον μαζὶ μὲ τὴν ὑπόλοιπον ἀνθρωπότητα στροβιλιζόμεθα, ἀλλὰ καὶ θὰ μᾶς ἐξασφαλίσουν τὴν ἀνοδικὴν μας πορείαν πρὸς τὰ ἐμπρός».

'Απαρχὴ τῆς σειρᾶς τῶν ἐκδηλώσεων.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἥτις, ὡς ἐλέχθη ἐν τῇ προηγουμένῃ παρατηρήσει, μετέχει ἐνεργῶς τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 150ετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀφιερώσεως τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1971» εἰς τὴν εὔσημον ταύτην ἐπέτειον.

Οὕτω σὺν τῇ ἐπιδιώξει τῆς ἀκριβείας καὶ τοῦ ἐμπλουτισμοῦ τῶν διὰ τοῦ Ἡμερολογίου τοῦτον παρεχομένων τελετουργικῶν διατάξεων καὶ πληροφορικῶν στοιχείων περὶ τῆς παρορθόδοξον ἀνὰ τὸν κόσμον παρουσίας, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησιαστικὰς περιφερείας ἐπλαισιώθησαν δι' ἱστορικῶν εἰδήσεων, συναφῶν πρὸς τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας τοῦ Ἔθνους. Οὕτω προβάλλεται δεόντως τὸ πλῆθος τῶν διακριθέντων ἐν τῇ ὑπερμαχήσει τῶν ἐθνικῶν δικαίων ἀγωνιστῶν Κληρικῶν, «στηλογραφοῦνται δὲ κατὰ μητροπολιτικὰς περιφερείας οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ θυσίαι καὶ ἡ καθ' ὅλον εἰσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἔθνους».

Εἶναι περιττὸν νὰ ἐξαρθῇ ἡ σημασία τοῦ ὑπὸ τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» ἐκδοθέντος Ἡμερολογίου τοῦτον, ὡς καὶ τοῦ ὁσαύτως ὑπ' αὐτῆς ἐκδοθέντος Ἡμεροδείκτον τοῦ ἔτους 1971, ὅστις κατὰ παρόμοιον τρόπον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἔξαρσιν τῆς συμβολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἀπελευθερωτικὸν Ἀγῶνα τοῦ Ἔθνους. Ἐφ' ὅσον εἶναι «βεβαιότατον καὶ ὁμολογημένον πολ-

λώτα καὶ τῶν ἀειμνήστων Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Κων/νου Δυοβουνιώτη καὶ Κων/νου Ἀμάντου ὑπῆρξεν ἰδρυτῆς τὸ ἔτος 1939 καὶ Γενικός Γραμματεὺς τοῦ πρώτου αὐτῆς Διοικητικοῦ Συμβουλίου. Τέλος ὁ Διευθυντής, οἱ Καθηγηταί, τὸ Διοικητικὸν προσωπικόν, οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ πολλὰ ἐπίλεκτα μέλη τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου, τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς Ἀθηναϊκῆς Κοινωνίας.

Τὸ Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς μετὰ τῆς ἐριτίμου Κυρίας Μαριέττας Βασιλείου Βέλλα καὶ τοῦ υἱοῦ των Μιχαὴλ εὐλαβεστάτην ἀναπέμπομεν πρὸς τὸν Πανάγαθον Θεὸν δέησιν, ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ αἰοδίμου ἀνδρὸς καὶ προσφιλοῦς αὐτῶν συζύγου καὶ πατρὸς Καθηγητοῦ Βασιλείου Βέλλα.

Ἐκτιμῶν βαθύτατα τὸ ἔργον καὶ τὰς πολυτιμότητας ὑπηρεσίας του, πρὸς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολίτειαν, τὴν Ἑλληνικὴν Θεολογικὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν Ἱερὰν ἡμῶν Σχολὴν ἰδιαίτερος, τὸ Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς μὲ ἀπερίοριστον ἐκτίμησιν καὶ εὐγνωμοσύνην θὰ διατηρήσῃ ἄληστον τὴν μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Συμβούλου αὐτῆς Βασιλείου Βέλλα.

ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑΣ

Σύμβουλος Ριζαρείου Σχολῆς

λάκις, ὅτι εἰς εὐδόκωσιν τοῦ 'Αγῶνος» τούτου «ἡ συμβολὴ τῆς ἐθναρχούσης 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας ὑπῆρξε πολὺτιμος καὶ ἀποφασιστικῆς σημασίας διὰ τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν παλιγγενεσίαν, ὀφειλετικὸν χρέος ἀποτελεῖ ἡ «παρουσίασις καὶ προβολὴ τῶν ἐπὶ μέρους προσώπων καὶ θυσιῶν τῶν ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ χώρου ἀπεργασαμένων τὴν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος θαυμαστὴν ἐποποιῶσαν». Αἱ μνημονευθεῖσαι δύο ἐκδόσεις τῆς «'Αποστολικῆς Διακονίας» ἀποτελοῦν ἀκριβῶς τὴν ἀπαρχὴν τῆς σειρᾶς ὅλης ἐκδηλώσεων καὶ ἐνεργειῶν, τὰς ὁποίας ἔχει προγραμματίσει ἡ 'Ι. Σύνοδος δι' ὁλόκληρον τὸ ἔτος 1971, πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἱεροῦ χρέους.

Χειραφετεῖ πάσης σπουδῆς.

'Αξιολογώτατη ὑπῆρξεν ἡ εἰς πρωϊνὴν ἀθηναϊκὴν ἐφημερίδα δημοσιευθεῖσα πρόσφατος συνέντευξις πρὸς συνεργάτην αὐτῆς τοῦ προέδρου τῆς διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν Γραμματείας τοῦ Βατικανοῦ καρδινάλιου Βιλλεμπράνς.

'Η συνέντευξις αὕτη, ἀναφερομένη εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐνώσεως τῶν 'Εκκλησιῶν, περιέχει καὶ σημειάτινα, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ 'Ορθόδοξος ἐκκλησιαστικὴ ἡγεσία καὶ θεολογία θὰ εἶχε διάφορον γνώμην. 'Αλλὰ τοῦτο οὐδόλως ἐμποδίζει τὸ νὰ ἐξαρθῇ αὕτη διὰ τὸ ὅτι χειραφετεῖ πάσης οὐτοπιστικῆς καὶ χιμαϊρικῆς σπουδῆς ἐν σχέσει πρὸς τὴν ποθητὴν ἔνωσιν. 'Ο διαπρεπεὴς καρδινάλιος, ἀναγνωρίζων τὴν ἀνάγκην τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου τῆς ἀληθείας καὶ τῆς καταλλήλου προπαρασκευῆς τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ, τονίζει ὀρθῶς τὰ ἐξῆς: «Εἶναι σαφές, ὅτι χρειάζεται εἰς θεολογικὸν διάλογον, ἀλλ' ἡ ἀληθὴς θεολογία εἶναι βαθέως ἐρριζωμένη εἰς τὴν ζῶσαν παράδοσιν τῆς 'Εκκλησίας... Διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν ἐπανεύρεσιν τῆς πλήρους κοινωνίας, πρέπει νὰ ἀποσαφηνισθοῦν αἱ παρεξηγήσεις, αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται ἀκόμη μεταξύ μας. 'Αλλὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ἐπιμείνωμεν καὶ ἐπὶ τῆς ἀνάγκης προπαρασκευῆς ὁλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ. Δὲν εἶναι, ἄλλως τε, αὕτη ἡ ἔννοια τῶν ἀποφάσεων τῆς 3ης Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου;».

'Οθεν ὁ «διάλογος τῆς ἀγάπης» οὐδόλως εἶναι δυνατόν νὰ ὑποκαταστήσῃ τὸν θεολογικὸν διάλογον τῆς ἀληθείας, τοσούτω μάλλον ὅσω δὲ πρόκειται μόνον περὶ παρεξηγήσεων, ἀλλὰ καὶ — ἐνίοτε — περὶ σοβαρῶν διαφορῶν.

Νυκτερινὴ 'Ιερατικὴ Σχολή.

Εἰς νέος σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος εἶναι ἡ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Μακαριωτάτου 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. 'Ιερωνύμου ἐπίσημος ἐναρξίς λειτουργίας τῆς (Νυκτερινῆς 'Ιερατικῆς Σχολῆς), τῆς ὁποίας αἱ τάξεις θὰ στεγάζωνται ἐν ταῖς αἰθούσαις τῆς «'Αποστολικῆς Διακονίας» καὶ τῆς 'Ι. Μονῆς Πετροῦ.

Εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην, — εἰς τὴν ὁποίαν προσῆλθον μετ' ἐνθουσιασμοῦ πρὸς ἐγγραφὴν ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν ὠριμοὶ σπουδασταί, ποθοῦντες νὰ γίνων κληρικοί—, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τετραετοῦς ἐν αὐτῇ φοιτήσεως ἐνθεν μὲν θὰ διδάσκωνται πάντα τὰ οὐσιώδη μαθήματα, ἅτινα προβλέπει τὸ πρόγραμμα μιᾶς Μέσης 'Ιερατικῆς Σχολῆς, ἐτέρωθεν δὲ θὰ γίνηται καθ' ὁμάδας ζῶσα πνευματικὴ καὶ ποιμαντικὴ χειραγωγία τῶν σπουδαστῶν ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς, οἵτινες ἐπελέγησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν ἀρίστων πεπαιδευμένων κληρικῶν τῆς 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν.

Διάπυροι εὐχαὶ συνοδεύουν τὴν Σχολὴν ταύτην, ἵνα ὁ Κύριος καταστήσῃ αὐτὴν θαλερὸν πνευματικὸν φυτώριον τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, ἐκ τοῦ ὁποίου θὰ ἐξέρχωνται πεφωτισμένα στελέχη τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ ἐξαίρετοι «οἰκονόμοι μυστηρίων Θεοῦ».

Εὐεργετικὸς νόμος.

'Ο νέος νόμος περὶ ναρκωτικῶν, ὅστις θεσπίζει σκληρὰ καὶ βαρυτάτα διὰ τοὺς ἐν 'Ελλάδι ἀσχοῦντας τὸ ἐμπόριον αὐτῶν καὶ καθ' οἷονδήποτε τρόπον συντελοῦντας εἰς τὴν διάδοσιν αὐτῶν, ἔτυχεν ὀρθῶς τῆς γενικῆς ἐπιδιοκιμασίας.

Διὰ τοῦ νόμου τούτου ὠφελεῖται ἐν πρώτοις ἡ ἑλληνικὴ Πατρίς, διότι ἀδξάνεται ἡ ἄμυνά της ἐναντίον τῶν ναρκωτικῶν, ἀπειλούντων τὴν βιολογικὴν καὶ πνευματικὴν ὑγείαν τῶν τέκνων της.

Εἶτα ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμος προσφέρει σημαντικὰς ὑπηρεσίας εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον, διότι ἐμποδίζει τὴν ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Νοτίου 'Ασίας διάδοσιν πρὸς Δυσμὰς τῶν ναρκωτικῶν, ἥτις ἐσχάτως εἶχε προσλάβει ἐπικινδύνους διαστάσεις. Τὸ ὅτι ἡ 'Ελλάς πράττει ὅ,τι δύναται, διὰ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸ δι' αὐτῆς διεξαγόμενον διαμετακομιστικὸν ἐμπόριον τῶν ναρκωτικῶν, θὰ ἔχῃ ἀσφαλῶς εὐεργετικὰς ἐπιπτώσεις τοῦλάχιστον εἰς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ 6-31 Δεκεμβρίου 1970:

Ἐχοροστάτησε τὴν 24ην Δεκεμβρίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν τῶν Χριστουγέννων.

Ἐτέλεσε τὴν Θείαν Λειτουργίαν τὴν 25ην Δεκεμβρίου, ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ, συμπαραστατούμενος ὑπὸ τῶν θ. βοηθῶν Ἐπισκόπων Εὐρίπου κ. Βασιλείου καὶ Ἀχελφίου κ. Εὐθυμίου.

Προέστη, μεταβὰς εἰς Κέρκυραν ἀπὸ 11ης-13ης Δεκεμβρίου, τῶν ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ἐπὶ τῇ ἐπετείᾳ μνήμῃ τοῦ πολιούχου τῆς νήσου ἁγίου Σπυρίδωνος καὶ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 1700 ἐτῶν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ.

Τὴν 20ήν Δεκεμβρίου ἐπιμνημοσύνην δεήσεως ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῶν Ἀθηνῶν ὑπὲρ τῶν σφαγιασθέντων ἐν Καλαβρύτοις ὑπὸ τῶν Γερμανῶν.

Ὁμίλησεν τὴν 10ην Δεκεμβρίου ἀπὸ τῆς τηλεφίας περὶ τοῦ Ἑράνου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς κατὰ τὴν «Ἡμέραν τῆς Ἀγάπης».

Ἀπήλυθεν διὰ τῆς τηλεφίας καὶ τοῦ ραδιοφώνου μηνύματα ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῷ Νέῳ Ἐτεῖ.

Προήδρευσε τὴν 7ην Δεκεμβρίου συσκέψεως διὰ τὸν Καθεδρικὸν ἱερὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Ἀχιλλοπούλειου κληροδοτήματος.

Τὴν 9ην, τὴν 16ην, τὴν 23ην καὶ τὴν 30ήν Δεκεμβρίου τῆς Ἐπιτροπῆς Ἑορτασμοῦ τῆς 150ετηρίδος ἀπὸ τῆς Ἐπαστάσεως τοῦ 1821.

Τὴν 9ην Δεκεμβρίου Δ. Συμβουλίου τοῦ Κασιματείου Κληροδοτήματος.

Ὁμοίως τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Κληροδοτήματος Μελισουργοῦ.

Τὴν 17ην Δεκεμβρίου τοῦ Δ. Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου Σχολῆς.

Τὴν 19ην Δεκεμβρίου τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Τὴν 22αν Δεκεμβρίου τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Κληροδοτήματος Πατέρα.

Τὴν 29ην Δεκεμβρίου συσκέψεως τῶν συνεργατῶν του διὰ θέματα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Παρέστη τὴν 7ην Δεκεμβρίου εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης εἰς σύναξιν ἱερέων, ἐχόντων τὴν εὐθύνην τῶν «Σπιτιῶν Γαλήνης τοῦ Χριστοῦ», πρὸς τοὺς ὁποίους ὡμίλησεν, εὐχαριστήσας τοὺς διὰ τὴν συμβολὴν των εἰς τὸ ἔργον τῆς Εἰδικῆς Μερίμνης Ὑπερηλίκων.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὸν Ἁγιασμόν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Νυκτερινῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ Πετράκη.

Τὴν 8ην Δεκεμβρίου εἰς τὴν τελετὴν ὑποδοχῆς τῶν σπουδαστῶν τοῦ Α' τμήματος τῆς Σχολῆς Ἐθελοντῶν Διακονίας ἐν τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ.

Τὴν 18ην Δεκεμβρίου εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἐκθέσεως τῆς Σχολῆς Διακονιστῶν-Ἀδελφῶν Νοσοκόμων «Ἡ Ὀλυμπιάς».

Τὴν 19ην Δεκεμβρίου εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Α.Ε. τοῦ πρωθυ-

πουργοῦ κ. Γ. Παπαδοπούλου γενομένην ὁμιλίαν ἐν τῇ αἴθουσῃ τῆς Βουλῆς.

Τὴν 21ην Δεκεμβρίου εἰς τὴν τελετὴν ὀρκωμοσίας ὡς προσκόπων τῶν μαθητῶν τῶν Τεχνικῶν Σχολῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος.

Τὴν 26ην Δεκεμβρίου εἰς τὴν Α' μοναστικὴν Σύναξιν τῶν γυναικείων μονῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὁμίλησας σχετικῶς.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ εἰς τὸ μυστήριον τοῦ γάμου τοῦ γραμματέως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς θεολόγου κ. Παν. Λύκουρα.

Τὴν 27ην Δεκεμβρίου εἰς τὸν ἑορτασμόν τῆς πεντηκοταετηρίδος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τὴν 28ην Δεκεμβρίου εἰς συγκέντρωσιν ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Μεγάρῳ τῶν ἱερέων-Ἐφημερίων τῶν Δήμων Αἰγάλεω, Χαϊδαρίου καὶ Ἀγ. Βαρβάρας, περιοχῶν αἱ ὁποῖαι περιῆλθον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Μητροπόλεως Νικαίας, παρουσιάσας αὐτοὺς εἰς τὸν νέον Ποιμενάρχην των Σεβ. Νικαίας κ. Γεώργιον.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ 40οῦ «Σπιτιοῦ Γαλήνης τοῦ Χριστοῦ», ἐν τῷ Ἱ. Ν. Ἀγίου Ἰωάννου Ν. Μαδύτου, ὁμίλησας διὰ τὸ ἔργον τῆς Ε.Μ.Υ. καὶ γευματίας ἀκολουθῶς μετὰ τοῦ κ. Δημάρχου Νέας Φιλαδεφίας, μελῶν τοῦ Δημοτ. Συμβουλίου καὶ τῶν ὑπερηλίκων τοῦ «Σπιτιοῦ».

Ἐπίσης, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, εἰς ἑόρτιον τελετὴν, πραγματοποιηθεῖσαν ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας πρὸς χάριν τῶν συνεργατῶν τοῦ Κέντρου Συμπαραστάσεως Οἰκογενεῶς (Κ.Σ.Ο.) τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Τὴν 30ήν Δεκεμβρίου εἰς τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, καθ' ἣν ὡμίλησεν ὁ πρόεδρος καθηγητῆς κ. Λεων. Ζέρβας, προεκκηρύχθησαν τὰ νέα καὶ ἀπενεμήθησαν τὰ βραβεῖα τοῦ Ἰδρύματος.

Τὴν 31ην Δεκεμβρίου εἰς τὴν τελετὴν τῆς «Πίττας» τῶν Ὑπαλλήλων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὀργανισμῶν, γενομένην ἐν τῷ παρὰ τὴν Μονὴν Πετράκη Ἐκκλησιαστικῷ Μεγάρῳ, εὐχήθεις εἰς ἅπαντας ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἐτεῖ.

Ἐδεξιώθη ἐν τῷ Ἀρχιεπισκοπικῷ Μεγάρῳ ἐκπροσώπους τῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐφημερίδων, τοὺς ὁποίους ἐνημέρωσεν ἐπὶ τοῦ προνοιακοῦ ἔργου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἡ ὑχέθη τὴν 23ην Δεκεμβρίου ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων εἰς τὸ προσωπικὸν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, διανείμας εἰς πάντας δῶρα.

Παρεκάθησεν τὴν 6ην Δεκεμβρίου εἰς γεῦμα παρατεθὲν ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης πρὸς τιμὴν τῆς Ἐνώσεως Ἀποφαιτῶν τῆς Ριζαρείου Σχολῆς.

Τὴν 18ην Δεκεμβρίου εἰς δεῖπνον, παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Σχολῆς Διακονιστῶν-Ἀδελφῶν Νοσοκόμων «Ἡ Ὀλυμπιάς» ἐν τῷ Ν.Ι.Κ.Ε.

Τὴν 22αν Δεκεμβρίου εἰς γεῦμα, παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Α.Ε. τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας κ. Νικήτα Σιώρη.

Τὴν 25ην Δεκεμβρίου, ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, εἰς γεῦμα ἐν τῇ Σχολῇ Διακονιστῶν-Ἀδελφῶν Νοσοκόμων «Ἡ Ὀλυμπιάς».

Τὴν 26ην Δεκεμβρίου εἰς τὸ κοινὸν γεῦμα τῆς Α' Μοναστικῆς Συνάξεως τῶν γυναικείων μονῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Τὴν 27ην Δεκεμβρίου εἰς τὸ γεῦμα τῶν τροφίμων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

Τὴν 30ήν Δεκεμβρίου εἰς γεῦμα ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Θεομήτορος εἰς Ἡλιούπολιν, παρατεθὲν πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Πρωτοπατᾶ.

Συνειργάσθη τὴν 9ην Δεκεμβρίου μετὰ τὸν Διοικητὴν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀχ. Κομινόν.

— Τὴν αὐτὴν ἡμέραν μετὰ τῶν κ. κ. Δημ. Κυρίτση, δικηγόρου, πανοσ. ἀρχιμ. Καλλινίκου Ἱ. Καρούσου καὶ αἰδ. ἱερέως Λάμπρου Σμυρναίου, σχετικῶς μετὰ τὰ ζητήματα τῆς ἐργαζομένης νεότητος.

— Τὴν 23ην Δεκεμβρίου μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κοζάνης κ. Διονυσίου.

— Τὴν 28ην Δεκεμβρίου μετὰ τῆς Α.Ε. τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Νικήτα Σιώρη.

— Τὴν 29ην Δεκεμβρίου μετὰ τῆς Α.Ε. τοῦ Προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Γ. Παπαδοπούλου.

Ἐδέχθη τὴν 7ην Δεκεμβρίου τὸν ἀποχωροῦντα πρόεδρον τοῦ Ἀρείου Πάγου κ. Γεωργίου, τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον τῶν ἐν Ἀθήναις Ῥωμαιοκαθολικῶν κ. Βενέδικτον Πρίντεζην, ὅστις ἐπέδωκεν αὐτῷ ἐπιταγὴν ἐκ δραχμῶν 63.600, προῖον ἐράνου ὑπὲρ τῶν πληγέντων ἐκ τῆς θεομηνίας τοῦ Πακιστάν, τὸν κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καθηγητὴν κ. Ἀθανάσιον Χαστούπην καὶ τὸν ἱατρὸν κ. Ἀθανάσιον Ἀβραμίδην.

— Τὴν 8ην Δεκεμβρίου τοὺς κ. κ. Γ. καὶ Ἀ. Γαβριήλ καὶ Ἱ. Νταϊφάν, τὴν δα Ἑλ. Οἰκονομοπούλου καὶ τὸν πανοσ. ἀρχιμ. κ. Βασίλειον Τζοβλάν.

— Τὴν 10ην Δεκεμβρίου τὸν Γεν. Διευθυντὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν κ. Ἡλίου Δημητράν, τὸν κ. Röch, τὸν Δήμαρχον Γαλατσίου κ. Βακαλόπουλον, τὸν ὑφηγητὴν τῆς Νομικῆς Σχολῆς κ. Ἀπόστολον Γεωργιάδην, τὸν πρωτοψάλτην τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ κ. Σπυρ. Περιστερήν καὶ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Αὐστρίας κ. Χρυσόστομον.

— Τὴν 18ην Δεκεμβρίου τὸν καθηγητὴν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Εὐάγγελον Θεοδώρου, τὸν Δήμαρχον Καισαριανῆς, τὸν ἱατρὸν κ. Μπάλλαν, τὸν κ. James Πάρις, τὴν καν Λ. Ρήγου τὸν ἐφημέριον τῆς Βρετανικῆς Πρεσβείας κ. Charles Crowson καὶ τὸν Rev. Michael Moore.

— Τὴν 19ην Δεκεμβρίου τὸν πρέσβευτὴν κ. Καλαμίδα, Διευθυντὴν τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν, τὸν δικηγόρον κ. Γ. Παρασκευόπουλον καὶ τὸν ἀρχιτέκτονα κ. Ἰω. Φινιήν.

— Τὴν 20ην Δεκεμβρίου τὴν καν Ε. Δαλιάνη.

— Τὴν 21ην Δεκεμβρίου τὸν ἐν Ἀθήναις Γερμανὸν Ἐπιτετραμένον von Schubert καὶ τὸν μορφωτικὸν Ἀκόλουθον τῆς ἐν Ἀθήναις Γερμ. Πρεσβείας Dr Schmidt, καθὼς καὶ τὸν Ἐξοχώτατον Ὑφυπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Χρ. Ξανθόπουλον-Παλαμᾶν.

— Τὴν 22αν Δεκεμβρίου τὸν σύμβουλον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς κ. Ἀθαν. Σουρᾶν καὶ ἐπιτροπὴν τοῦ Συλλόγου τῶν ἐν διαστάσει διατελούντων συζύγων.

— Τὴν 23ην Δεκεμβρίου τὰς μαθητρίδας τῆς Σχολῆς Διακονισσῶν—Ἀδελφῶν Νοσοκόμων, αἱ ὁποῖαι ὑπέβαλον τὰς εὐχὰς τῶν καὶ ἔψαλον τὰ Κάλαντα τῶν Χριστουγέννων.

— Τὴν 24ην Δεκεμβρίου τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Σιναίου κ. Γρηγόριον.

— Τὴν 28ην Δεκεμβρίου τὸν Δ/ντὴν τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. κ. Ἀθαν. Βοσυνιώτην, καὶ τὸν πρόεδρον τοῦ Πανελληνίου Ἰδρύματος Εὐαγγελιστρίας Τήνου κ. Πάμφιλον Ἀλαβάνον.

— Τὴν 30ην Δεκεμβρίου τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Σουηδίας κ. Πολύευκτον καὶ τὸν κ. Γ. Πρωτοπαπαδάκην.

— Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὰ παιδιὰ τῶν ἱδρυμάτων παιδικῆς προστασίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, διανείμας εἰς αὐτὰ δῶρα ἐπὶ τῷ Νέφῳ Ἑτεῖ.

Ἡ ὑλὸ γησεν τὴν 21ην Δεκεμβρίου ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ τοὺς γάμους τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Στ. Παττακοῦ μετὰ τοῦ βιομηχάνου κ. Τ. Παύλου.

— Τὴν 27ην Δεκεμβρίου τοὺς γάμους τῆς θυγατρὸς τοῦ κ. Νικ. Χατζηευαγγέλου.

Ἐντολὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου:

Α'. Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Βρεσθένης κ. Δημήτριος:

Ἐτέλεσε τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εἰς τοὺς Ἱερούς Ναοὺς Ἀγ. Δημητρίου Ἀμπελοκήπων, Ἀγίας Σοφίας Ν. Ψυχικοῦ, Ἀγίας Σκέπης Παπάγου, Ἀγίας Αἰκατερίνης Νοσοκομείου Ε.Ε.Σ.

Β'. Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Εὐρίπου κ. Βασίλειος κατὰ τὸν μῆνα Δεκέμβριον:

Ἐτέλεσε τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εἰς τοὺς Ἱερούς Ναοὺς: Ἀγίας Βαρβάρας Πατησίων, Ἀγίου Σάββα τοῦ ὁμωνύμου Νοσοκομείου, Ἀγίου Νικολάου Ἀχαρνῶν, Ἀγίου Ἐλευθερίου Ἀρεῶς, Εὐαγγελιστρίας Κάτω Αἰγιάλεω, Ἀγίας Ἀναστασίας Περισοῦ, Μητροπόλεως καὶ Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μονῆς Πετράκης.

Ἐχοροστάτησεν εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τῶν ἑορταζόντων Ἱερῶν Ναῶν Ἀγίας Βαρβάρας Ἀργυρουπόλεως, Ἀγίου Σάββα τοῦ ὁμωνύμου Νοσοκομείου, Ἀγίου Νικολάου Ἀχαρνῶν, Προφῆτου Δανιὴλ Βοτανικοῦ, Ἀγίου Βασιλείου ὁδοῦ Μετσόβου.

Ἐκπροσωπῶν τὸν Μακαριώτατον:

1) Παρέστη: α) Ἐν τῇ Φοιτητικῇ Ἑστίᾳ, εἰς ὁμιλίαν τοῦ Γεν. Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν κ. Ἰω. Λαδᾶ.

β) Ἐν τῷ ἀμφιθέατρῳ τοῦ Νοσοκομείου Ἀγίου Σάββα εἰς ὁμιλίαν τοῦ κ. Ἀπ. Βαλληνδρά.

γ) Ἐν τῇ Ἀνωτάτῃ Ἐμπορικῇ Σχολῇ εἰς τὴν τελετὴν ὑποδοχῆς τῶν πρωτοετῶν φοιτητῶν.

δ) Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας εἰς ὁμιλίαν τοῦ καθηγητοῦ κ. Μάρκου Σιώτη μετὰ θέμα: «Ἡ Πάτμος εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἐπιστήμην».

ε) Ἐν τῷ Οἴκῳ Τυφλῶν Καλλιθέας εἰς ἑορταστικὴν ἐκδήλωσιν τῶν μαθητῶν τοῦ Οἴκου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων.

2) Πρόεστη τῆς νεκρώσιμου ἀκολουθίας κατὰ τὴν κηδείαν:

α) Ἐν τῷ Α' Κοιμητηρίῳ τοῦ Ναυάρχου Ἰάσονος Θεοφανίδου.

β) Ἐν τῷ Κοιμητηρίῳ Ζωγράφου τῆς Μαρίας Gisela Koutgen.

γ) Ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Προφῆτου Ἡλίου Παγκρατίου, τῆς Θεοδώρας Ἱ. Καρούσου, μητρὸς τοῦ Ἀρχιμ. Καλλινίκου Καρούσου.

Συνώδευσε τὸν Μακαριώτατον κατὰ τὴν ἐν Κερκύρᾳ ἐπίσκεψίν Του.

Ἡ ὑλὸ γησεν τοὺς γάμους ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Μητροπόλεως:

α) τοῦ κ. Παν. Λύκουρα, Γραμματέως τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

β) Τοῦ κ. Κων. Γκίκα θεολόγου-καθηγητοῦ.

Πρόδρεψε τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Κέντρον Συμπαράστασεως Οικογενείας (Κ. Σ. Ο.)

Κατά τὸν μῆνα Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον τὸ Κ.Σ.Ο. εἰργάσθη μὲ τὸ νέον σύστημα, τῆς αὐξήσεως δηλαδὴ τῶν ἐπιτροπῶν. Συνεστήθησαν 38 περιφερειακαὶ ἐπιτροπαί, ἐνῶ κατὰ τοὺς προηγούμενους μῆνας, δηλαδὴ ἀπὸ Φεβρουαρίου ἕως καὶ τοῦ Αὐγούστου, ὑπῆρχαν μόνον 15.

Εἰς τὸ Κ.Σ.Ο., κατὰ τοὺς δύο μῆνας, ἐνεγράφησαν 382 περιπτώσεις, ἐκ τῶν ὁποίων 320 ἦσαν αἱ λόγῳ αἰτήσεως διαζυγίου καὶ 62 ἀφαιρῶν ζεύγη, εἰς τὰ ὁποία ἐνεφανίζοντο σοβαρὰ δυσαρμονίαι.

Ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν ἐπανῆλθον 204 περιπτώσεις. Ἦτοι:

33 ἐπιτυχίαι - συμφιλιώσεις

118 ἀποτυχίαι

53 περιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι συνεχίζονται, μὲ εἰδικὴν παρακολούθησιν.

Ἐκ τῶν 62 περιπτώσεων δυσαρμονίας ἐπανῆλθον ἐκ τῶν ἐπιτροπῶν 28. Ἦτοι :

16 ἐπιτυχίαι - συμφιλιώσεις

3 ἀποτυχίαι

9 αἱ ὁποῖαι συνεχίζονται, δι' εἰδικὴν παρακολούθησιν.

Πέραν τῆς ἐργασίας ταύτης, τὸ Κ.Σ.Ο. ἀπασχολήθη:

α) Μὲ 9 περιπτώσεις παρανόμων συμβιώσεων, ἐκ τῶν ὁποίων 3 ἐνομιμοποιήθησαν διὰ τῆς τελέσεως γάμου.

β) Μὲ 7 περιπτώσεις ἄλλων Μητροπόλεων, διὰ περισσοτέραν συμπαράστασιν τῆς ἡ τοῦ συζύγου, ἡ τοῦ ἐνὸς μέλους τῆς παρανόμου συμβιώσεως, τὸ ὁποῖον ἐζήτησε τὴν βοήθειάν του.

γ) Μὲ 6 περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον σοβαρὰ οἰκογενειακὰ προβλήματα, καὶ ἐπετεύχθη ἡ εἰσαγωγή τῶν ἐγκαταλειμμένων τέκνων αὐτῶν εἰς ἰδρύματα παιδικῆς προστασίας.

Ἐπίσης τὸ Κ.Σ.Ο. συνεργάσθη μὲ τὰς Σχολὰς Κοινωνικῶν Λειτουργῶν Χριστιανικῆς Ἑνώσεως Νεανίδων καὶ Ἑταιρείας Προστασίας Ἀνηλίκων διὰ τὴν τοποθέτησιν καὶ μετεκπαίδευσιν 11 Σπουδαστριῶν — Κοινωνικῶν Λειτουργῶν εἰς αὐτά.

Θεολογικὴ Σχολή. Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἔτους ἀπὸ τῆς εἰς Κύριον ἐκδήμιας τοῦ αἰμνήστου καθηγητοῦ τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Δημητρίου Ν. Μωραΐτου ἐτελέσθη τὴν Κυριακὴν 10.1.1971 ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Γεωργίου Καρύττη μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Περιοδικῶν ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου

τὸ κατωτέρω εὐχετήριο γράμμα:

«*Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιότης*

ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Ἀθηναγόρας,

ἐκτιμῶν βαθύτατα τὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς ὑμετέρας ἀγαπητῆς Ἐντιμότητος, μεγάλως ἐχάρη κομισάμενος τὰ ἐόρτια αὐτῆς γράμματα, ἐπὶ τοῖς Γενεθλίοις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῷ Νέῳ Ἑτεῖ

Διὸ καὶ ἐν πολλῇ ἀγάπῃ ἐνχαριστῶν θερμῶς, ἀντεῦχεται ὑμῖν καὶ τοῖς ἀγαπητοῖς οἰκείοις ὑμῶν παντοτελὴν τὴν ἀπὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἐξαπλουμένην χαράν, αἰδιον δὲ καὶ εὐτυχὲς τὸ Νέον Ἔτος, ἐν τῇ βεβαιότητι, ὅτι θὰ εὐχῆσθε πάντοτε, ἵνα ὁ ἐλεήμων Κύριος ἐπικαταπέμψῃ εἰς τὴν Ἀγίαν Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν τὴν ἀποκατάστασιν τῶν σχέσεων, καὶ τὴν συνάντησιν, ὅταν εὐδοκήσῃ, εἰς τὸ κοινὸν Ἅγιον Ποτήριον τοῦ Αἵματος καὶ τοῦ Σώματος Αὐτοῦ, καθὼς ἐζήσαμεν τὰ χίλια πρῶτα ἔτη τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Πατριαρχεῖα, Χριστοῦγεννα 1970».

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

«*Ἡ Α. Θ. Μακαριότης καὶ ἡ περὶ Αὐτὴν Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Ἑλληνορθόδοξου Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων ἐν τῇ ἐκτάκτῳ Αὐτῆς Συσκέψει καὶ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 7/20.11.1970, ἐπελήφθη τοῦ θέματος τῶν ἀποδρασάντων τριῶν Ἀγιοταφίτων Ἀρχιμανδριτῶν Ἀναστασίου (Τζανάκη Ἑμμανουήλ), Θεοκτίστου (Σαμίου Ἡλίας) καὶ Νικηφόρου (Μπαλτατζή Νικολάου), διὰ τῶν πλέον ζοφερῶν σημείων χαρακτηρίσασα τὴν πρᾶξιν αὐτῶν, ἥτις οὐδὲν δικαιολογεῖται. Λαβοῦσα δ' ὑπ' ὅψιν τὴν ἀστάθειαν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν ἀπάδουσαν κληρικοῖς διαγωγὴν αὐτῶν, τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν Ἱερῶν αὐτῶν διακονημάτων καὶ τὴν ἑλλειψιν Ἀγιοταφικῆς συνειδήσεως καὶ ἐπιγνώσεως καθήκοντος, ὁμοφώνῳ γνώμῃ προήλθεν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως ἐπιβάλῃ αὐτοῖς τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως, ἐπαναγωγὴν εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν καὶ ἀποκοπὴν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἀγιοταφικῆς Ἀδελφότητος».*

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

—Εἰς τὸ «Περιοδικὸν Πατριαρχείου Μόσχας» τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου 1970 ἀριθ. φύλλον 9, δημοσιεύεται ἡ ἀπάντησις τοῦ Μητροπολίτου Λένινγκραντ καὶ Νόβγκοροντ κ. Νικοδήμου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Χαλκηδόνος κ. Μελίτωναν, διὰ τῆς ὁποίας ἐξηγεῖται ἡ ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας περὶ χορηγήσεως τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων εἰς τοὺς Καθολικοὺς καὶ Παλαιοκαθολικοὺς. Εἰς τὴν ἐν λόγω ἀπάντησιν ἀναφέρονται μετὰξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἀκόλουθα: «... ἡ ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀφορᾷ εἰς τὴν πρακτικὴν ζωὴν τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ χώρᾳ μας. Δὲν εἶναι σπάνιαι αἱ περιπτώσεις εἰς ἡμᾶς καθ' ἃς οἱ ὁπαδοὶ τῆς Καθολικῆς καὶ Παλαιοκαθολικῆς ὁμολογίας, λόγῳ ἀνάγκης πνευματικῆς παρηγορίας, μὴ χωρούσης ἀναβολῆν (ἀσθένεια ἢ ἄλλη τις σπουδαία αἰτία) καὶ ἀδυνατοῦντες νὰ ἀπευθυνθῶν εἰς τοὺς πνευματικοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν, ἀπευθύνονται εἰς τοὺς ὁρθοδόξους ἱερουργούς. Τοιαύτας περιπτώσεις ἔχει ὑπ' ὅψιν ἡ μνημονευθεῖσα ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου...»

—Κατόπιν προτάσεως τοῦ καρδινάλιου Ἰωάννου Βίλλεμπραντ, ὅπως συνεχισθῶν αἱ διεξαχθεῖσαι εἰς τὸ Λένινγκραντ τὸ 1968 συζητήσεις ἐπὶ κοινωνικῶν θεμάτων μετὰξὺ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Ρωσικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἀπεφάσισεν, ὅπως πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν συγκροτηθῇ ἐκ μέρους τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἀντιπροσωπεία, τῆς ὁποίας θὰ ἡγῆται ὁ Μητροπολίτης Λένινγκραντ καὶ Νόβγκοροντ κ. κ. Νικόδημος. Τὰ μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας εἰναι: 1) ὁ πρωθιερεὺς Λιβέριος Βορόνωφ, καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Λένινγκραντ, 2) ὁ ἱερομόναχος Κύριλλος, ὅστις διδάσκει εἰς τὴν αὐτὴν Ἀκαδημίαν 3) ὁ Α. Σ. Μπουγιέσκου, Γραμματεὺς τοῦ Τμήματος ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Εἰς τὸν Μητροπολίτην Νικόδημον ἀνετέθη ἡ φροντίς, ὅπως προσδιορίσῃ τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον αὐτῶν τῶν συζητήσεων.

—Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἀπεφάσισεν κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 30ης Ἰουλίου 1970, ὅπως ἀποστείλῃ ἀντιπροσωπείαν εἰς τὸ Παγκόσμιον Συνέδριον «Θρησκεία καὶ εἰρήνη», τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ συνέλθῃ εἰς τὴν πόλιν Κιότο τῆς Ἰαπωνίας ἀπὸ 16ης ἕως 22ας Ὀκτωβρίου 1970.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

—Ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον τὴν 10ην Σεπτεμβρίου 1970 εἰς ἡλικίαν 84 ἐτῶν ὁ ἀρχαιότερος κατὰ χειροτονίαν μετὰξὺ τῶν ἀρχιερέων τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος Τιμοκίου μακαριστὸς Αἰμιλιανός. Ὁ Ἱεράρχης οὗτος ἔτι διάκονος ὦν ἔλαβε μέρος ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς συζητήσεις ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, διεξαχθεῖσας ἀπὸ Αὐγούστου 1919 ἕως Ἀπριλίου 1920, περὶ ἀνασυστάσεως τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου. Σημειώωμεν ὅτι ἡ

κηδεία τοῦ ἐκλιπόντος ἱεράρχου ἐγένετο τὴν παραμονὴν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου. Τὴν ἐπικήδειον ἀκολουθίαν ἐτέλεσεν ὁ Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανὸς μετὰ δύο ἐπισκόπων καὶ τριάκοντα ἱερέων.

Ὁ ἐπίσκοπος Αἰμιλιανὸς ἐγεννήθη τὸ 1886. Ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη ἐσπούδασε τὴν ἱερὰν ἐπιστήμην εἰς τὴν Χάλκην, ἔνθα τὸ 1910 ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ «διδασκάλου» τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας. Τὸ ἔτος 1918 ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν μὲ βαθμὸν «ἀρίστα» καὶ ἐν ἔτος ἀργότερον εἰς τὴν αὐτὴν Σχολὴν ἔλαβε καὶ τὸ διδακτορικὸν δίπλωμα. Τὸν πνευματικὸν δεσμόν μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου διετήρει συνεχῶς, τόσον διὰ τῆς δημοσιεύσεως ἄρθρων εἰς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος», «Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ» καὶ ἄλλα, ὅσον καὶ διὰ τακτικῆς ἀλληλογραφίας μετὰ τῶν γνωστῶν πνευματικῶν ἑλληνικῶν παραγόντων. Τακτικῶτα ἐπεκονώνει λ.χ. μετὰ τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου π. Ἰωάννου Ράμφου.

Ἐκάρη μοναχὸς τὸ 1911 καὶ τὸ 1920 ἔχειροτονήθη εἰς ἱερομόναχον. Ὑπὸ τῆς ἱεραρχίας τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἐξελέγη ἐπίσκοπος Τιμοκίου τὸ 1921 καὶ ἔχειροτονήθη τὸ 1922. Ὁ ἐπίσκοπος Αἰμιλιανὸς διεκρίνετο διὰ τὸν ἐνάρτεον καὶ εὐσεβέστατον βίον του καὶ διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν του δρασιν. Πολλὰκις ἐπεπροσώπησεν ἐπαξίως καὶ ἐπιτυχῶς τὴν Ὁρθόδοξον Σερβικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Κώστα Ε. Τσιροπούλου, Διάλογος τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὴν ἐποχὴν μας. Κείμενον τῆς τακτικῆς ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς «Ἀς ἐξετάσωμε μ α ζ ἰ ν». Ἐκδοτ. Οἶκος «Ἀσ τη ρ». Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Λυκούργου 10, Ἀθῆναι 1970, σσ. 368.

Ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς καὶ λογοτέχνης, ὁ χριστιανὸς στοχαστὴς καὶ μυστικὸς ἐκλαϊκευτῆς τῶν Ἀρχῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ Κώστας Ε. Τσιροπούλος, χαρίζει εἰς τὸ πολὺ δημόσιον τὸ παρὸν ἐξαίρετον ἔργον, κοσμημένον, ὡς λέγει ὁ ἴδιος: «μὲ στοχασμοὺς τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλων συγγραφέων, παλαιῶν καὶ νεωτέρων, μαζί μὲ συνομιλίες γιὰ κρίσιμα πνευματικὰ θέματα τῶν καιρῶν μας». Εἰς τὸν «Διάλογον» λαμβάνουν μέρος οἱ Σεβ. Μητροπολίται Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος, Κίτρου Βαρνάβας, Κορινθίας Παντελεήμων, ὡς καὶ οἱ κ. κ. Σ. Ἀγουρίδης, Ἀμ. Ἀλιβιζᾶτος (†), Ἰ. Ἀναστασίου, Π. Ζέπος, Σπυρ. Καπετανίδης, Κουρνούτος, Κ. Κωνσταντινίδης, Γ. Μιχαηλίδης-Νουάρος, Μιχαλῆς (†), Κ. Μουρατίδης, Κ. Μπόνης, Ἰ. Παπαβασιλείου, Στ. Πλακίδης, Γ. Ράμμος, Στεριώτης, Β. Τατάκης, Ἀ. Φυτράκης καὶ Γ. Χατζίνης.

Τὸ ἔργον προσφέρεται «ὡς ἀπαρχὴ στοχασμῶν τῶν πιστῶν πάνω στὰ μεγάλα προβλήματα τῶν καιρῶν μας σὲ σταθερὴ συνάρτηση μὲ τὸ Χριστιανισμό. Γιατὶ οἱ καιροὶ αὐτοὶ μὲ τὴν ἐκρηκτικὴ μεταβλητότητα καλοῦν τὴν Ἐκκλησίαν σὲ διάλογο διαρκῆ, διάλογο αὐτοελέγχου, μαρτυρίας καὶ ἀποκάλυψης τῆς ληρωτικῆς τῆς ἀποστολῆς μέσα στὸν κόσμον». Ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ σεμνότης τοῦ ταπεινόφρονος λογοτέχνου, φαίνονται εἰς τὸ τέλος τοῦ Προλόγου του: «Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸ γιὰτὶ, σ' ἐμένα τὸν ἀνάξιο, παραχώρησε τὴ χάρη νὰ

μιλήσω γι' Αὐτὸν καὶ τὴν ἁγίαν Του Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ μαρτυρήσω τὰ θαυμάσια ποὺ ἔπραξε στὸν προσωπικὸ μου βίον».

Ἀλλὰ τὰ «θαυμάσια» ἔργα ἔπραξε καὶ πράττει ὁ πανάγαθος Θεὸς εἰς πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ μάλιστα εἰς τὸν χριστιανόν, καὶ ὄχι μόνον εἰς τὸν εὐσεβῆ λογοτέχνη καὶ θαυμάσιον συγγραφέα καὶ στοχαστὴν κ. Κ. Τσιροπούλου. Καὶ οὗτος μὲν ἐν πίστει ὁμολογεῖ καὶ ἀναγνωρίζει τὰ «θαυμάσια» ἔργα τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ πρόσωπόν του. Ἀλλ' οἱ πολλοὶ δυστυχῶς, ἐξ ἀγνοίας κατὰ τὸ πλεῖστον, παραγνωρίζομεν καὶ ἀρνούμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν τὰ «θαυμάσια» ἔργα τοῦ παναγάρχου Θεοῦ πρὸς ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν, ἀποδεικνύοντες οὕτω τὴν ὀλιγοπιστίαν καὶ μωρίαν ἡμῶν.

Ἡ παράθεσις καὶ μόνον τῶν συζητουμένων θεμάτων ἐλκύνει εἰς μέγιστον βαθμὸν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου καὶ διευκολύνει τὸν βιβλιοκρίνοντα εἰς εὐμενῆ παρουσίαν τοῦ ἔργου. Ἰδοὺ λοιπὸν ποῖα τὰ τοῦ «Διαλόγου» θέματα: Ὁ Χρ/σμός καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Ὁ στόχος τοῦ Χρ/σμοῦ, οἱ δυσκολίες τοῦ Χρ/σμοῦ. Ὁ Χρ/σμός καὶ ἡ νέα γενιά. Ὁ Χρ/σμός καὶ τὸ πρόβλημα τῆς χαρᾶς. Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ σήμερα, ὁ Χρ/σμός, ὁ χρόνος, ἡ ἐποχὴ μας, ὁ Χρ/σμός καὶ ἡ ἀγνότης σήμερα. Ἡ κρίσις τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητος καὶ ὁ Χρ/σμός. Τὸ νόημα τοῦ χρ/κοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Ἡ Βυζαντινὴ εἰκόνα καὶ ἡ σημερινὴ ἐποχὴ. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἱατρικὴ Ἐπιστήμη σήμερα. Οἱ Πατέρες καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Οἱ οικονομικὲς πραγματικότητες καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Ἑλληνοχριστιανισμός. Ἡ ἀνάγκη νὰ θεολογοῦμε. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀγιότητος. Ἡ ἀξία τοῦ δόγματός. Ἐθνὸς καὶ Ὁρθοδοξία. Τὸ νόημα τοῦ Σταυροῦ. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος καὶ ἡ μοναξιά. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος καὶ ἡ προσευχή. Τὰ ἅγια πάθη καὶ ὁ κόσμος μας. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Ἡ ἀπιστία τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ μετάνοια καὶ ὁ αἰώνας μας. Ἀγωνία τῆς ἐποχῆς καὶ χρ/κή ἀγωνία. Χριστιανισμός καὶ ἀνθρωπισμός σήμερα. Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Ὁ μῦθος τῆς προόδου καὶ ὁ Χρ/σμός. Ὁ Χρ/σμός καὶ ὁ σημερινὸς πολιτισμός. Ἡ φιλία καὶ ὁ Χρ/σμός. Ἡ ἀποχριστιανισμένη ἐποχὴ μας. Ἡ ἀνία τῆς ἐποχῆς καὶ ὁ Χριστιανισμός. Τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς θυσίας καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Ὁ Χριστιανισμός καὶ τὸ Σύμπαν σήμερα. Ὁ καημὸς τῆς εὐτυχίας καὶ ἡ Ἐκκλησία. Ἡ ἐξορία τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἡ ἐλπίδα στὸ Θεό. Ἐγκώμιο τῆς Παναγίας. Ἡ ὑπομονὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Τὸ μέλλον μας καὶ ὁ Χριστός. Οἱ χριστιανοὶ ὡς μάρτυρες τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ κρίσις τῆς οἰκογενείας καὶ ὁ Χρ/σμός. Πίστεις, Ἐλπίδος, Ἀγάπης, Σοφίας. Ἡ ὑποποιὸς ταπείνωσις. Ὁ Χρ/σμός καὶ τὸ πρακτικὸ πνεῦμα. Χρ/σμός καὶ λογοτεχνία. Τὸ σύγχρονο νόημα τῆς ὑπακοῆς. Ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Τὸ 1940 καὶ ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Θεολογία τῶν σαρκῶν καὶ ἡ ἐποχὴ μας. Τὸ κάλλος καὶ ἡ ἐποχὴ μας.

Συγχαρητήρια εἰς τε τὸν συντονιστὴν τοῦ «Διαλόγου» καὶ εἰς τοὺς συνομιλητάς του ἐπιστήμονας καὶ λογοτέχνους.

Κ. Γ. Μ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἐκκλησιαστικὸν Συνδικὸν Δικαστήριον

Κ λ η τ ή ρ ι ο ν Ἐ π ί κ ρ ι μ α [1]

Πρὸς τὸν

Ἀρχιμ. Ἀνθιμον Ρουτσάκην

Τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος
ἀγνώστου διαμονῆς

Καλοῦμέν σε, ὅπως ἐμφανισθῇς ἐνώπιον τοῦ ὡς ἄνω Ἐκ-
κλησιαστικοῦ Συνδικοῦ Δικαστηρίου, ὁδὸς Ἰωάν. Γενναδίου
ἀριθμ. 14, τῇ 22α Φεβρουαρίου 1971, ἡμέρα Δευτέρα καὶ ὥρα
8.30 π.μ., ἵνα δικασθῇς ἐπὶ ἀποδιδόμενων σοι κατηγοριῶν.
Προσεπιδηλοῦμεν σοι, ὅτι, ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇς τῇ ὡς ἄνω ἡ-
μέρα τε καὶ ὥρα, θέλεις δικασθῇ ἐρήμην.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 23ῃ Δεκεμβρίου 1970

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Γραμματεὺς

† Ὁ Πατρὼν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ἀρχιμ. Δ. Λαζαρίδης

Ἱερὰ Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Π λ ή ρ ω σ ι ς θ έ σ ε ω ς Ἱ ε ρ ο κ ή ρ υ κ ο ς

Προκειμένου νὰ πληρωθῇ ἡ κενὴ θέσις Ἱεροκλήρυκος τῆς
καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, κατόπιν καὶ τῆς ὑπ' ἀριθ.
3/7-9-70 Πράξεως τοῦ Ἀνωτέρου Ὑπηρεσιακοῦ Συμβου-
λίου τῆς Ἐκκλησίας, καλοῦνται οἱ ἔχοντες τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου
ὀριζόμενα προσόντα κληρικοί, ὅπως ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ
τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν σχετικὴν αἴτη-
σιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς
καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἐν Τριπόλει τῇ 16ῃ Δεκεμβρίου 1970

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ.
2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημε-
ριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου
διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς Ἐφημεριακῆς θέσεως ἐτῆς ἐνορίας
Ἀγίας Βαρβάρας Μυκρομάνης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ
ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Νό-
μων καὶ τῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς
μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν
τῷ Δελτίῳ «Ἐκκλησία» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα
δικαιολογητικὰ καὶ πιστοποιητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καλαμάτᾳ τῇ 28ῃ Δεκεμβρίου 1970

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/28.4.69
Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
«Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν
τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσιν τὴν κενὴν Ἐφημεριακὴν
θέσιν τῆς Ἑνορίας Βρεσθένων τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητρο-
πόλεως, καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων Ἱερῶν Κανόνων
καὶ Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς
δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
ὑποβάλλωσιν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 36 τοῦ ὡς ἀνωτέρω ὑπ' ἀριθμ.
2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου προβλεπόμενα δικαιο-
λογητικά.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 25ῃ Νοεμβρίου 1970

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 καὶ 34
τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ
Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν» ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὸν
ὑπ' ἀριθ. 2200/1940 Α.Ν., προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνα-
κήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κάτωθι κενῶν ἐφημε-

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ Ω Ν. Γ. Μ Π Ο Ν Η Σ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 200 ἐτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 9 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἱερωνύμου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πά-
σης Ἑλλάδος, Μήνυμα ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τῶν Χριστου-
γέννων 1970.

Τοῦ αὐτοῦ, Μήνυμα ἐπὶ τῷ Νέφ Ἔτει 1971.

Κωνστ. Γ. Μπόνῃ, Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Τὰ Νικητήρια ἐπὶ τῇ 150ετη-
ρίδι τῆς Ἐθνεγερσίας τοῦ 1821.

Ἑόρτια Γράμματα.

Κωνστ. Γ. Μπόνῃ, Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ
Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, «Ἐκκλησία», Ἐπίσημον Δελ-
τίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Πράγας
καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου εἰς Ἀθή-
νας (14-26.11.1970).

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθη-
νῶν κ. Ἱερωνύμου εἰς Αἰθιοπίαν (31.10.1970-
6.11.1970). (Συνέχεια).

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανε-
πιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ στάσις ἐναντι τῶν ἐτεροδόξων
κατὰ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. (Γ', τελευταῖον).

Σάββα Χρ. Ἀγουρίδου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανε-
πιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους εἰς τὸν ἀ-
χαῖον κόσμον καὶ τὸν χριστιανισμόν.

Ἀθαν. Σουρᾶ, Συμβούλου Ριζαρείου Σχολῆς,
Ἐπιμνημόσυνος λόγος εἰς τὸν αἰοίδιμον Καθηγητὴν Βα-
σίλειον Βέλλαν.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Κλητήριον ἐπίκριμα.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων κ.λ.π.

ριακῶν θέσεων: 1) μιᾶς θέσεως τοῦ ἐν Πάτραις Ἱεροῦ Ναοῦ
Παντανάσσης, 2) μιᾶς θέσεως τοῦ ἐν Πάτραις Ἱεροῦ Ναοῦ
Ἀγίου Διονυσίου, 3) μιᾶς θέσεως τοῦ ἐν Πάτραις Ἱεροῦ Ναοῦ
Παντοκράτορος καὶ 4) μιᾶς θέσεως τοῦ ἐν Πάτραις Ἱεροῦ
Ναοῦ Ἀγίας Ἀλεξιοτίσσης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ
ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα Δευτέρας Κα-
τηγορίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς πα-
ρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλω-
σιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγρά-
φων τῶν.

Ἐν Πάτραις τῇ 10ῃ Δεκεμβρίου 1970

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθῆναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλέφ. 710.734.